

شورا

عدد ۱۵

آگوست ۱ = سنہ ۱۹۱۴

محرری: رضاء الدین بن فخر الدین

ناشری: «م. ساکر و م. زاکر رامپیلر»

پیتر بورخ شهر نده بولغان

مسلمان اسپینزدی .

آی باشی و کسوف

ملا مطیع الله تحفة اللین .

تارانچی تورکاری

اوبغور بالاسی . ن . ع .

آی مسئله سی

امام محمد صفا محمد علی اوغلی .

هر نوسه فی تقدیر گه صلواتو

صابرجان القورماشی .

ماشیناچیلقندک ترقیمی

عالجان الادریسی .

تاشکندده «بزم» و مجلسلر

شفیع عمروف .

کم گه بولسه ده چیتون

آخوند المسعودی .

استیضاح

امام نور احمد اشییف .

دنیاده یاشاواپچون نیمندی

یول طوتار غه کیره ک؟

محمد ساکر فیضی .

علمادن اوتنچ

امام نور العین ایشایف .

تربیه و تعلیم :

«بالا تربیه سنده عائله» - عبد-

الحمید المسلمی «روح تربیه

سی» - مرد عالم محمدوف . «تل

و ادبیات اوقوتو اصوللری» -

معلم عبدالرحمن سعیدی .

مطبوع اثرلر .

مراسله و مخابره :

اندیجان ، تاشکنددن .

مطبوعات خلاصه سی .

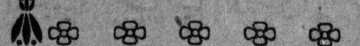
ادبیات .

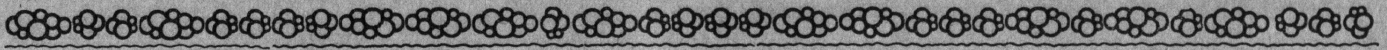
«یاغمور وصو» - صابر عبدالنف .

حکایه . «طاو کول» -

عبدالحی اژدائف .

حوادث

مکتوب ایله بلدروچیلر بولسه پوچته مصرفلرینی تولهر ایدک،
بوری اویازی صاوص باش اولنده امام محمدصلاح اژدانوف جه نهی.

«اژدان» غه طوتاشووم.

(محترم «شورا» نك ۸ نچی عددینك طشندغی سواآغه جواب :)

تابشماقرنك جوابلری :

۱۲

بالارغه بیرلگان تابشماقرنك بتونسی «س» بولسون هم
زورسی شولاردن «ت» مسئله چغارغان بولسون، دی.
زور بالا «ت» تابشماق ایچون «ت × ت» تین آغان
بول؛ آننگ چغارا آلمان مسئلهسی «س - ت»؛ بونك ایچون
ایتسینه (س - ت) × (س - ت) تین تولهرگه تیوش. شولای
ایتوب بو یگت آتیسندن : ت × ت - [(س - ت) × (س - ت)]
(ت) [تین آغان بولا. بونك نیچه تین ایکانلگی بزگه معلوم ؛
بوندن اوشبو معادله نی یازوب بولا :

(۱) $t \times t - [(s - t) \times (s - t)] = 200$
بالارنك چكهنهسی «ت - ۳» تابشماق چغارغان (زورسندن
۳ کیم)، نه س - (ت - ۳) مسئلهنی چغارا آلمان. چغارغانی
ایچون (ت - ۳) × (ت - ۳) تین آلا؛ چغارا آلمان ایچون
ایتسینه [(س - ت) × (س - ت)] تین تولی.
بو یگتگده آتیسندن کوبسی آغانلغی معلوم، شونك ایچون
اوشبو معادله نی یازامز :

(۲) $(t - 3) \times (t - 3) - [(s - t) \times (s - t)] = 80$

اوشبو ایکی معادله دن بتون تابشماق ۲۰، زورسی ۱۵،
چكهنهسی ۱۲ تابشماق تابقانلغن بله مز (اوزون بولدقندن بو
معادله لرنگ حل قیلنوو یازلمادی؛ بونی اوقوچیلر اوزلری
اشله ب قاراسونلر).
درست جواب یروچیلر: ادهم المطیعی تحفت الین (اورالسکی).

۱۳

«یابالاق». درست جواب یروچیلر: ادهم المطیعی تحفت الین
(اورالسکی). عبدالقیوم اسلاموف برله عبدالباری علی اصغروف
(اورنبورغ)، عیاض الدین تلاكوف (توبانگی قوتلومبت)، عارف جان
عبداللین (قازان). لاله ایزمایلو برله راشد جانخوجین (اومسکی)،
عبدالرحمن یکیشوف (پیتراول شهرنده غارادسکی اوچیلشچه
شاگردی). حاجی احمد اسدالین (پیتراولده مدرسه یکیشیه
شاگردی). ابراهیم حمید (سمبر). جمیله رحمت الینا (اورسکی).

۱۷۷۱ یا که ۱۷۷۷ نیچی یلده رسمی شجره دن کوچرلوب
آلغان شجره ده؛ همده میتریکه کبی تورلی رسمی کاغدلرده
کورنوینه کوره نسبمز بوبله در: محمد صلاح (اوشبولرینی یازوچی
کیمسه) بن اعلیج الدین بن خیرالبشر بن مگلوخاق بن مناسب بن
عبدوش بن قوشنای بن قوشه بن حیاش بن اژدان بن اصل بن
قوشباقتی بن اونطون بن بایصار بن یسار. (۱۵ بوون).

معلوم بالارمز نك ایك یوقارغیسی «جه نهی» بولوب قولمزده غی
شجره لرده «یسار» دن آگا قدر کوبمو آدم وکیملر کیلیدی
معلوم توگل. جه نهی (ایسکی یازولرده: ینای، جنای، جان،
جان بی صورتلر نده یازلغان). بابامزنی «ای» (نهی) صووی
بویندن کوچوب کیلگان دیوب بو حقدده اوزون حکایتلر سوبیلیر.
شجره ده «اژدان» نك اورنی آچق قالدلرغان. خلق
تلنده شول اورنده غی کیمسه (اژدان) بالارینی «اژدانوف»
دیه یورته لر. چن آدی شولمی یا که برر تورلی لقبی ایکانتی
بلوچی یوق. بزم اطرافده هم چیتده اوشبو فامیلیه ده روسلر
بارلغی ده معلوم. میتم اوزیمده کوب وقتده روسلر: «نی سبب
سزنگ فامیلیه کور روس فامیلیه سی؟» دیلر. موگا اوخشاغان تورکی
آدلر بارلغیده بله ایمن. شوگا کوره «اژدان» سوزنی تورک سوزی
بولمی بلکه روس سوزی بولوب لقب بولسه کیره ک دیه اویلا یمن.
«اژدانوف» فامیلیه لی مسلمانلرده بایطاغوق بار: اورنبورغ
ایله اوفانك اوزلر نده هم غوییرنالر نده بر قدر کیمسه لر بله من.
بعضیلرینه خصوصی مکتوبلر ایله مراجعت ایتوب قاراغان بولسه مده
جواب آلا آغانم یوق. بزم «اژدان» نك اوزی منسوب بولغان
«جه نهی» قبیله سینه ییر اشلری حقدده الوغ خدمتی بولغانتی
سوبیلیر. قبری میزوله اویازی «چالمالی ناراط» اولی یاتنده بر
باصوده بولوب، توبنده آزغنه چیره می بولغان بر آچاق تویینی
«اژدان قبری» دیه یورته لر.

بالارندن عبدوش و آندن توبانلر نك حاللری معلوم بولوب،
بعضیسی اوقازلی و بعضیسی اوقازسز ملا و آبری آغای بولغانلر.
خلقنك بالارینی اوقتوب بعض اجتماعی و سیاسی اشلرده خلق غه
رهبرك هم ایکنلر. «اژدانوف» سوزینی هیچ سویمه دیکم حالده
نسبمز حقدده تاریخی معلومات تابوغه سبب بولماسمی دیه هر
وقت قالدردمای یورته من. شولوق مقصدقه بنا «جه نهی» نی هم
یورته من. ایشته شول «اژدان» ایله «جه نهی» حقدده بزگه
معلومات یروچی بولسه غایت متشکر بولور ایدک. خصوصی

شورا

۲۲ رمضان - ۱۳۳۲ سنه

۱ آغوست - ۱۹۱۴ سنه

مقاله لر:

« پیتربورغ » شهرنده بولغان مسلمان اسپیزدی

روسیه مسلمانلرینک نوبت کوتوب طور اطورغان حاجتلرند برنجیسی دینی اشترینی اداره ایته چک محکمه لر و مأمورلرنک اصلاح قیلنویوی ایکنانگی معلوم . ۱۹۰۵ نجی یادن باشلاب مسلمانلر بو طوغورده مجلسلر یاصاب لایحه لر توزودیلر و شول لایحه لر نی حکومت که طابشروب کیلدیلر . بو مسئله ، حکومتک اوز قاشندهده اهمیتلی بولسه کیرهک . « پیتربورغ » شهرنده حکومت مأمورلرندن عبارت بر مشورت مجلسی ده بولوب اوتدی .

مسلمانلرنک دینی اداره لری و دینی مأمورلرنک حاللری اصلاح قیلنویوی ایچون ، مخصوص زاقون لایحه سی توزوب دوماغه کرتو لازم کیله در . بو وظیفه ، دو ماده غی مسلمان فراقسیاسی اوستنده بولدیغندن فراقسیا ، مسلمانلرنک اوز آرالرندن بر آز کشیلر نی پیتربورغ شهرینه چاقروب مشورت قیلورغه لازم کوردی . بو کون که قدر توزولگان لایحه لر بتون روسیه مسلمانلری ایچون عمومی بولمی ، بلکه خصوصی بعض بر اداره لر که تابع آده لر طرفندن غنه اشله نگان بولغانلقدن ، مکاربه اسپیزدی کبک عمومی مجلسلرده توزولگانلری ده باشقه ماده لر که قاتشدرلوب ترتیب قیلغانلقلرندن مقصودنی اوتارلک درجه ده توگلدردر . شونک ایچون بتون روسیه اسلاملرنک دینی حاجتلرینی باشقارغه یارارلق روشده عمومی بر قانون لایحه سی ترتیب قیلنورغه ضرورت بار ایدی .

بو کونده روسیه مسلمانلرنک دورت الوشدن اوچیسی دینی اداره لر که تابع توگلدر . قالغان بر الوشینه مخصوص دینی

محکمه لر بولسه ده شوشی محکمه لر که نسبت برله بر برندن فرقلری بولماغان اوشبو مسلمانلر ، اوزلرینه مخصوص ماده لردن عبارت دورت تورلی زاقون برله اداره ایتولمکده لردر . حالبوکه محکمه لری باشقه باشقه بولسه ده قانونلری باشقه باشقه بولوغه لزوم کورلیدر . یوزلر برله کانسیستوریه و غویبرنالر بر تورلی زاقون برله اداره قیلنولری قیلندن روسیه مسلمانلرنک بیش اون عدددن عبارت دینی محکمه لری ده بر تورلی قانون برله اداره قیلنه آله کیرهک . هر حالده دوماغه کرتور ایچون بیش آلتی تورلی قانون لایحه سی توزومک برنده برگنه قانون لایحه سی برله قناعت ایتونک ممکن بولوب بولماوینی صنایق مسلمان فراقسیاسی ایچون ضرور ایدی . اوشبو یل ایون آینه پیتربورغ شهرنده مسلمان اسپیزدی یاصاودن برنجی مقصود ، شوشی مسئله نی تدقیق قیلو بولدی . روسیه مسلمانلری ایچنده بولغان جماعت خادم لری ، دینی اداره لر حقنده قانون لایحه سی ترتیب قیلور ایچون پیتربورغ شهرنده مسلمان اسپیزدی یاصالونی لازم کوردیلر . شوگا بناء مسلمان فراقسیاسینک رئیس حرمتلو قوتلوغ محمد میرزا تفکیلوف بو حقده حکومتدن رخصت آوب اوشبو اشنی برینه کیتوردی . مسلمان اسپیزدی یاصالوغه توبانده گی شرطلر برله رخصت بیرلدی :

۱) اسپیزد ایوتسک ۱۵ ندن ۲۵ ینه قدر بولور . ۲) مسلمان دیپوتاتلردن باشقه اسپیزد که اشتراک ایتوجیلر نك سانلری ۳۵ کشیدن آرتق بولماز . ۳) اسپیزد که اشتراک ایته چک ذاتلرنک کملر بولاچقلری اسپیزد کونندن بر آی مقدم ، داخلیه نظارتینه یازلوب بیرلور . ۴) اسپیزدنک بار مجلسلری ده یابق همده حکومت طرفندن تعیین ایتوله چک چیت دینلر دیاراته مبتنیک بر مأموری (بریدستاوتلی)

- ۱۹) داویدوویچ مصطفیٰ میرزا. قریم دہ «آلوشته»
شہرندہ غالاوا.
- ۲۰) سایدالین جہانشاہ. قازاق، یوریست «طرویسکی»
شہرندن.
- ۲۱) سبجانقولوف علاء الدین. «تفلیس» شہرندہ سنی
دوخانوی پراؤلینیہ سندنہ اعضا.
- ۲۲) شامل زاہد بک «پیتربورغ» دہ جماعت خادمہ نندن.
- ۲۳) عبدالرشیدوف عبیداللہ. «ایرقوتسکی» شہرندہ امام.
- ۲۴) عبدالقادر ملامحمد. تیرسکی اوبلوست «غروزنی»
شہرندن.
- ۲۵) عبداللین صفی اللہ. «قازان» شہرندہ امام و مدرس.
- ۲۶) عثمانوف خیراللہ. «قارغالی» شہرندہ امام و مدرس.
- ۲۷) علی زادہ آخوند آغا. «باکو» شہرندہ شیعہ
گویرنسکی مجلس اعضا.
- ۲۸) فخرالدینوف رضاء الدین.
- ۲۹) قاراتایوف بخت جان. قازاق. یوریست «اورالسکی»
اوبلوستدہ.
- ۳۰) کشایوف زاہد اللہ. «اورنبورغ» شہرندہ امام،
مدرس و آخوند.
- ۳۱) لاپین سیرعلی. قازاق، یوریست سردریا اوبلوستندن.
- ۳۲) لیمانوف اسماعیل بک. «ملت» غزتہ سندنہ محرر.
- ۳۳) محمدوف حسن عطا. اورنبورغ دوخانوی صوبرانیہ سندنہ
اعضا.
- ۳۴) مفتی زادہ احمد بک. یوریست قریمدہ «سیمفروپول»
شہرندن.
- ۳۵) مقصودوف صدزی. یوریست «قازان» شہرندن.
- ۳۶) مولیٰ زادہ محمد حسن. «تفلیس» دہ شیعہ دوخانوی
پراؤلینیہ سندنہ اعضا.
- ۳۷) میرجلیلوف سید ناصر. «تورکستان» شہرندہ سوداگر.
- ۳۸) ینیکیف صاحب گری آتستاونوی گشیراک «تاشکند» دن.
- ۳۹) ینیکیف عیسیٰ میرزا. غ. دومادہ دیپوتات.
- ۲۵) نجی ایون کیچ ساعت ۸ دہ اسپیزد یابلدی. اسپیزد
طرفندن دوماغہ کرتلور ایچون دیب «روسیہ مسلمانلرنک دینی
اشلرنی ادارہ ایتو حقتدہ قبول ایتولگان قانون لایحہ سی» اوشبودر:

۱ نجی باب

۱ نجی مادہ) روسیہ مملکتدہ کی مسلمانلرنک دینی

- حضورندہ بولور. ۵) اسپیزدک کورہ چک اشلری اوشبو پروگرام
برلہ (بولور: ۱) روسیہ مسلمانلرنک ادارہ روحانیہ لرنہ مخصوص
حاضرگی قانونلرنی تیکشرو. ب) اوزلرنہ مخصوص ادارہ روحانیہ لرنی
بولغان یرلردہ ہم دہ حاضرده موندی روحانی ادارہ لردن محروم
مسلمانلرنک دینی و روحانی اشلری ادارہ سینک اصلاحی نیندی
اساسلرغہ بنا قیلنوب توزولووی مطلوب ایکانلگینی تعیین ایتو.
- اسپیزد، مسلمان فراقسیاسینگ رئیس حرمتلو تفکیکوف
طرفندن پیتربورغ شہرندہ ۱۵ نجی ایون یکشنبہ کون کوندز
ساعت ۲ یارومدہ آچلدی. رئیسک گہ تفکیکوف، معاونک گہ
علی مردان بک توپچیباشوف ہم دہ بنیامن اختاموف، سیکریٹارک گہ
صدری مقصودوف برلہ موسی بیگیف صایلانیدیلر. چیت دینلر
دیپارتامنتی طرفندن بیارلگان مامور تارانوفسکی دہ حاضر بولدی.
اسپیزد گہ اشتراک ایتوچیلر اوشبو ذاتلر ایدی:
- ۱) آبزگیلین جہانگیر. اوفاشہرندہ امام و مدرس ہم آخوند.
۲) آغایوف حسن بک. قافقازدہ «کنجہ» شہرندہ دوقتور.
۳) آچورین ابراہیم. جماعت خادمہ نندن، «سمبر»
شہرندن.
- ۴) آمایچین. قرغز اماملرندن.
- ۵) اختاموف ابوالسعود. «اوا» شہرندہ یوریست.
- ۶) اختاموف بنیامن. یوریست. غ. دومادہ دیپوتات
«اوا» شہرندن.
- ۷) بایتراقوف عبداللطیف. غ. دومادہ دیپوتات «بہلہ بہی»
اویازندن.
- ۸) بوکایمانوف علی خان. قازاق ضیالیرندن.
- ۹) بیگیف موسی. مشہور عالمہ نندن.
- ۱۰) ترجمانوف کشاف. «قازان» شہرندہ امام و مدرس.
- ۱۱) تفکیکوف قوتلوغ محمد میرزا. دومادہ مسلمان
فراقسیاسینگ رئیس.
- ۱۲) توپچیباشوف علی مردان. «باکو» دہ مشہور یوریست.
- ۱۳) توقایوف محمد شاکر. استرلیتامق اویازی «استرلیباش»
عاملرندن.
- ۱۴) جاتوردین سلیم گری. جماعت خادمہ نندن.
- ۱۵) جعفروف یوسف بک. غ. دومادہ دیپوتات.
- ۱۶) جورمانوف سعد وقاص. «پاولودار» شہرندہ قازاق.
- ۱۷) خورامشین جمال الدین. «بہلہ بہی» شہرندہ امام
ہم آخوند.
- ۱۸) دالغات طلحہ. داغستاندن دوقتور. غ. دومادہ دیپوتات.

(۷) مسلمانانك دینی مؤسسہ لری داخلہ مینیستری ، قافقازدہ نامیستیک قول آستندہ بولورلر .

ابلیخی باب

۱. مسلمان روحانیلرینك و روحانی مؤسسہ لرنده گئی کانسہلہریہ مأمورلرینك حقوق و امتیازلری حقدہ .
 (۸) مسلمان روحانیلگی هیچ بر وقت میراث طریقہ قالمی ، بلکہ خاق طرفندن روحانی خدمتکے صایلانغان کشیلرگه گنه و بو کشیلر شول خدمتده بولغان مدت ایچون گنه بیرله در .

(۹) مسلمان روحانیلری (بوغاری درجه ندرده محله خادماری ده) خدمتده بولغان مدتده خزینہ گه نالوغ توله و دن ، آچہ لانا یا که ناتورانلی پاؤنستلر ایفا ایتودن معنودرلر .

(۱۰) مسلمان روحانیلری اوزلری طورغان و اجاره گه بیرامی یعنی داخود کیتیمی طورغان یورنلری باستوی دن (عسکر قوبولودن) ، یر نالوغی آلتودن ، شهر نالوغلرندن عفو ایتله لر . باری بونار طوغروسنده اورام یاقترتو ، طاش توشه و هم طازارتو راسخودلرن غنه کوتاریشه لر .

(۱۱) مسلمان روحانیلری شاهد ، ایکسپرت ، پاناتوی وشوندی خدمتلر ایله صودغه یا که حکومت دائره لرینه چاقرلسه لر آند ایتودن آزاد قیلنلر .

(۱۲) اگر حکومت یا که مسلمان روحانی مؤسسہ لرینك امری ایله روحانیلر قاماندروقفه گه کیتسه لر یا که بر اورندن باشقه سنه کوچسه لر خزینہ دن پراغوتنی آچہ آلا ر ، مقبیلر و شیخ الاسلام ۶ آتقه ، دوخاونی پراولینیه اعضالری و گویرنسکی مجلس رئیس یولغان قاضی ۴ آتقه ، اویاز قاضیلری و گویرنسکی مجلس اعضالری اوچ آتقه . محله خطیلری ، امام و ملالر ایکی آتقه .

قوشمتا : قاضیلر محله دوخانیلرینه نظارت ایچون اولدن اولغه یوروگانده آنتی محله خلقدن آلا ر و اوزلری آلاغان پراغونلق صومادن معین تاقسه بوینچه محله گه تولیلر .

(۱۳) مسلمان روحانی مؤسسہ لرنده گئی جیناویقلر باشقه محکمہ جیناویقلری ایله بر تیگر حقوق و امتیازلرگه مالک بولالر .

(۱۴) مسلمان روحانیسن اورتدن چفاروب طورو ، شولایوق

آ کا آتپوسقه بیرو مملکتده گئی عمومی اساسارگه موافق بولور . فقط امام ، خطیب و ملالرگه ایکی آتہ دن آرتمار شرطیله محله لرندن کیتو ایچون رخصت آلو شرط قیلناس . بلکہ آنلر محله دن کیتوب طورولری حقدہ محلی قاضی غه خبرکنه بیررگه مجبور بولورلر . یل بوینہ آنلر باری اوچ مرتبه شولای محله نی طاشلی آلورلر . ملالر بو طریقہ کیتکان وقتده اوز خدمتلرن

اشلرن اداره قیلو اوشبو قاعده لرده مذکور اساسلرگه موافق سنی و شیعه دوخاونی پراولینیه لری ، گویرنسکی مجلس ، قاضیلر و محله روحانیلری اوستنده در .

قوشمتا : ۴ نجی ماده نك قوشمتاسی ، ۲۵ نجی ماده نك ۱ نجی قوشمتاسی ، ۳۳ نجی ماده ، ۴۹ ، ۴۲ ، ۵۷ ، ۶۲ ، ۸۳ نجی ماده لرنك قوشمتالری ، ۱۰۲ نجی ماده نك قوشمتالرنده مذکور تعلیمات ، فورما و تاقسه لر مسلمان دوخاونی پراولینیه لری نك کیکاشی ایله داخله مینیستری طرفندن ، قافقازده نامیستیک طرفندن تصدیق قیلنلر .

(۲) عالی درجه مسلمان روحانیلر بولردن عبارت بولا : مفتی (سنی لرده) ، شیخ الاسلام (شیعه لرده) ، دوخاونی پراولینیه اعضالری ، مجلس اعضالری و قاضی لر .

(۳) محله روحانیلری : ملالر ، خطیلر ، امام و مؤذنلر .

(۴) مسلمان روحانیسی بولوغه توبانده گئی شرطلر رعایه قیلنو ایله هر مسلماننك حق بار :
 آ روس تبعه سی بولو .

(ب) هر بر روحانی عنوانی آلو ایچون یلگوله نگان علملرده امتحان طوتو .

(ت) محله روحانیسی بولو ایچون ۲۲ دن ، یوقاری درجه لر ایچون ۳۰ دن یاش بولماو .

قوشمتا : بو ماده ده کورسه تلنگان امتحانلرنك ترتیب و شرطلری آیرم تعلیمات ایله یلگوله نه .

(۵) روحانیلک خدمتینه کرتمیلر :

(آ) تورمه گه یابلو یا که قاتیراق جزانی موجب بولوردی جنایت و اش اشله و ایله صودغه طارتلغان یا که حقدہ تفتیش بارغان کشیلر یا که حکمگه طارتیلوبده حقلانمی قالغان کشیلر ، شولایوق خلق آراسنده اخلاقسزلق و بوزوقلق ایله اسمی چقغان آدملر .
 (ب) صود بوینچه خدمتدن ، بوزوقلق ایچون روحانیلکدن قوولغان یا که منسوب بولغان صاصلویه و جماعت دن چقارلغان کشیلر .

(ت) بورج توله مه گان (نیصاصتایاتلنی دولزینک) اعلان ایتلگان کشیلر .

(ث) اسرافلری ایچون آیکه گه آلانغان کشیلر .

(۶) ۱-۴ ماده لرده کورسه تلنگان روحانی منصبلرغه منسوب بولماغان کشیلر توبه نده ۳۷ نجی ماده نك ۲ نجی قوشمتاسنده کورسه تیله چک اشلردن باشقه دینی وظیفه لرنی ایفا ایته آلماسلر . ایتسه لر قاضیلرنك قارامغی و امری بوینچه جزا غه حکم ایتلورلر .

و عبادتارن محله ملاسی طرفدن کورسه تالگان کشیلرده اجرا قیلا آلورلر.

(۲۲) مسلمان روحانیلرینه نکاح اوقو ممنوعدر، بویله بولسه: (آ) یگت ۱۸، قز ۱۶ باشکه یتیمی طوروب، (ب) عقلسز و دیوانه لرگه؛ (ت) ایرلرندن شرعا و رسما طلاق آماغان خاتو- نلرغه؛ شولایوق برر یاقدن کوچ و آداو استعمال قیلنغان بولسه، (ث) شریعت حکملری ایله ممنوع بولغان حالتلرده.

III. روحانیلرنڭ مسؤلیتی و صودغه بیریلورلی.

(۲۳) روحانیلر، دین گه متعلق وظیفه لرن اهامال قیلو یا که بوزو ایچون- اکرده محله روحانیسی بولسه لر- گویرنسکی مجلس قراریه حکم گه ظارتیلورلر و جزا قیلنورلر. باشقه روحانیلر دوخاونی پراولینییه قراریه. بو تنظیماتده مندرج باشقه وظیفه لرن ایضا ایتوده گی جنایت و عیبلیری ایچون ۱۸۹۲ یلده نشر ایتلگان جزا قانونتامه سی ننگ ۱۰۱۸-۱۰۲۷؛ ۱۰۲۹ و ۱۰۶۶-۱۱۲۳ ماده لرنه موافق حکمگه ظارتیلورلر.

قوشمتا: گویرنسکی مجلس و دوخاونی پراولینییه لر عیبلی طاباغان روحانیلرگه بویله جزا بیره آلاز: اوگت، شلته، توبه ایتدرو هم اورنلرندن چفارو.

(۲۴) اوغالوونی صود قارامقنده بولغان عمومی جنایت و عیبلیری ایچون مسلمان روحانیلری عمومی صود قاعدلرینه موافق حکم قیلنارلر.

قوشمتا: صودغه بیرلگان یا که حقنده اسلیدستویه یاصالمقده بولغان روحانیلرنی موقت یا که بتولهای اورندن چفارو ممکندر.

(۲۵) اوز وظیفه لرن بوزو سببلی عمومی اوغالوونی صودغه بیرلگانده مسلمان روحانیلری عمومی اساسلرگه بناء حکم قیلنارلر. مفتی ایله شیخ الاسلام ایسه سیناتنگ برنجی دیپارتامینتی قراری ایله سیناتنده حکم ایتلورلر.

اورنجی باب

محله روحانیلاری

(۲۶) محله روحانیلری مسجد و آیرم محله لرده عبادت اجرا ایتدورلر، دینی مراسمنی قیلورلر، مسجدلرنی اداره ایتدورلر و طوغانلر، اولگانلر، نکاح و طلاقلر حقنده میتریکه یورتور و نکاح شرطلرنده حکومت تصدیق ایتکان قاعده و اصولده دفترلرگه قید ایتدورلر. محله روحانیلری معین بر فورماده محله خلق اسپسقن توزورگه تیوشلیدرلر. آتار قاضیلرغه معین مدت اچنده محله ده گی مسجد و مکتبلر، طوغان، اولگان، نکاح و طلاقلر حقنده حساب بیرلرلر.

اوزلری موافق کورگان کشی گه طابشروب طوررار. فقط اول کشیلر شریعت احکامی و محله روحانیلرنڭ وظیفه لرن بله طورغان بولسونلر.

(۱۵) روسیه اچنده ۲۸ کونگه قدر آپوسکه بیرو بو طریقه بولور: محله روحانیلری گویرنسکی مجاسلردن، باشقهار دوخاونی پراولینییه دن، مفتیار و شیخ الاسلام داخلیه مینیستری یا که قافقاز ناهییستینگندن رخصت آلورلر.

(۱۶) زالونیاسی بیریلوب ایکی آیفه قدر آپوسکه آلو یا که زاغرائیسه گه کیتو ایچون محله روحانیلری گویرنسکی مجاسدن، قالغانلری داخلیه مینیستری یا ناهییستینگندن رخصت آلو تیوش.

II. روحانیلرنڭ عمومی وظیفه لری.

(۱۷) مسلمان روحانیسی اولارق صایلانغان هر کشی بو خدمتگه کریشور آلدنده ایمپراطور اعظم حضرتلرینه صداقتگه و اوز وظیفه سن زاقونغه موافق ایضا ایتد چکینه آند ایتدو.

قوشمتا ۱: آند ایتو ترتیبی آیرم تعلیمات ایله ییگوله نور. (۱ نچی ماده قوشمتاسی). آند یازووی تورک- تاتار تلمده یازیلوب، یاننده روسجه ترجمه سی بولور.

قوشمتا ۲: محله روحانیلری او یازدنی قاضی، قالغانلر منصبینه قاراب گویرنسکی مجلس و دوخاونی پراولینییه حضورنده آند ایتدورلر.

(۱۸) همه طنطه لی پادشاه بایراملرنده روحانیلر مسجدده آنی الوغلازلر. پادشاه حضرتلری همده اهلی، ولی عهد و بتون خانداتڭ سلامتک و سعادتینه اسلام دینینه موافق دعا قیلنور.

(۱۹) همه مسلمان دینی بایراملرن دوخاونی پراولینییه لر، حکومت محکمه و مکتبلرینه خبر بیرلرلر. بو کونلرده مسلمان مأمور و شاگردلر خدمت و اوقودن عنو قیلنورلر.

قوشمتا: مسلمان بایراملری بونلردر:

۱ محرم؛ عاشورا؛ ۲۷ صفر (هجرت)؛ مولود، رغائب، ۱۵ رجب (قباه ییگوله نو)؛ ۲۷ رجب (حضرت رسولگه پیغمبرلک کیلو)؛ برات؛ ۱۷ رمضان (قرآن نازل بولو کونی)؛ ۲۱ رمضان (بدر کونی)؛ قدر کیچه سی؛ اوچ کون فطر عیدی؛ عرفه؛ اوچ کون عید قربان.

(۲۰) مسلمان روحانیلری حکومت و کیلرلرنڭ طابیی ایله مسلمانلرنی شریعتگه موافق آند ایتدورگه مجبوردر.

(۲۱) مسلمانلر آراینده نکاح و طلاق اجرا ایتو فقط مسلمان روحانیلری حقیدر.

قوشمتا: یک مستثنا وقتلرده محله نڭ دینی مراسم

(۳۲) هر قاضی حضورنده سیکریتار و سیکریتار معاونی بولور. بونلر قاضینک کورسه تووی ایله گویرنسکی مجلس طرفندن قویولار. بونلر روسجه و تورک - تاتارچه بیک یاخشی بلوچی بولو شرطدر. (۳۳) اویازنی قاضیلرنگ سان و رایونلری، طوراجق اورنلری دوخاؤنی پراولینیه طرفندن بیلگوله نور.

(۳۴) قاضی یوق چاقده یا که آورسه آنک وظیفه سن اوتوب طورونی گویرنسکی مجلس برریاقن تیره محله ملاسنه طابشر. (۳۵) قاضیلرنگ رسمی مهر (پیچات) لری بولور. (۳۶) قاضیلرنگ اش بورتو ترتیبی آیرم تعلیمات ایله بیلگوله نور.

(۳۷) قاضیلرنگ، اوشبو تنظیماتغه موافق قارایاچق اشلی حقنده قرارلری محلی پالیسه طرفندن گویرنسکی اوچریژد-ینیهلر زاقوننی ننگ ۷۵۳ نچی ماده سنه موافق عملگه قویولورلر. (۳۸) اویازنی قاضیلرنگ اوز وظیفه لری نه دائر اش و قرارلرندن راضی بولماغان کشیلر آنلر اوستندن دوخاؤنی پراولینیه گه شکایت ایته آلورلر.

(۳۹) قاضیلرنگ حق هم وظیفه لری بونلردر: (آ) محله روحانیلری اوستندن نظارت؛ (ب) ایکنجی باصقچده اولارق نکاح اشلرن قاراو؛ زوج محله ملاسی بولسه برنجی باصقچ اولارق قاراو؛ (ت) مسلمانلر آراسنده غی نزاع و اختلافلرنی باصوب کیشدررگه طریشو؛ (ث) زوجین آراسنده چققان شخصی یا که ملکی و حقوقی اختلافلرنی قاراو (مثلا: مهر، پریدان، نفقه، عدت وقتنده تربیه لهو، بالالرنی تربیه فیلو، بر برینه خیانت، بالالرنک آتا و آناغه اطاعتسز لکری و باشقهلر). (ج) زوجین ننگ بالالرغه حقوقی، طلافدن صوگ بالالر حقنده غی وظیفه و حقوقلری، شریعتکه موافق میراث حقلری، وصیت مسئلهلری، مسلمانلر آراسنده میراث بولو اشلی. (ح) عائله نزاعسی چققان وقتلرده نا معلوم آتالردن طوغان بالالرنک نسللرن تعیین ایتو مسئلهلری (شریعت کورسه - تکان دائره ده) (خ) حکومت مکتبلرنده مسلمان شاگردلرگه دین درسلی مسلمان معلملر طرفندن قطعیا شریعتکه و دوخاؤنی پراولینیه طرفندن تصدیق قیلنغان پروگرامغه موافق اوقتلونی کوزه توب طورو.

(آخری بار)

(۲۷) محله گه خطیب، امام، ملا و مؤذن بو تنظیماتنگ ۴ و ۵ ماده لری رعایه قیلنوب ۸ یلغه صایلانان. صایلاوغه محله ده گه همه صاصلوویه کشیلری بر تیگز قاتشالر. صایلاو پریغاوارلرن تصدیق فیلو گویرنسکی مجلس حقیدر.

قوشماتا ۱: محله ملاسی اوزاقفه کیتسه یا که خدمتینه مانع بولوردی روشده آورسه آنک خدمتاری قاضی طرفندن محله مؤذنینه طابشریلا. اگر بو ممکن بولماسه ایگ یا فن ایکنجی محله امامینه طابشریلا. اگر بوده اوکغایسز بولوب بو اورنده باشقه روحانی مأمورده طابماسه - گویرنسکی مجلس رخصتیه، ملالوق که امتحان طوتقان، خصوصی آدملرگه ده طابشرا آلور. (۲۸) هر محله گه بر ملا و بر مؤذن بولو تیوشدر.

قوشماتا: محله لرنک صانی، آنلرنک رایوننی و بعض اورنلرده ملالرنک صانی گویرنسکی مجلس طرفندن بیلگوله نور. (۲۹) محله روحانیلرنگ معاشی ننگ یارتیسن محله قالغان خزینه بیرر. معاش مقدارن محله، روحانی نی صایلاغان وقتنده آیرم پریغاوار ایله بیلگوله ر. لکن هر حالده شهرده ملاغه یلاق ژالونیه ۶۰۰ سومدن، اولده ۴۰۰ دن کیم بولماو شرطدر. مؤذنلرگه ایسه قاللرده ۳۰۰ اولده ۲۰۰ سومدن کیم بولماسون. **قوشماتا:** دالا اوبلسه تیلرنده. شولایوق تورکستان و آسترخان ولایتی قرغزلرنده پریخود - اول اوبشستواسنه طوغری کیلور. محله ملاسنه معاش یورت باشینه بر سومدن، مؤذن گه ۵۰ تیندن کیم بولماو شرطدر.

(۳۰) محله ملالری تیوشلی یازولی پیچات (مهر) گه مالک بولورلر. پریخودنک آیرم بر اوستافقه مالک آرغانیزاتسیه سی بولور. (اوستاف کیله چکده درج ایتلور).

دورنجی باب

قاضیلر حقنده

۳۱ نچی ماده) قاضیلر معین اویازده گی مسلمانلر طرفندن صایلانغان کشیلردن دوخاؤنی پراولینیه طرفندن بیش یلغه تعیین ایتلور. بونلر اوشبو تنظیمات ننگ ۴ و ۵ نچی ماده لرنده کورسه تلگان شرطلرغه موافق طالبو هم دوخاؤنی پراولینیه ده تیوشلی امتحاتی طوتوب معین بر دینی علمی منصبدن تصدیق قیلنغان بولو شرطدر.

آی باشی و کسوف

«شورا» ژورنالینگ ۱۱ نجی اییون ۱۱ نجی عدد نسخہ سنده محترم موسی افندی جارالله جنابلرینگ : رمضان ۲۹ دە کلی کسوف عنوانلی مقاله سی کورولدی . شول مقاله حقنדה بنده اوز طرفدن معلومات قدر صورت مسئله نی «شورا» ستونی آرقلی جمله یه تمذیم ایتهم .

درست ، موسی افندی مقاله سنده دیدکی کبی بو سنه ۸ نجی آوغست جمعه کون جمعه دن صوگ ۲۹ نجی رمضانده ، کلی کسوف اولاجقدردر . آی قویاش توغروسندن نقطه بنقطه طوب طوغری کیچوب کیتکان وقتنده ، قویاش ایله بزیم آرامزغه پرده بولوب قویاشمزننی قارانغولقده قالدردر . عوامچه ایتکانده قویاش طوتولور دیمکدر . بو شولای ، موندہ سوز یوق .

قویاش طوتولغان کوننک ایرتہ سی کونی شنبه کون ۹ نجی آوغست موسی افندی نك شوال باشی اولاماز دیگان سوزی مینم نظرمدہ تسلیم اولنورلق سوز توگلدردر . چونکه بو سنه رمضانم ۲۹ دندر . ۹ نجی آوغست شنبه کون ، شرعنگ رؤیت اعتباری ایله ده شوال باشی اولور .

بله مز شارع حضرتلری رؤیتنی اعتبار ایتمشدر . فقط بو ، کسوف مطالع اعتباریله : اورنبورغده ، اورلسکی ده ، سن . پیترده جمعه دن صوگ بولسده یاورویانگ اقصای غربنده ، اوشاندق آزیانگ اقصای غربنده جمعه دن مقدم اولوب حتی آمریقانگ اقصای شرقنده ده ایرتوک اولاجقدردر .

هر شهرده هر نه قدر اختلاف مطالع اولسده آگا اعتبار ایدلماز . غربی ولایتلرده آی باشی بولغان کون بعینه شرقی ولایتلرگه ده شول کون آی باشی بولور . «ولا یعتبر اختلاف المطالع فیلزم اهل المشرق برؤیة اهل المغرب» فقها افندیلر سوزیدر .

بس ایندی بو صورتزده : آخشامه قدر (افتراق نیرین) قویاش ، آی ، بری برسی توغروسندن خیلی یراقلاشدقدن قویاش بایوغاج شنبه گه قارشو شوال آبی کوروله چکدر موسی افندی نك یکشنبه نی برنجی شوال دیب طوروی میگا عجب سوز بولوب کورندی .

موسی افندی نك مقاله سنده دخی بر عجب سوزی : «۲۲ نجی

آوغستده جمعه دن صوگ سن . پیر ساعتی ایله ۳ ساعتده . . . دقیقه ده خسوف جزئی اولاجقدردر . بو ایکی حادثه رمضانک ، شوالک باشلرن بلوده فائده پیرر «دیگان جمله سیدر . موندہ عجب نقطه لر اوشبونلر : ۱) خسوف آی طوتولمق ۲۲ نجی آوغستده کوندر ساعت ۳ده جمعه دن صوگ بولوی ممکن توگل . چونکه اول کون آی نك ۱۵ ی بولدیغندن آخشامدن صوگ طوبوب تونله ساعت ۳ . . . دقیقه لرده جزئیچه طوتولور . ۲) آی طوتولونک آی باشن بلدروده دخلی یوقدر ، بلکه یارطی بولغان غنه بلدره در .

موسی افندی نك بو خسوف حقنדה غنی سوزنده البته بر یاگلشلق بولسه کیرهک ، یوقسه طوماغان آی نصل سن . پیترده جمعه دن صوگ ساعت ۳ده طوتولا . . .

اجرام فلکیه نك سیرلرینه مراقلی اولدیغمدن رمضان . شوال آیلرن غنه توگل بلکه هر آیلر نك طلوعینه ، غروینه دقت ایتهم . شونک ایچون بو سنه رمضان استر هیث چه استر شرع نقطه نظرندن بولسون ۲۹ کوندر .

رمضان باشی تورلی شهرلرده تورلیچه ساعتلرده طوبوب اییول ۱۰ نجی پنجشنبه کون یاگی آی اسمن آسده شرعاً پنجشنبه اولمایوب بلکه ایرتہ سی کونی ۱۱ نجی اییول جمعه کون برنجی رمضان حساب ایدلور . موندہ برده سوز یوق .

شوال : استر هیث ، استر شرع گه نسبت برله بولسون ۳۰ کون اولاجقدردر . هیث چه : جمعه دن جمعه ۲۹ ، شنبه ۳۰ کون تمامیله ۷ نجی سنتا برده یکشنبه کون یاگی آی اسمن آلور . شرع چه : شنبه دن شنبه ۲۹ ، یکشنبه ۳۰ کون تمامیله بتوب ۸ نجی سنتا برده دوشنبه کون ذوالقعدہ باشی حساب ایدلور .

آیلرنک هر شهرده کورنورلی لازم توگل . فقط نفس الامرگه مطابقت لازمدر . نبی ذیشان افندمز علیه السلام نك «صوموا لرؤیتہ وافطروا لرؤیتہ» مقاله مقدسه سی : امی ، یازو بلماز ، اوقی بلماز ، حساب بلماز ، رمضان غه نیچک کررگه ، آندن نیچک چفارغه آبدراشقان عوام اهل بدویلرگه خطاباً سویله نمش ایردکن جامع الازهرده اوگره نمش ایدم .

بزنگ آرادہ : «آلی سین ایتکانچه بولغانده . بزنگ اورازابز طولمی قالا ایچ» دیگان سوزلرینه قولاق آصمایوب ؛ هر سنه اولدینی کبی بو سنه دخی عید کوتده روزه طوتولارنی حرام تصدیق ایتدکدن ، کنه نبی ذیشان افندمز نك الشهر هکذا و هکذا و هکذا دیدکی مقاله مقدسه سی ایله مقاله حسن اختتام ویردم . اورالسکی . ملا مطیع الله تحفة الایین

سورا : فاضل محترم موسی افندی اوستینه بیک کوب

«یدی صو» ولایتی دن یر بیرله چکن بلدردیبلر. مونه قوآنشدیلر، هجرت تدارکینه کرشدیلر. اوزاقلامی «یوز مگ مهاجر جارکنده اویازینه باروب توشدیبلر» (۱). بولاردن باشقه قاراطاغ ایناکنده برنیچه یورد (۲) تارانچی بولمده روسیه طرفنده قالمشیر ایدی (۳). بولارده اون مگلهب جان اولنوردی. حکومت، مهاجرلرنی اورنلاشدرغان صوگ هر ایرکک گه بیهسر دیساتینه دن یرده یردیبلر. تارانچیلر اوللرده بویرلیبه آبدان غنه فراوان کون کیچرمکده اولمش ایسه ده بو زمانده کون کیچرولر چیتله شه بارلر. چونکه

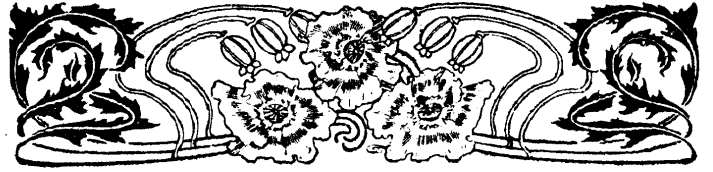
یورن زمانلرده تارانچی تورکلری اوزگه یورتلرغه آنچا کوب آرالاشمی یورگان گه کوره کیوم سالمده عادی گنه تکلفسز اولوب یورت جهازلری همه سی دیهرلک اوز قول هنزی اولنوردی. اما بو زمانده اشلر باشقه چه بولوب کیتدیبلر. عادی گنه بر تارانچی شیگر بن ایتک، آمریقان چیتک کیه لر. یورت جهازلری ده شولایوق. تولسکی صماوار، گردون چاینیک. قصه سی: «بارنی یوقی بلیدر، باک تلیدر ظماغم» دبه اوزگه یورت. نه اشله سه بزمیکلرده شونی اشله مگه باشلا دیبلر. لکن بزمیکلر باشقه لری ایله برگه یوره آلارمو؟ نیمیشکه دیسه گز، باشقه لر اوقوغان - ییلگان، معیشت میدانده یاریشورغه تمام حاضر، نه بزمیکلر ده شونداق حاضراق باره و؟ یوق ایسه آیا غمزده غی آمریقان چیتک، باشمزده غی سوسار بوزک و قتل غنه بر نرسه بولوب آخر بر کون اوزمز بولماساق ده بالارمز اوته گیلره کونلکچی بولوب قاله مزمو؟ هر اوز نسلن دنیاده یاشارن تله گان آنا مطلق بالارن دنیاده یاشارگه صلاحیتلی قیلوب تریه یرورگه کبره ک. بز شونداق توشندک.

تارانچیلر اوسه می. کیمی؟

بر قوم بر ملت کنج نسلن زمانه موافق تریه ایتوب اوسدرمای، بر محیطده یاشاغان وطنداشلرندن آشاغیده اولوب طورمش (حیات) میدانده آنلردن یکلدیمو؟ الله صاقلاسن اول مات انقراض غه یوز طوتدی دیمکدر. مونه الله کورساتمه سن بزلرده باشقه لرلنک یازوونه نظراً انقراض طرفینه یورمکده ایشسز. بو، نه دیگان سوز برادر؟ معتبر «وقت» غزته سینگ ۱۳۱۹ نومره سنده «یدی صو ولایتی مسلمانلری» سرلوحه لی مقاله ده بیان اولندیغی اوزره تارانچیلر یدی صو اهاالیسینگ ۵۰/۵ بارمن

(۱) ۱۹۰۶ سنه ۱۲ آوغوست تاریخی «ترقی» غزته سنده شونداق یازیلوبدر (۱۷ نومر - تاشکند).
(۲) یورد - قریه - شهر معناسنده در.
(۳) غالجت، آچانوق، ۲ کتبه ن، ۲ شونقار، آق طام، دابون وغوبلر. . .

خدمتله یوکلنوب بو کونده شول خدمتله برله شغلتمکده بولووی خصوصی صورتده بزگه معلوم. بو انتقادغه محترم موسی افندی طرفندن ایضاح بیرلماشه و جواب یازلماسه مطیع الله حضرتلری بو اشنی اوزینک مقاله سی التفاتسز قالدوغه توکل بلکه وقت و فرصت یتشماوگه حمل ایتسون ایدی. یوقسه موسی افندی ادبی صورتده بولغان انتقادلردن، تحقیق اهللری آراسنده دستور طوتولغان نظاملرغه موافق بولغان استیضاح و استفسارلردن (ظمنزغه کوره) نمون و متشکر در.

تارانچی تورکلری

II

تارانچیلرنک روسیه گه هجرت ایتروی.

غولجا خانلغی روسیه دولتینه داخل بولغاچ، هر تورلی دولت خدمتده بولوب عائله راحتن کورمای یونچیلغان تارانچی آغالرنک طورمشی بر تورلی ییکلله نگان توسلی بولمش ایدی. چونکه بو وقت بولاردن مملکت صاقلانو و دشمندن قورقو قایغولری بالکلی کوتارلگان، آلبان یساقده آنچا کوب توکل، طورمش حقیقتاً بر تورلی کوکلی گنه ایدی. لکن کوبده اوغادی غولجانی خطای غه قایتارو خبری چقدی. بو خبر تارانچیلرنی قورقتدی. چونکه خطایلر غولجانی آله تارانچیلردن اوچ آلورلردن قورقولای ایدی. بونک اوستینه «آلتی شهر» تورکلرن اونداق قیلورمش، شونداق قیلورمش دیگان خبرلر تارانچیلره جراحات اوستینه طوز صالحان قیلندن، قورقو اوستینه قورقو صالحانده غنه ایدی. مونه شونداق قیلوب بو خبرنک راستلغنده شبهه قالمادی. ایندی نیشله رگه کبره ک، آنا بابالرنک مزارلرنی، شونجه گوزل جایلرنی قالدروب روسیه طوفراغینه هجرت ایتارگه مو؟ یا که «توکل» دیهرک اورنلرنده قالدورغمو؟ بو سؤال اختیار سز اوله راق تارانچیلر اورتاسینه توشمش ایدی. مونه مونده طبیعی ایکی گه آیرلیدیلر. بر طرف اورنلرنده قالدو طرفینی طوتدیغی حالده ایکنچی طرف هجرت طرفینی ترجیح ایتدیبلر. تیزدن غولجانک خطایله قایتاریلاچغی. . . اعلان ایتولدی. مونه تشویش. تارانچیلر نیشله رگه بلمی آبدراشدیلر وقایغرشدیبلر. آخر الامر اوته کی طرف هجرت ایتمنک گه قرار یروب، بو طوغره وده غی قرارلرن حکومت گه معلوم قیلدیبلر. حکومت ده

تشکیل اینه ایش . دیمک بو حساب درست بولسه یدی صوده بارلغی ۵۵ مگلهب تارانچی ملتئی اولادر . چونکه یدی صو اھالیسی بر میلیونلاب باردر . نه موندن اوطوزیل بورن یدی صو ولایتی ده یوز اون مگلهب اولمشمزده حاضرده ۵۵ مگ مز ، بو نه دیگان سوز؟ حالبوکه یاخشی اوسکان خلق هر ایلی یلده بر اوخشاش بولادر . بونداق بولغانده بز بو کونده ایکی یوز مگلهب یئارگه کیرهک ایدک . لکن بالعکس . هر نه بولسه قورقچ بر حساب ؛ بز شولایوق کیمیزمیکانی؟ بونده بره ر خطالق یوق میکان؟ بوگا ایسه ۱۵ یارم دییهچک یرده خطا اولاراق ۵ یارم دیمش دیهلمده قلمزده تسلیت وبرهلم . درست هر توری یوغوشنی مرضلر ایله چولغانغانمز حتی مدنی قوملر یله اسمن بلعی طورغان (اونوتقان) آغریقلر بلن هر یل قریلا طورامز ، لکن بوگا مقابل اوسوبده طورامز بوغای . قصهسی : بوگا بز اشانوب یتیمیز .

خطای تارانچیلری کوبو؟

کیهلم «ایلی» ولایتی تارانچیلرینه: بولارنک سان جهنتدن قانچا ایکانی معلوم ایمهس . چونکه خطای مملکتنده بو کونگهچه رسمی حساب بولغانی یوق؟ بورنده ، نه قاتارلق قالغانی معلوم بولمادی . شونداق بولسه ده یدی صو ولایتی تارانچیلرندن آرتق بولورغه کیرهک ، بوندهغی یوزلهب قریه همهسی تارانچیلرله مسکون بولوب معیشتلری ده آندهغی غه قاراغانده فروانراقدر . چونکه بونده یر کوب بولوب هر تارانچی تله گانچه هایدارغه - ایگورگه اختیارلی ، یالکز چالیشورغه کیرهک . اوزون سوزنک قصهسی : مونده کم چالیشسه شول بای (قاید بولسه ده شول قاعده حکم سورهمی؟ بلیم ، اما مونده شونداق) .

تارانچیلرده معلم و مکتب مسئلهسی .

تارانچی تورکلرنده مدنیت چیشمهسی اولان قرائتخانه - کتابخانه ، جمعیت خیریه و اوکسزلیر یورتی کیلرنگ جسمی طورده توگل ، اسمی ده یوقدر . شولایوق منتظم مکتب مدرسه . اما بورندن قالغان مکتب و مدرسه آتالغان یورتلر بیک چوق اولوب بولارنک حقیقتاً برسی گنده ره تلی و منتظم توگلدر . احتمال بعض افندیلر فلانی فلانی اصول جدید مکتبلرن کورساتوب اعتراض ایدهرلر . لکن اعتراضلرنده کینه حقسز اولورلر . بر مکتب که پارتا ، دوسکا کیلر کرو بلن گنه اصول جدید مکتبی بولوب یتمادیکی کبی ، معین پروغرام ایله تعلیم ایتوب بالالرغه دین اسلام ارکانی ، بر آزده اصول معیشت طریقلرن اوگرهتوب ، قصهسی : دنیاده یاشارگه بر توری لیاقتلی کشیلر یتشدروب چغارو

مطابوب ایسه اونداق مکتب بو کونگهچه بزده بولغانی یوق . بوندن کین بولوشی ده امیدلی توگل ؛ چونکه بزده بردن اصول جدید مکتبلرنده معین پروغرام یوق . هر بر معلم هر بر موللا اوز بلدیگی کتابن اوقوتدره بیره . مثلاً : بر وقت بن بو اصول جدید مکتبلرنگ برنده «بدالمعارف» ایلهن برگه «جغرافیا عمرانی» کتابن اوقوب یورگان بالالرنی کورگانم بار . ایمدی انصاف ایدوب بر آز اویلاکز - «بدالمعارف» ده گی بر صبی نیچوک ایتوب «جغرافیا عمرانی» کتابن آگلاسن - توشسن ؛ هله معلم افندی اوزی آگلاب یتارمیکان ؛ ایکنجی دن - اصول تعلیم طریقلرن بلوچی معلملرمننگ نادر اولنوویدر . بتون تارانچی دیارنده بونداق اصول تعلیمدن خبردار معلملر بیش - اون دانه طابیلورمیکان ! والله اعلم بوده یوق . بونداق اصول تعلیمدن خبردار معلملر یتشدروگه بر چاره اولمق اوزره وقتیه تارانچی شیودسند چققان «ایلی ولایتی گزیتی» اوشنداق یازمشیدی :

«بر ملت ترقی و مدنیت عالینه قدم قویوب علوم و معارف حاصل قیلماق بولسه همه دن اول ابتدائی مکتب معلملری لازم بولادر . بو بر قاعده کلیه در . هر ملتنگ حسیات ملیه و علوم معارفده نه درجه ده ایکانلگی ابتدائی مکتب معلملرنگ چوقلنی بلن اولچهنه در . اگرده قایسی قومده ابتدائی مکتب معلملری بولمسه اول قوم علوم و معارفسز نادان حسابلاندر . قایسی ایل و ملتنگ استقبالی تأمین قیلنوب دنیاده یاشارگه صلاحیت مند بولسه اول ملتنگ ابتدائی مکتب معلمی کوب و یاخشی بولادر . فرانسه - پروسیه صوغشنده فرانسه نی پروسیه نک عسکری توگل ، بلکه ابتدائی مکتب معلملری ییکدی دیمشار . بو سوزنی یاورویا فیلسوفلری هم تصدیق ایتشار . دیمک بر ملتنگ ابتدائی مکتب معلملری بولمسه اصلاً ترقی قیلمایدر . ایمدی بزنگ «ایلی» مسلمانلری کوزلرن آچوب علم و معارف ، ترقی و مدنیت یولینه آباق باصماق بولسه ینه همه دن بورن ابتدائی مکتب معلملری حاجت و لازم بولادر . لکن حاضرده بزنگ «ایلی» ولایتی ده اصول تعلیم و تریه دن خبردار ، اصول جدیدچه اوقوتش ترتیلرن کورگان معلملریمز یارمو؟ . .

بزلر اویلاب قاراساق والله اعلم بیش - اون دانه بولمسه کیردک . ایمدی بزلرگه شونداق معلملرنی نه یردن طاباق کیرهک؟ البته مونداق معلملرنی بر آیده یا بر یلده حاضرله شقه بولمایدر . کهنه اصول مدرسلرمنزدن چققان طابهلر هم اصول جدیدچه اوقوتشغه مکمل بولمایدر . درست ، بر محله خلقی اتقاقی ایله بر اصول جدید مکتبی آچارغه ممکن . اما اوگا اصول تعلیمدن خبردار معلمی قایدن طاباق کیرهک؟ ایمدی بز بو طوغزودهغی

آی مسئله سی

۱۵۲۳ نجی نومبر «وقت» ده «اوقا» بلده سینگ محترم محمد صابر حضرت، «رمضان آبی کیلو مناسبتی ایله بر ملاحظه» دیو بر مقاله یازمش ایدی. مونگ حاصلی «محکمه شرعیه ننگ بو ۱۳۳۲ نجی سنه هجریه قریه ایچون توزوگان جدولده شعبان باشی اییون ۱۱ نده چهارشنبه کون و رمضان باشی اییول ۱۱ نده جمعه کون کورساتلمش همده دیپارتامنت غه طابشرلمشدر» دیکدن عبارت ایدی. مقاله ننگ آخرنده: «اما ترویسکی ده حضرتلر، رمضان باشن پنجشنبه کون اییول اونده حساب ایدوب طورالر، بلکه شنبه کون حساب ایدوچیلرده بولور» دیگان.

اوشبو مسئله ده یازاچق سوزلرم شولدر: «رمضان باشینی شنبه کوندن حساب ایدوچیلر بولسه، رؤیت یوق دیب نه تیوچی کشیلر بولورلر، ترویسکی حضرتلرده رؤیت خبری یازلماغان. آنده هم رؤیت بولماسه کیردک. اوشبو روشچه ۳ کون اختلاف قیلمشق بزنگ طرفلرده هم بار. بو اختلافنگ سیلرینی ده یازماچی بولام.

بر طائفه: «کیچن سنه رمضان باشینگ یکشنبه کون ایکانلگی ثابت بولغان ایدی. اوشبو سنه رمضان آلدنده غی یکشنبه ایله کیچن سنه رمضان باشنده غی یکشنبه اوچیوز ایلیلی بر کون اولوب، دوشنبه اوچیوز ایلیلی ایکی، سهشنبه اوچیوز ایلیلی اوچ، چهارشنبه اوچیوز ایلیلی دورت کون بولوب، سنه قریه اوچیوز ایلیلی دورت کون بولوب اوشبو چهارشنبه ده تمام بولا هم بو کون شعباتنگ ۲۹ نجی کونی بولا. ایندی شول کون کیچ شعباتنگ ۳۰ نجی کیچی بولوب آی قارالور، اگرده کورلسه تراویح اوقولوب پنجشنبه کون روزه غه کرلور، اگرده آی کورنماسه پنجشنبه کون شک کونی بولوب، شک کونی حکملر یورتلور و شول کون کیچ تراویح اوقولوب جمعه کون فرض روزه غه کرلور» دیلر. بونلرنگ عمللری محکمه شرعیه جدولنه همده محمد صابر حضرت نه یتکانگده موافق، شریعت گده خلاف اولماسه کیره ک.

عاجزانه فکرعزنی بیان ایتمه مز. مثلا: هر یرده آخوندلر باشلغی و یورد یاخشیلری برگوب اتفاق بلهن «ایلی» ولایتی ده بر دانه دارالمعلمین بنا قیلسلر و بودارالمعلمین هر بر تارانچی - کاشغری و باشقه مسلمان ملتدریله مشترک بولسه یورد وماتنگ ترقیسیچون نهایت آیدان بولوب استقبالمز ایچونده فائده سی چوق اولوردی. اگرده آخوندلر و اولوقلر معقول کوروب چندن طوتسه اوشنداق ممکن بولماغان اش بارمو؟ فقط همت، غیرت، اجتهاد کیره ک. ای آغای اینلر! حاضرده مملکت مزده حریت بولوب بز لرگه فقط فرصتن استفاده ایثارگه. اصلا غافل بولماسقه (مساھله ایثارگه) تیوش و لازم...

اگرده بزنگ خطای یوردنده ابتدائی تعلیم عمومی مجبوری اولنورسه بو وقت حکومتنگ نظامق مکتبلر نده اوزعزندن یاراقاق معلملر قویارغه لازم ایماسمو؟ لازم بولسه بونی قایدن طابارغه؟ قصه سی: آنداق معلملر مز نرده؟! ...»

نه شوندا یوق اصول تعلیم و تربیه دن خبردار معلملر روسیه تارانچی لرینه ده لازم ایس میکان؟ بولسه بولارنگ اونداق معلملری نرده؟ شونداق بولسه ده بولار بزندن نلله قانجه آرتقلر...

اگرده «جارکند» ننگ یولداشوقی غیرت ایتمه رسه مونداق دارالمعلمین نی اوکیغای غنه وجودگه کیتزر ایدی. یالنگر اوز مدرسه سینه عالی تربیه کورمش، اسلام و یاورویا علملریله آشنا بر نیچه مدرس آلدرر ایدی ده «یدی صو» تارانچیلرینه (روس تارانچیلرینه) چابوق بر دارالمعلمین هدیه ایثاردی. فقط بونگ ایچون باشلرنگ هر بری بر «غفور حاجی» بولماقی شرط! ...

«غولجا» مزنگ موسی بایفرلی و حسن باباشفرلی غیرت ایدهرسه شنبه یوق، مونداق بر مدرسه توگل، بلکه بر نیچه سنده بنا ایدهردی. لکن بونداق مدرسه طوغر و سنده بونلرده حاضرگه بر تشبث کورنمی؛ شونداق بولسه ده ملتنگ اصول تعلیمدن خبردار معلملره احتیاجی کون کبی آشکاره ایکان، شاید بو طوغر و ده بیگانهلر کورساتمه سلر دیب امید ایتممز.

بو محترم بایلر مزنگ بو کونگه چه ملت یولنده کورساتدیکی غیرت و خیراتلری امیدلر مزنی آرتدر اغنه. تگری بونلری دخی ده خیرلی اشلره سوق ایله سن ایدی! دییه لمده حتم کلام ایدلم. فرداشگر: اویفور بالاسی. ن. ع.

حکمت دنیا وما فیها ییلن عارف دگل
عارف اولدر ییلمیه دنیا وما فیها نه در.

مجرد بر احتمال غنه در. احتمال ايله گنه موندی اشلر ثابت بولوب يتميدر.

دخی فاضل محترم موسی افندی «شریعت، نی ایچون رؤیتنی اعتبار قیلا» دیگان کتایبده (٦٧ نچی صحیفه ده) «بر رمضان نك باشی رؤیت محققه ايله ثابت اولور ایسه او رمضان باشندن اعتبارا اوچوز ایللی دورت کون مروری صوکنده ایکنچی رمضان نك باشی قطعی صورته ثابت اولور. تکمیل شعبان طریقه حاجت قالمايوب شعبان باشندن ٣٠ نچی کونده روزه واجب بولور. زیرا حقیقی سنه هیچ بر وقت ٣٦٧ و ٣٥٤ کوندن زیاده اولماز» (١) دیگان سوز بار. بو سوزدن تکمیل شعبان حاجت توگلك آجق آکلانه هم ده اولگی سوزلر که هم تکمیل شعبان حقیقه کیلگان حدیث و روایتلر گه ده خلاف کورله در. مونده بره سوز توشوب قالمايیمی ديب کوکل گه کیله در.

دخی فاضل محترم موسی افندی ١١ نچی عدد «شورا» مجله سنده «رمضان ٢٩ ده کلی کسوف» دیگان مقاله سنده یازدی: «شو سنه ایول اونده، پیتربورغ وقتيله ایرته دورت ساعت قرق دقیقه ده آی اجتماع درجه سنده بولنه چق، بوگا کوره ایول اون رمضان باشی اولماز، بلکه ایول اونبر جمعه کون قطعی صورته رمضان باشی اولور» ديب. آوغوست ٨ ده جمعه کون بولاجق کسوف که قاراغانده ایول اونده ایرته دورت ساعت قرق دقیقه ده آی اجتماع درجه سنده بولماق لری، پنجشنبه کون رمضان باشینی حسابلرغه خلاف اولادر. محترم «شورا» ده اوشبو طریقلر نك صواب قه قریب بولغانی قایوسی ایکانینی یازلسه، بلکه اختلافنگ آزایماقینه سبب بولور ایدی ديب ظن قیلم. «نالاصه» امامی محمد صفا محمد علی اوغلی.

سورا: بو مسئله اهمیتنی بولغانلقدن شوننگ برله کوب شغله نگان، تجربه و ملکه حاصل ایسکان عالملمز جواب یازسولر اوز اوستلرینه امانت ایولگان وظیفه نی برینه کیتورگان بولورلر ایدی.

قطعه

وقت اولور کیم اڭ کوچوک بر التفات
حل ایدر دعویایی قالماز مشکلات.

(١) اوشبو سوز برله ده عمل قیلوچیلر بار ایش. م. م.

ایکنچی طائفه استاذ مشهور فاضل محترم مرحوم شهاب الدین المرجانی حضرتلرینگ «حق المعرفة» نام کتایبنگ ٣٧ - ٣٨ نچی صحیفه سنده بولغان سوزینه موافقت قیلوب: «اوتکان سنه شعبان باشی جمعه کون ایدی، شول جمعه دن بو یل شعبان آلدنده غی جمعه ايله اوچوز ایللی بر کون بولا، شنبه اوچوز ایللی ایکی، یکشنبه اوچوز ایللی اوچ، دوشنبه اوچوز ایللی دورت کون بولوب سنه قریبه تمام بولاده، سهشنبه کون شعبان باشی بولادر، سهشنبه دن سهشنبه که ٢٩ کون بولوب، سهشنبه کون کیچ شعبان نك ٣٠ نچی کیچه سی بولادر. شول کیچ رمضان باشینی قاریمز. اگرده آی کورلسه تراویح اوقوب چهارشنبه روزه غه کره مز، اگرده آی کورلماسه چهارشنبه شک کونی بولادر» دیلر هم شول چهارشنبه تراویح اوقوب پنجشنبه فرض دن صائم بولالر. اوشبو روشچه عمل قیلماق ترویسکی حضرتلر حساینه ده موافق بولادر. بو روشچه عمل قیلماق محکمه شرعیه طرفندن ١٩٠٥ نچی سنده نشر ایدلمش «معلومات» مجله سینگ ١٤ نچی عددنده ٢٨٩ نچی صحیفه سنده یازلغان ایدی. اوشبو ایکی طریقه عمل ایدوچیلر آراسنده بر کونده اختلاف یوریدر.

ایکنچی طائفه نك رمضان برنچی کونی حساب قیلغان کوتتی اولگی طائفه شک کونی حساب ایتهدر. یعنی آی کورغه گانده، اول کوتتی رمضان باشی حساب قیلمیدر. بو ایکی توری عمل نك قایسی صواب قه قریب بولور ایکان؟ بو روشچه عمل قیلماق بزم بو طرفلرده بار. «شورا» ده شوشی خصوصده بر آز یازلسه بیک شاد بولور ایدک.

ایکنچی طائفه، اولگی شعبان باشندن حساب قیله لر و «شعبان باشینی تعیین قیلورغه تیوش» دیلر. شعبان باشینی تعیین قیلماق نی ایچون تیوش ایکان؟ تیوش بولغانده ده ٣٥٤ کون بولماق ايله گنه شعبان باشی معین بولامی ایکان؟ اول روشچه گنه تعیین قیلماق اولگی طریقه ده هم بار. ٣٥٤ کون ايله گنه سنه قریبه تمام بولماسه کیرهک، بلکه یل طولار ایچون موندن ٨ ساعت ٤٨ دقیقه ٣٦ ثانیه قدر زیاده وقت بار. بو زیاده، اوشبو سنه شعبانی نك ٣٠ نچی کونی ايله تمامله نور که حاجت بولادر.

بو سنه شعبانی اوزی ده ٢٩ کون ١٢ ساعت ٤٤ دقیقه ٣ ثانیه قدر بولسه، مونک اوستینه اولگی ٨ ساعت ٤٨ دقیقه ٣٦ ثانیه قدر زیاده نی ده قوشساق، ٢١ ساعت ٣٢ دقیقه ٣٩ ثانیه قدر بولادر.

حاصل کلام بو تقدیرده شعبان نك ٣٠ نچی کوتنده ١٣ آی کسرلری حیولادر. بو وقت رمضان آبی درجه رؤیت که ایرشورمی ایکان؟ حساب قیلا باشلاغان آی نك باشی مقدم رهک بولور دیمک

هر نرسه نی تقدیر که صلتاو

بزم مسلمان تورکلرده هر نرسه نی تقدیر که صلتاو عادت بی بارلنی هر کمنگ معلومیدر. سوداگر صنسه، «بیچاره، اشی یاخشی ایدی، ایندی بختی کیریگه کیتدی، تقدیرنگ یازمشدن اوزوب بولمی» دیلر. «تدبیرسز لگندن زمان سوداسندن بی خبر ایدی، سودا باندی باشقه ملترگه رقابت چیگه آلمادی بلکه آلاغره مالای بولوبقنه خدمت ایدی. وای بزم نادانغمز» دیمیلر. (بزم «آلماتا» شهرنده ۱۹۰۸ نجی سنهدن بیرلی ۱۹۱۳ نجی که قدر صنغان تورک سوداگرلرنگ صانن بر خداغنه بلور. نه لی همان صنوب یاتورلر. نلی کویبی صنا تورغانلری باردی، آنسی بر خداغنه معلوم. مونه بو کولکسز خبر بولسه ده آیتوب اوتدک آمال قانچه تقدیرده یازلغاج آیته بیرمز).

یاز چقسه مسلمان تورک آللری یانا باشلی. بو کون بای آدم، یورتی حیری یاندى. ایرته گسون تله نجی بولاده قالا. «آمال قانچه خدای اوزی بیزدی اوزی آلدی» دیلر. «خدا مال بیرگان سوکنده صاقلارغده قوشقان ایدی» دیب ایتیمیلر. (الحذر یوجب السلامة) صاقلانو نیچک؟ دیهرسز. جوابی بیک آسان. استراخاویت ایته سی گنه. یانوب آسمانغه کول بولوب اوچقان مالکنک ایکی الوشینی آلاسک.

آل بر زمان آشلق بولمادی. یورت آجیقا باشلی. بیلگولی بزم تورکلرمز «خدا ایگونتی بیرمهدی، تقدیر که یازلغانی کورمی آمال یوق» دیلر. ایگون بولغان یلر نی خدا بزلره صاقلق آمارلرن طوتوررغه قوشقان، شول طوغوروده قرآنده یوسف علیه السلام قصه سی ایتولگان. بزلر آنی اوقومادق یا که اوقوساق ده «هی! خدا جان بیرگانگه جون بیرر، دیب طوی تماشاغه و باشقه اسرافانگه چغن قیلوب بتوردک، مونه ایندی شونگ آجی عذابن تاتوب یانامز» دیمیلر.

بر زمان یاش تورک بالالری اوله باشلیلر. اوله اوله ۱۰۰۰دن ۸۰٪-۹۰٪ قاض کیته. قالغان اونی ده بوروننی مقتی چن تورک بالاسی بولمی، آورو بولوب قالا. «بیچارهغه اولم یاشدن کیلدی، خدا قیامت کوتنده آنا آناسینه شفاعتچی قیلسون، اولم بر حق. تقدیرده عمری قسقه بولوب یازلغان، چاره یوق» دیلر.

درست اولم بر حق. لکن یاش معصوم بالالرنک وقتسز دنیادن کیتولرینه ده بعض بر سبیلر قیلوغه بولا. سبب قیلودن شریعتمز منع ایتمه گن. سبب قیل، طیبغه کورسات. آلدن آلساک اوکنچه کالماستک. بالارده کوبره ک یوغوشلی آورولردن دیفتیریت، اسقارلانین، قزامق، چه چه ک بولا. بولارنی، بلنگان وقتنده طیبقه کورساتولسه، یازلوب کیتکانلری ده کوب بولا. کورساغنه گانده ۱۰۰-۹۰=۱۰۰ قالدی. کورساتکانده ۱۰۰-۵۰=۵۰

قالسون ۴۰ فائده ایتدک. بو ضررمی؟ نیوزیلی حیر شاری بزم تورکلر ایچون حرام قیلنوب باشقهر ایچون اوچماخ!.. طورا بلسه ک بزم ایچون ده اوچماخ بولاچاغی شبهه سز دیب اوایلایمن. بر آدم اچوگه سالونا، خاتون بالا چاغاسون باقی، آلاغره

کیوم صالوم بیرمی، همه تابقان تابونغانن اچوب بتروب بارا. آخرده بر کون ات اولومی ایله دنیادن کیته. بو تقدیر. بره و خاتون قینی بوده تقدیر، بره و اوغریلق قیله بوده تقدیر، بره و ایکنچینگ حقن جیبا بوده تقدیر، مکتبلر یا بولا. معلملر سوروله بوده تقدیر. قرائت خانه لرمز، جمعیت خیریه لرمز یا بولا بوده تقدیر، حقوقلرمز کیمتوله اقتصادی جهتن قسالر بوده تقدیر، عثمانلی تورکلری اوز آرا تالاشقانده دورت طرفدن کیلوب تالیلر، اولتوره لر، صویالر، بوغازیلر، بوده تقدیر. قازاق تورکلرینگ حیرلری کیتدی، اوزلری خاخولغه مالای بولیدلر بوده تقدیر، ایشمیلر دانوس و ملت که زور جنایت قیلیدلر بوده تقدیر، باشقردلر حیرلرن صاتوب اچوب بتره لر، خاخوللر کیله لرده قالا صالوب بای بولالر، بوده تقدیر. بیچاره مسلمان ۴۰ غرادس اسسی ده روزه توتاهمز دیب ایگون باشنده چولدب اوله بوده تقدیر. قرآنتک اولندن آخربنه چه اخلاق درسی. پیغمبرمنک

آیتقانی گل اخلاق درسندن عبارت. بولای اوزمزدن صادر بولغان همه اخلاقسزلقنی تقدیر که صلتی بارساق بزم مسلمانچیلغمز قایدی؟ بز قرآن ایله عمل قیله مز، قرآن بو یونجه یوریمز دیگان سوزمنگ معناسی نی بولا؟ حیر شارنده غی همه مسلماننگ پچراغن تقدیر که صلی بیرسه ک اول نی بولا؟..

مونه حرمتلو تورک آغالرم! بزلر بو ضعیف اعتقادلرمزدن صافلانماغانده دنیاده یاشاوگه لایق ایماسمز. (ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم). کیته باررمز کیته باررمز آخرده بر یوزنده بر تورک بالاسی ده قالماز. بوندن صافلانو هم صافلانو فرضدر. صابرجان القورماشی. آلماتا.

ماشینه چیلقنک ترقیسی

شطرنج اوینی بله طورغان بر «اوتومات» یعنی
اوزندن اوزی حرکت ایته طورغان ماشینه

موندن بر نیچه سنه نلک «مادرید» انجمن دانش اعضاستندن
موسیو «تورریس» جبر معادله لرینه قدر بتون حساب مسئله لرینی
اوزندن اوزی حل ایته طورغان فوق العاده ذکی بر ماشینه ایجاد
ایتوب ریاضیلر ننگ نظر دقت لرینه عرض ایسکان ایدی. شولوق
مهندس تورریس صوگ سنه لرده اوزندن اوزی یالکزر داخلی بر
funiculaire. فینکلر واسطه سی بله گنه یورتیله و الگ تیز یوری
طورغان آیروپلانلردن طاغنده تیزرک بر حرکتکه مالک بولغان
بر بالونده اشلهب هواچیلرینی اوزینه منتدار ایدی.

آرمی طالمی طورغان طریس مهندس بو موفقیتلر بله گنه
قناغتله نمی متمادیا چالیسوب هر کون دیهرلک یاکی بر ماشینه ایجاد
و اختراع ایتوب باشقه مهندس لر طرفندن ده اختراع ایتولگان مکلرچه
تورلی ماشینه لر ننگ یاینه قوشا بارا. تورریسنگ لابوراتواریننگ
شهرتن بیگره کده آرتدرغان و آتی بتون عالمگه مشهور قیلغان
نرسه آنک الگ صوگ اختراع ایسکان بر ماشینه سیدر. بو ماشینه هیچ
بر کشینگ یاردمنه محتاج بولما نیچه شطرنج اوینی و بو اوینده
یخشوق ماهر کشیلرینی جیگه آادر.

بو کونگه قدر ایجاد ایتولگان ماشینه لر انسانلر ننگ هر تورلی
مادی قوتلری اورنینه طورآلار و انسانلر ننگ قوللری، آیاقلری
همده باشقه اعضالری بله اشله نه طورغان هر تورلی اشنی اشیلر
ایدی. ایندی حاضرده مهندس تورریس ماشینه لر ایچون طاغن
باشقه بر یول آچدی. اول، ماشینه لرینی انسانلر ننگ یالکزر مادی
قوتلری اورنینه غنه توگل بلکه عقلی و فکری حرکتلری یرینه ده
یارارلق ایته رگه طریشادر. بو صوگنی اختراعی آنک بو خصوصده ده
موفق بولغانلغن کورساته.

مهندسنگ بو اختراعی تیخنیکه عالمنده بیک زور ابتباه
و انقلابه سبب بولغان شیکلی اسپانیاننگ دوستی بولغان فرانسز
ملتی طرفندن ده کمال اهمیت و دقت بله تعقیب ایتوله بارا. صوگ
کونلرده «پاریژ» محافل علمیه سینگ چاقروولری بونچه بعض
ماشینه لرینی پاریژغه آلب کیلوب بر هیئت علما حضورنده تطبیقاتینی
یاسباب کورساتکانینی مهندس اوزی توبه نده گیچه حکایت ایته:

«صوروبون» دارالفنوتنده گی «فرانسه - اسپانیا مطالعه
جمعیتی» ننگ چاقرووی بونچه «مادرید» لابوراتوارنده یاسبان
آپاراتلرمدن بعضیلرینی آلب «پاریژ» غه کیلدم. کیتورگان
آپاراتلرمنی «پاریژ میخانیک لابوراتواری» نی زور بر دقت بله
سوق و اداره ایتوچی ایسکی دوستم پروفیسور «کونیکس» ننگ
همت و یاردمی سایه سنده پاریژ لابوراتوارنده شهرت ایتدک.
بو آپاراتلر آراسنده کوزگه الگ زیاده چالغانی شطرنج اوینی
طورغان «اوتومات» ایدی. «اوتومات» شطرانجده گی «آق
قرال» طرفینی طوتوب اوینادی و خصمی بولغان «قارا قرال»
طرفینه غالب کیلدی. «اوتومات» ننگ «قارا قرال» طرفین
جیگه ووی یالکزر شطرنج اویننده غی قاعده لرینی بلا شعور تعقیب
ایسکانلکنندن گنه توگل بلکه نیچک اوینارغه کیره کلگن بیلوب
اویناغانلقدن ایدی. «اوتومات»، اویناغان بیلوب اوینی، چونکه
اوزینه قارشو اوینا وچی مثلاً «قارا قارول» نی اورندن کوجرسه
اول آنک قاعده گه موافق بولوب بولماوینه بیک نق دقت ایته.
اگرده رقیبی قاعده گه مخالف یورگان بولسه «اوتومات» درحال
کچکنه لامپه سینی یاغوب آکارغه قارشو پروتستو ایته. یوق
اگر قاعده گه موافق یورگان بولسه اوز طرفنده غیلردن بررسن
کمال دقت بله کوجره. بو حال شول روشده اوینونگ نهایتینه قدر
دوام ایته. رسمده اوینونگ صوگنده «اوتومات» ننگ جیگه گانی،
آق قارول طرفیننگ غالب کیلوب «قاره قارول» یاغینگ مات
بولغانی آچیق کورونه.

بو مقاله نی یازوچی «ماتن» غزته سنده اوتومات ننگ شطرنج
اویناغانینگ و الگ نهایت غالب بولغانینگ رسمی ده بار. اوتومات
اوزینه قارشو اویناغان رقیبینگ اوچدن آرتق خطاسینه تحمل
ایتمی. اوچکه قدرلی ایسه هر مرتبه سنده لامپه سینی یاندرروب
رقیبینگ خطاسینه تیبیه ایته. اگرده رقیبی خطاسن تصحیح ایته
اوتومات ده لامپه سن سوندرروب اوینینه دوام ایته. اوچنچی
خطادن صوگ طاغنده بر مرتبه خطا یورلسه اول وقت اوتومات
اولتیماتوم بیره و یاغان لامپه سن هیچ ده سوندرمی، نیچک گنه
ایتوب تصحیح ایتولسون اعتبار ایتمی و اوینامی. اگرده بو
صورتده رقیبی اویننده دوام ایته رگه تله سه اول وقتده اوینوتی
بتونلای یا گادن باشلارغه کیردک بولا. اوینون یا گادن باشلانوب
هر ایکی طرف قایتادن ترتیب ایتولگاج اوتومات لامپه سن سوندرروب
تکرار اوینارغه حاضرله نه و رقیبینگ باشلاب یورگانن کوتوب
طورا، رقیبی باشلاغاج بؤده مقابله ایته باشلی.

منه شطرنج اوینا وچی «اوتومات» ننگ اویناغان وقتده غی
حرکتلرینگ خلاصه سی شوشی. اوتومات ننگ اقتدارینگ درجه -

الہواء» و بر «مقیاس استواء» و دومنچی وظیفہ سن ایفا ایتہ طورغان بر نوع ماشینہ بولا. منہ شوشی ماشینہ، کشی طرفندن اداره ایتولورکہ تیوش بولغان طوریل نی automatique یعنی اوزندن اوزی یوری طورغان بر حالگہ کیتوردی.

«سیار طوریل ده دومنچیلک وظیفہ سینی ایفا و آنی اداره ایتوجی بو ماشینہ نگ اشی یک مشکل توگل بلکہ غابت بسیط. بو ماشینہ بر «تحت البحر» نی اداره ایتوجی دومنچی نگ معروض قالمی مشکلاتک برسینہ ده اوجرامی و طوریل نی یک منتظم اداره ایتہ. مونک وظیفہ سی خالص میخانیکی، ہم ده حساب ماشینہ سینی شیکلی صرف عقلی و دماغی بر وظیفہ در. مونک ایله برابر بتون ما کینیسر آراندہ حکم سورگان فکر باشقہ چہ راق. آلا اوزلرنیگ اشله گنلرینہ اوزلری اشانوب، ماشینہ نک بتونہ یوک انسانلرینہ نائب بولا آلاچینی و انسانلرنیگ عقلی و فکری وظیفہ لرینی ده ایفا ایتہ آلاچلرینی تصدیق ایتوب یته آلیر. فقط مقیاس الہواء، مقیاس الحرارة، مقیاس الغاز شیکلی یک کوب مثالر بلہ یک آجیق روشده ثابت بولغانلقدن ماشینہ لرنگ حسی وظیفہ لرینی انسانلردن ثلله نیچہ ثلوش آرتق و یک مکمل درجہ ده ایفا ایتکانلکلرن هیچ کیم ده انکار ایتہ آلی.

مین بو ما کینیسرغہ قارشی نظری جہتدن ماشینہ نک انسانتک عقلی و دماغی وظیفہ لرینی ده ایفا ایتوونیک ممکنلگندہ هیچ بر شبہہ بولمغانی «مادربد» ده گی فنون جمعیتہ تقدیم ایتکان بر لائحہم بلہ اثبات ایتکان ایدم. ہم ده فرض ایتولگان و ایستہ لگان درجہ دن طاغندہ مکملرہک بر صورتده انسانلرنیگ هر توری وظیفہ لرینی ایفا ایتہ چک و انسانلر بلہ هر توری مناسبده بولنہ ییلہ چک - سویلہ شو، خط یازیشو شیکلی - ماشینہ لر یاصو یک تمکن بولغانلغن سویلہ گن ایدم.

صوگنی عصر ظرفندہ ماشینہ چیلق علندہ یقدر ایس کینکچ ترقی حاصل بولغانی، هر توری اشلر ایچون توری توری ماشینہ لر ایجاد ایتلگانلگی، بو ماشینہ لر سایہ سندہ اولچہ مثلا مک کشی بلہ اون کوندہ اشلہ نہ طورغان بر اشنک حاضرده اوج کشی طرفندن اون ساعتده اشلہ نگانلگی و هیچ بر ترقی ایچون هیچ بر حد و چیک بولمغانلغی ہمہ زگہہ معلوم بر نرسہ بیت. شولای بولغاج حاضرده مثلا بیش اون مهندس، ۳-۵ مک عملہ طرفندن اداره ایتولہ طورغان زور بر قابریقہ ننگ یک یاقین بر زمانده هیچ بر اشچی و هیچ بر مهندس گہ محتاج بولماینچہ اوزندن اوزی automatiquement اشہب طوراً طورغان بر حالگہ کیلہ چکینی هیچ ده انکار ایتہرگہ یارامی. بلکہ مونارغہ تماما اشانوب عملہ مز اشسز، مهندسلر مز اشسز قالورلر دیب برده قورقمانچہ طریشورغہ

سی شوندن آلا شلسہ کیرہک. مین موندہ بو اوتومات نی نیندی یول بلہ و نیچک اختراع ایتکانمدن بحث ایتہ نیچہ گنہ آنی نیندی مقصد و نیندی غایہ بلہ نیچون ایجاد ایتکانمنی بر ایکی جملہ بلہ گنہ بولسده بیان ایتوب کیتہ کچی بولام:

اولگی اوتوماتلرنیگ «Vaucanson» مشهوری (۱) ننگ اختراع ایتکان اوتوماتلردر. آلا جانلی مخلوقک هر توری وضع و حرکتلرن تقلید ایتہ آلا. بو کون ایندی مونک بلہ قناعتلہ نیملر، بلکہ جانلی مخلوقہ هیچہ ایه رمیچہ اوزندن اوزی شول جانلی مخلوقک بالخاصہ انسانتک اشله گنلرنیگ ہمہ سن ده اشلی آلا طورغان، خلاصہ بتونلای انسان یرنہ نائب بولا آلا طورغان اوتوماتلر ایجاد ایتہرگہ طریشارلر.

بر «تحت البحر» (دیگر آستدن یوری طورغان کیمہ) فرض ایتیک. اگر یک توبہ نگہ کیتہ خارجی تضیقنک تأثیری بلہ بوزولہ، وانلہ؛ اگرده اوستکدرہک چقسہ دشمن کیمہ لری طرفندن کورولہ. لهذا آلا رغہ معین مقدارده غی بر تیرہ نلکدن گنہ یوررگہ، توبکده باتماسقہ اوستکدرہک قالماسقہ کیرہک. منہ شوشی «تحت البحر» ننگ «دومنچی» قوبروغینی اداره ایتوجیسنگ قولندہ صونک تیرہ نلگینگ درجہ سن کورسہ تہ طورغان بر «مقیاس الہواء»، کیمہ نک توز کیتوب کینا گانینی کورسہ تہ طورغان بر «مقیاس استواء» بولا. دومنچی ده شوشی ایکی آلت واسطہ سی بلہ تحت البحر نی اداره ایتہ و آنی مطرب بولغان تیرہ نلکدہ طوتا و یوروتہ.

«سیار طوریل» (۲) ده باشقہ «تحت البحر» لر شیکلی اوق صو آستدن یوری طورغان کچیکنہ بر کیمہ در. آرادہ بر فرق بار: «تحت البحر» لر کشی طرفندن اداره ایتولہ، «سیار طوریل» ایسہ اوزندن اوزی یوری. منہ بو «سیار طوریل» نی مظلوب بولغان تیرہ نلکدن یورتو ایچون، آنک ایچندہ بر «مقیاس

(۱) ژاق وکاسون - فرانسوز، ۱۷۰۹ ده غرنویل ده طوبوب ۱۷۸۲ ده وفات ایتکان مشهور مهندس، اوزندن اوزی قورای ارنی طورغان «اوتومات» ایجاد ایتوجی مخترع ایدی

(۲) موندن ۳ سنہ مقدم استانبولده مشهور حمیدہ قروازورینی زیارت ایتکان و قتمده مین بو طوریللردن ایکسین کورگان ایدم قروا. زورنی کورسہ توب تعریف ایتوجی صابط آلا حقدنہ یخشوق مفصل ابضاحاتده بیرگن ایدی. «طوریل» اصل بر بلق اسمی، بو سیار طوریللردہ شول بالقغہ قاراغانده اوزونچہ روق، طوغز مک روبلہر قیمتندہ. یخشیلاب توزلہب بیارلسہ برسی گتہ ده ۳۰-۴۰ میلیون روبلہ قیمتندہ گی دریدناوتلرنی بیش مینوت ایچندہ بتونلای اشدن چاروب باطروب بیارہ آلا. چونکہ بومبا شیکلی بر نرسہ، فقط ملاک ایتلوی مقصود بولغان دریدناوتنک آستینہ باروب یتکاجده شارطلی طورغان ایتوب توزلہب بیاررگہ کیرہک. یوقسہ طوریل بتونلای بوشقہ کیتہ.

دوام ايتسهك او زمان آوروپالير بله بزنگ آرامزده طوتوربولوي بيك مشكل و غايت مدهش بر تيرهن جار آچيلاچقدر. دها طوغريسي حاضردهده آچيق بولغان بو جارنگ تيره نلگي و كيكلگي آرتا آرتا طوطرلمايه چق بر درجه كه يته چكدر. بزذن ده بزني بر ملت ايتوب ساناتاچق مثلا مهندسر و دوقورلر يتشكانجه آلاز بتون ماشينه لرنى و فابريقه لرنى هيچ بر مهندسكه محتاج بولميه چق بر درجه كه، انسانلرنى ده هيچ ده آورمايه چق و صرخاميه چق بر حالكه كيتره چكدر. بولار حاضر كه بز كه بوط جابوب كوله رك بر حال، هيچ اصل و اساسز بر خيال شيكلي كورنسه ده، بز حاضر كه هيچ غمسر و فايغوسز تلتك اوستينه آقى. آستينه قاره نى صالوب كيفله نوب يورگانده بولارنگ همهن بر روه و خيال فرض ايتوب طاتلى طاتلى كولسه كه ده حقيقتكه نه ورلگانلرنى كورگانده آچي آچي آغلايه چق و بيك نق اوكونه چكمز و اول وقت متبني نك ديديكى كبي

انكرت طارقه الحوادث مرة ثم اعترفت بها فصارت ديدنا ديه چكمز. فقط اش اوكاندنصوك اوكونمكده البته هيچ ده فائده بولمايه چق و بزده تماميله آوروپاليرنگ قولنده حيوانندن ده توبه نرهك بر درجه اسير بولاچقمز. لهذا حاضرده حالمز بيك ناچار بولسه ده اش اول درجه كه جيمه گانلكن تكي تيرهن جارنى آتلاب قاورغه، جيل قووب يورودن واز كيچوب آلاز تيمرلر كه عقل و تدبير بيرگان چاقده بز هيچ بولماسه الله بوله گي بولغان عقل و فكمزنى حقيقى علملر بله تعليم و تربيه ايتوب اوزمزنى آدم ياصارغه طريشيق! .. منا السى و منه التوفيق .
عالم جان الادريسي .

عبرتلى سوزلر .

بر سرنى صاقلوچيلر آزايسه، تاراتوچيلرى كوباير.

بتون بر يوزينى ياقرتوب طوروجي يالكر بر قوياش غنه در.

ايزكولك ايتازدن ايلك، ياوزلقدن منعنور كه تيوشلى .

رد ايدر كه كوچكر ايرشمازلك خدمتلرنى آچيق يوز ايله

قبول قيلكر!

ياخشيلق غه يورارغه ممكن بولغان سوزنى يامانلق غه يورامق،

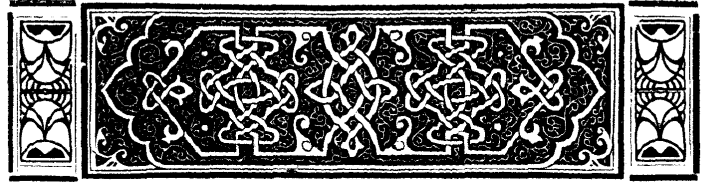
يامانلقدن .

غنه كيرهك . منه شوشى نظريه نى برر عمليه بله اثبات ايتهر كه ، شوشى طاتلى و ياخود آچي خيالى حقيقتكه طابا ياقينلاشدره توشهر كه كيرهك ايدى . مين مونك ايچون بايتاق طريشدم و بيك كوب وقتلر صرف ايتدم، لك نهايت پاريز لا بورا توارنده شهير ايتديكم شوشى « شطرنج ماشينه سيني » اختراع ايتو كه موفق بولدم .

بو ماشينه نى كوروب مطالعه ايتكاج موني باشقه جهتلر كه و باشقه نرسه نر كه ده تطبيق ايتوب عمومىلاشدره بيك مشكل بولماغلغى ده آكلاشيله چق . مينم بو كيكنه گنه ماشينه م اگر شوندى عمومى بر حر كيتكه سبب و وسيله بوله آله كيكنه نرسه نى زور ايتوب ميدانغه قويو قباحتمنك كفارتى بولور ايدى ديب اوليم .

۲۴ مای تاريخلو « ماتن » غزته سينك باش مقاله سى منه شونده تمام بولدى . بر آز دقت بله ملاحظه قلوب قاراساق هم ايس كيتكچ هم ده قوط اوچقچ بر حال : بر طرفده بز جناب حقتك بز كه احسان ايتكان عقل و دماغمزنى تربيه له و دن عاجز بولوب يورگانده ايكنچي طرفده آوروپالير جانسز و حسسز طاش و تيمرلر كه حس و عقل بيرر كه طريشارلر، طريشارغنه توكل بيره لرده . « وانزلنا الحديد فيه بأس شديد و منافع للناس » آيت كريمه سندن الهام آغانلرمنى ؟ ! . . .

بو حال شوشى روشده دوام ايتهر كه ، آوروپالير طاشدن و تيمردن انسانلر بله كه ده انساندن مدهشهر كه مخلوقلر ايجاد و اختراع ايتوب طورغانده بز بو طرفده حالا « ضرب زيد » نك تركيبى و « نصر ينصر » نك بابى بله اوغراششق و شولارنى اوقتور ايچون اونار و اونيشار مك كه نوشروب مدرسه صالدروده دوام ايتسهك، شوندى مدرسه لرنك پوچاقلر نده مدرسه نك پروغرامينك رشدى ، اعدادى صنفلرينه بولگانينه آلدانوب حالا « كافيه » ، « درر » ، « قاضى » اوقوب يوروب ياتا بيرسهك ، نى اوقوغانمزنى و نيچون اوقوغانمزنى بلمه نيچه تيك، فلان مدرسه نك امتحانلرى فلان كوندن فلان كونگه قدر بولدى . امتحانده جيولغان آغا انى ده بيك كوب ايدى، شاگردلرنگ ياخشى طرشوب اوقوغانلرينى كوروب بيك ممنون بولوب شاگردلر كه هديه لرده بيرديلو « ديگان غزته لرده گي اعلانلر كه آلدانوب « الحمد لله شكر مدرسه لرمز تربيه كه صالنديلر ايندى همسه سى ده اصول جديد بولوب بارلر » ديب بوشقه قوانوب يوره بيرسهك ، مسلمان بولورغه تله گان بر كشيگه حضرت پيغمبرمزنك بر نيچه ساعتده گنه تعليم ايتوب يبارده طورغان صاف و غايت بسيط مقدس اسلاميئنى لله نيندى خرافه لر كه مكر وهلر كه بوتاب لله نيچه سنه ده، آنداده اساس اسلاميتدن هيچ بر نرسه آكلماينجه، اوپره نلك ديب يورسهك خلاصه حاضر كي غفله مزده

تاشکند ده «بزم» و مجلسلر

«تاشکند» ده طوروجی نوغایلر آراسنده کوب یلردن بیرلی «بزم» اسمنده بر مجلس یاصلوب کیله در. بو «بزم» نی قیلوچیلر اوغللرینی اویله ندروجی یا که قزلرینی کیاوگه بیروچیلردر. حاضرگی وقتده دنیغه اوغللری کیلو و اوغللرینی سنت قیادرو مناسبتلری برله ده شوندی طوی یاصیلر. «بزم»، نکاح مجلسندن بر آظنه یا که ایکی اوچ کون آدن یاصالادر. آنک بله ننگنه بتمی، بلکه کیاونی قز یاینه کرتکان کیچنک ایرته سنده، کیاو حالن بلو و کیاونی قز یاتندن آلوب چقغان کونلر نده، قصه سی: بر آظنه غه چه اچوب ایسروب یوریلر. بر آظنه دن صوگده اوچ دورت کون اش گه یارامی آوروب یاتلر. «بزم» مجلسینه چاقولغانلر نك کوبسی یاشلر بولوب، آرالرنده اویون کولکیدن نفرته نسی طورغان ایر اورتالرنده غی کشیلر ده بولغالی. مجلس گه یوزره آدم چاقولوب آز بولغاننده ایللی له ب بولا.

بو «بزم»، قارتلر نك سویله ولرینه قاراغانده: تاشکندنی روسلر آلامزدن بورن کیلگان نوغایلر اوزلرینه سرله شوب اوطورور، مجلسلر نی کویاتور ایچون قیلغانلر. اول وقتده تورلیسی توردی اورندن کیلگان و توردی اوگیسز لقردن قاجوب قوتلوب یورگان نوغایلر، مونده کیلگاج شوندی مجلسلر یاصاب بارده بر برگه طوبلانشوب، اوزلرینک طوغان اوسکان ایبلرینی صاغوشوب، سرله شوب، جبرلاشوب و جلاشوب اوطورا طورغان بولغانلر. لکن آلارنک سوزلرینه کوره اول زمانده غیلر، بو زمانده غی کبک ایسرتکچ ایچوب ماس بولشوب. بر برسی بله صوغشوب، بر برلری بله دشمان بولشوب یورمه گنلر، بلکه بارده بر طوغان بولوب، حرام اچکیلکلر آرالاشدرماینچه، حلال طعاملر بله گنه قناعتله نشوب آرالرنده دوستلق غنه آرتدرغانلر.

قارتلر نك سویله ولرینه قاراغانده، بو یاصلوب کیلگان «بزم» مجلسینه اوطوز یلردن بیرلی توردی اچکیلکلر قاتاشدره باشلاغانلر. بو «بزم» مجلسی حاضرنده شول درجه گه ایرشکان که، حرام بولغان اچکیلکنک اوزینه گنه یوز ایلیشر. ایکیشر یوز صوم آچه صرف ایته لر. نیچه یکتلر نك آباقلری صنوب، کوزلری چغوب باشلری واتلا. پچاقلر بله چانچیشه لر، بو طیبیکلر بله آطشوب، اورندقلر نی صندر شوب بتره لر. موندی وحشبلقنی هر کوننی

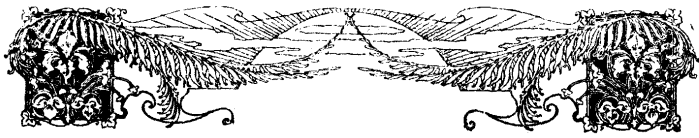
کورگاندی کوروب طورغان تاشکند مسلمانلری بو یازغانلر منک برسینی ده انکار ایتمازلر.

شوشی آرادغنه، مکتبلر گه بر تین اعانه قیلمی طورغان بر حاجی بابای طوی قیلدی. سیکسانله ب یاشلر نی جینادی ده اچرتوب ایسرتوب، صوغشدردی. کیاونک آغلاری و حیزنه لری، کیاولری ایسرتک کوینچه، کیاو کوتوب طورغان بیچاره قزنگ اوینه هجوم قیلغانلر. بیچاره قز، قوتورغان اتده ی اوینه هجوم ایسکان کیاو یکتلر کورگاج نیشله رگه بلمیچه آیدراب قالغان. ئاده یاخشی باشقه بر ایکی خاتون یوگروب کیلوب ایسکنی بیکلر گه اولگر گانلر. ایسکنی وانا باشلاسه ندره، بر نیچه آیق یکتلر کیلوب قزنی قوتقادریلر. آلارنک بولای وحشیانه قیلانولری بولارغه «کانیهك» آلوب بیرمه گانلری ایچون ایمش.

مونی یازودن مقصودم بره ونک عیبین آچو بولماینچه، بلکه تاشکند طرفلر نده غی مسلمان قارنده شلمز گه بر فائده امید ایتودر. هر کم اوز یوزینه یاغلغان قارا طابنی کوزگیدن قاراب یووب طازالاغان کبک، خلقمزده اوزلرینک کیلشمه گان اشلرینی غزته ستونلرنده کوروب، شاید اوزلرینی آغولی طورغان بو شاخشی نرسه لردن طازالاب، بورونغی مسلمانلر نك مجلسلری روشنده یاصارغه طریشورلر دیب امید ایته مز.

بو مجلسلرده جبرلاب اچوب اوطورغان یاشلر نی قارارغه کیلوچی قز خاتونلر یوز گه بیته و آیانغنه یوری باشلاغان بالارغه قدر کیله لر. حالبوکه مسلمانلر توگل حتی بتونله ی دینسز خلقلر ده، اوزلرینک قز خاتون و بالالری جیولغان اورنلر ده موندی ناچار لقلر اشله میلر. بتون خلقنی جهنم گه صالوب ده بر اوزلری گنه جنت گه کروب اوطوردرغه تله گان بزنگ مسلمان خلقینه بو اش یگره کده تیوش توگل ایدی.

بو مجلس گه کیلگان بالالرنک بیش یاشدن کیچیلری کشیلر نك اچولرینی کوروبکنه اوگره نسه لرده بیش بله اون آراسنده غیلر بو طیبیکه سی برله اورلاب قارا گنی بو چاقلرغه باروب اچهلر. اون یاشدن اوتسکان بالالرنی اوسته ل گه اوطورتوب کوچلی کوچلی اچهلر. باشقه ملتار اوزلرینک عزیز بالالرینی ادبیز مجلسلردن صاقلاغان حتی نیاتلر لر گه ده یورتمه گانلری حالده، اوزلرینه «مسلمان» اسمینی بیرگان تاشکند تانارلری اوزلرینک یورنلرینه، خاتون و بالالرینک آلدرینه جیون وحشی الکا گولیکلر نی جیناب قز خاتون و بالالرینک خلقلرینی بوزوب بتره لر. شونک ایچون قایاغنه قاراما اشدن چقغان، آنا آناسینگ یوزینه قارا یاققان بزنگ مسلمان بالالری اوچریدر. «مکتبکه معلم آلیق، محله نی اصلاح قیلیق» دیگانده: «بر تین ده بیرمیم، اوزمه ده یتره آلیم»

کم که بولسه ده چیتون

اماملر اساسلی وعظلمر سويلاه، تاريخی واقعهلر کيتروب قوملرینی دین و دنیا کیره کلری برله طاشدررغه طريشسهلر، «دين» نرسه دن عبارت بولوب، دنيا ده زبون قالو وعموم مانلرنک اوينچغی بولوغه نیندی اشلر سبب ایکانلگینی بلدررگه اجتهاد ایتسهلر، لیکن قوم موکا اعتبار قیلماسه چندن ده موندی اماملرنک حاللری هم اورنلری قزغرلق توگلددر. ایکنچی طرفدن قاراغانده، اوزلرن بر قدر زمانه ترییده گان قوم، اماملرندن شول تریه نك اشیناوايت ایدلوون امید ایتکانده، ایرلر هم قزلر مکتبی ایچون طريشوب اوز طرفلرن دن اعانهلر وعده قیلغانده، جمعیت خیره و قرائت خانهلر آچو اویلرن سويلاه گانده، اماملرنک «دين» اسمندن طغلوب، شوندی اساسلی باشلانغچلرنک درستی یوقی ایدکنی بیان ایتولری، قومنگ استقباللرینی قایغرتماولری عامه گه قایتدقدن قوم ایچون چیتون بولسه کیرهک. قصه سی غنه: اماملرنک اساسلی وعظلمن قابل بولغان قوم، نی قدر تبریک ایدلسه ده آزددر. شونک کبی، قومنگ آز بر حرکتینی ده سیزولرنده امام بولغان کمسه ننگ آکلاب شوکا یاخشی یاقدن تدبیر ایدووی، امامنگ بحق اورنینه لیاقتن کورساتمکده در.

درجه علمیهلرندن قطع نظر قیلغانده ده اماملرنک تریچی و اوزنده ملیت حسی قایناغان هم ده کیریچی ایسکیچیلکلرگه بولنولرنده آلارنگ طوتقان اورنلرنک تاثیر یوقلغن بزگه واقعهلر کورساتدر. اما عامه نك آکلی و آکسز صنغقه بولنولری، شهرلک قریه لک که بولنوو دیگان سوزنک عینی بولماسه ده شوکا بیک یاقن بولوو معلوم (۱).

ایندی روسیه ده عموم خلقنگ وشول جمله دن مسلمانلرنک طوقسان پراتسیتی قریه ده ترکلک ایدوب ده قالغان اون پراتسیتی غنه شهرلک بولولرینی اویلاسا، اساسلی سان یوزندن ایک آور خدمت ایک کوب بولغان قریه اماملرنک همینه توشه در. شونک ایچون ایک چیتون خدمت قریه اماملرنک خدمتی ایدیکی تصدیق ایدلورگه تیوش بولادر.

(۱) اوتکان کوز سننابر باشلرنده آلابوغه ده بولورغه طوغری کیلوب، بر قدر ترقی سو یوچیلرینی ازله ب ایولرنه بارسام. کوبوسینک مکتبه ایدکلرن، آنده اوزلری حیولوب بالارغه اتفاق ایله راسکلا ده یاصادقلرن سويلاه دبلر. موندی شهرنی و موندی شهرنک امامن تبریک ایتولازمدره شوشیلر برابرنده قریه حاللرن اویلاب قاراگن!.. آم.

دیگان کشیلر، خاتونلری اوغلر طوغدرسه آنی سنت که اوطورتسهلر یا که اوغلرینی اویله ندرسهلر، قزلرینی کیاوگه بیرسهلر فقط حرام بولغان اچکیلکلرنک اوزینه گنه یوزلر برله سوملر صرف قیلهلر. آنک برله گنه بتمی، بلکه اوطوز - قرق سوملق میبل ویا صوداده و اتالر.

مونه شول کوکسزلکلرنی خاطرینه آلوب محله مزنگ حرمتلو بر آق صاقالی خلق غه اورنهک بولسون دیب برده ایسرتکیچ آرا لاشدرمی، یوز یکرمیله تاتار یاشلرینی چاقروب طوی قیلدی، یعنی «بزم» یاصادی. بر نیچه سارت یاشلری ده بار ایدی. مجلسنگ باشندن آخرینه چه مسلمانچه آرکیستر اوینادی. یاشلر بیک ممنون بولدیلر. مجلسنی ماقتاب: «بو مجلس ایندی اورنهک بولسون، موندن صوگ بو ایسرکلک مجلسلری بتوب آنک اورنینه شوشندی ایقلاق مجلسلری اورنلاشسون» دیب نطقلر سويلاه دیلر. ساعت سیکزده کیلگان قوناقلر، تونگی ساعت اوچده بر برسی برله کورشوب طارالدیلر. شفیع عمروف. «ناشکنده».

سُر:

نق خاطر

ایندی آرتق بر کشیده سويلاه سون، کوز صالماسون صاندوغاچ صاغنوب محبت گوللری قوزغالماسون بوز بولوب طوکنغان یورهک، آقرون تیه، آشقمی اول خوارلوم بورچور مدح جیلکندرور دیب صانماسون عهد ایته اول بار قیونلرغه توزه رگه تش کبک بیک یراق یولارغه چقغان ذکر ایتوب تیک آله سن. بیک ماتور قز ائچی کوک تشلر اوته کولگانده ده کولمی چنلاب، جلمایا تیک، یاش کوکل بوش قالماسون. اول حاضر کونگان سويلاه سک، سويلاه استه می تیک ایرکلرنی آور دشمن ایرکلی بولماسون اول حاضر چیرکانمی بوز کوک صوبصووق سوزلرگه ده تیک امیدلرنی اوشکان زمهریر اوردرماسون شاولاغان اورمانغه، جانسز طن بالانغه یول صاور تیک کینه تدن شول یاوز تقدیرگنه صزغانماسون. بو طبیعت دیکگرندن تمه آلورغه خلقینه جای، اوگی ئزله و یولنده جان ته نن قزغانماسون.

ع. ایسانبیردین.

دائره دن تدبیرلر کورلمه گاج کوب اماملرک چیکدی مشقتلری ده فایده سز حرکت بولوب قالادر. دوخا ونوی صوبرانیه ننگ ترتیبسز لگی نسبتده بولغان اقتدارسز لگی ده موگارجہ آکلی اماملرنی کوب مشقت گه اوچراتمقده و شول ترتیبسز لگی سیلی یینگلک اویلاب قیلغان تدبیرلری ده صوبرانیه ننگ اوزینه آرتق مشقتار بولکه نمکده در. حکومتک بویل دوخا ونوی صوبرانیه و مکتبلر حقنده سوز آچووی و آچاره ایرک کورساتووی یاخشی امیدلرگه یول آچمقده در. ایتلر: «هر امید ایدلگان اصلاح آرتدن، تنقید محاکمه ایدوب یوری» دیو. شولای ده بلورگه کیردک، اوزلرینی ملی خدمتک وقف قیلغان افندیلرگه شخصی تل اوزاتمق تنقید توگل، بلمک تعدی در. «اش کوردای کمسهرمزگه الله همت پرسوزده عبرت و حیمتلینه قوۋه معنویه علاوه قیلسون!» دیمکدن آرتق اقتدارمز یوقلغی ده تأسف ایدرک ایدی. مونک اوسته وینه تعدی ده قیلق ملتنگ مأمولینه بتونهی ضربه اورو بولسه کیردک، مای باشنده مینیستر نظارتده غی کیکاش مجلسی، آندن صوگ مسلمان فراقسیه سی آرقلی بارلق غه چقغان اسپیزد، ایشانلانوجیلر دعاسی، عزیزلر فاتحه سی و تولکار یاردمندن یگره ک، ایسیکیچیلر طرفندن کفرلکلری امضا قیلغان افندیلر مزننگ اجتهادلری سبیدن میدان غه کیلگانلر در. موندی افندیلر ننگ خدمتلر تنقید ایتو بورچدر.

صوگنی کیکاش مجلسی حقنده محترم تفکیف جنابلرینک آرتق امیدلرگه کیلگانن یازغان صوگنده غزتهلر، البته تفکیف جنابلری هضم نفس قیلوب سویلی، پیتربورغده غی فراقسیه کیگاشی بونچه ملتنگ بار امید حاصل بولماسه ده کوبسی وجودگه چغار، روشنده یازغانلر ایدی. لکن تفکیف جنابلرینک سوزینی تاویلرگنه طوتفانده ده ضرر یوقدر. شول بر کیکاش مجلسی گنه جمیع امیدمزننگ اساسی طانوب ده کیله چکلرندن امید اوزدهرگه یول بولماسه کیردک. بز، چقغان چیچغی کبی بر نرسه باشلمزده «ایشدی بولمادی» دیب شونی طاشلارغ، برمز باشلاغان اش گه «دین» اسمندن کیلوب طغلوب آگار قارشو اختلال چغارغ حاضر مز. موندی ملی اشارده «دین» اسمندن کیلوب طغلوب فته قوبارغ توگل، بلمک مدنی ملتارنی کوز آلدنده کوچرگیچ طوتارغ هم صبر و متانت ایله نتیجه کوتارگه کیره کدر.

اوزوب کیتکان و نیچه گنه یوز کمسه فاتناشقان بردن بر مکلاجه جمعیتلرمزنی گنه سویلب یاتو، همت و حیمتسز کمسه ننگ اوز نسلی ایله تفاخر قیلووی کیدر. حکومتک مساعده سندن استفاده ایله حیمت کورساته چک وقت آلد ایدکن خاطرلرگه کیره کدر.

قریه ننگ آکلی صنفی شهرگه باروب اورنلاشار. قریه ده کوبره ک ایله اوستی واش گه آز یاراقلی کوبره گنه قالا بارمقده در. قریه ده خلق، نی قدر آکسز و حسسز بولسه، شول قدر خرافاتکه بیرلر، نی گنه بولسه ده «دین» توچکه سندن قارارغه طریشلر. شونک ایله براب «دین» نی تسبیح صابو، تویمه طارتودن عبارت کورلر. ایشانلانوجیلر تأثیرلینه بیرلوب، کوز یوموب ده قلیننگ مقدس اورینه ایشاننگ گوده سن کرتوب اوطورتونی «دین» ننگ ایگ مقدس شعارندن حساب ایتلر. آندیلرغ نیندیگنه اجتماعی مسئله دن سوز آچسالدده «درست میکان صوگ؟» سؤالیته ایشتورگه طوغری کیله. آتا بالارندن کورلوب فالغان عادتلی فرض و حراملرغه مقابله قیلورلق مرتبه ده بولا. اگر آلا رغه: «فرض ده صاناولی، حرام ده صاناولی، الله هر قایوسینه چیک قویغان، الله هم رسولی ذکر قیلماغان نرسه لر اوتولغاندن قیلماغان، بلکه سزگه شفقت یوزندن قالدیرلغان، جب نی بوط یوانلغی قیلورغه طر شما کر، آندیلر حقنده کوب سویله می اگرده ضرورت کورسه کر اوزکر عمل قیله بیر کر» دیسه ک، «آی های!» دیو شبهله نه باشیلر ده، شوندی اساسلی کیکاشک ایچون، حقکده سؤ ظن غه باتال و شونی اوزینه دینی شعار صانیلر. آتا بالارندن قانلرینه سکوب فالغان فکرلرینه کوره آلا رقاشنده مسجد صانی آرتدرو فرض درجه سنده در. اگرده: «بر اولده بر مسجد بولسه یثار، مسجد اورینه مکتب صانی آرتد کر، بار قدرلرینک اجکی و طشقی حاجتلی ایچون یاردم قیلو کز!» دیسه ک، اول وقتده ده سیگا آلا ر، حاضرگی وقتده ایر بالار اوقتو کیفیتی «دین» گه طوغری کیلمه گانن، قز بالارنی آندن صاقلارغ تیوشلگن بلدروب اوزیکه دینسز لک کوزی ایله قاراب قویالر. الحاصل اوقو و اوقتو ملی و دینی بورچنی اوتو دیو آلا رغه نی قدر سویله سه کده و عظک اوستنده شخصی بر قدر نفوذک بولماسه آلا رنک ایسکدن «دین» اسمندن کیلگان زعم باطللرینی یمر و آورد.

بر قدر یازو طانوب غزته اوقو غانلری ده، غزته ده فایده مکتب صالغانلر و فایده آگار اعانه قیلغانلر یا که شوندی مکتب که اعانه ننگ تیوشلی لکن آگلا تقانلر کبی خبرلرنی قارامی، بلکه: «بیچاره تورکیه فلان ایکان» یا ایسه: «حاضرنده اول فلوپ یاصاتا ایکان» دیگان کبی سیاسی خبرلرگنه ازلیلر. تورکیه ننگ شول هزیمتنگ باش سببی ایسیکیچیلک، زمانه معرفتدن اساسلی صورتده جهالت ایدکن اویلاب ده قارامیلر و شوندن عبرت آلوب اسلام نامه مکتب یاردمینه کیلمیلر.

مونه بولار بارده شهر دن الک قریه معیشتنده اوچرامقده در. فکر لیرک اماملر مونک ایله معنوی صوغش آچسالدده، یوغار یراق

بابری قرآن و سنت کے موافق وضع ایملہ گان بولا۔ یوقسہ نیگہ دینی بولاردن صافلارغہ کیرہک؟ اگر حضرت تک اولگی سوزدن مرادی: «حنفی، شافعی و فلانلرنک مذہبلرن صوگنی آدملر خرافات برلہ بلغادیلر» دیک بولسہ بو وقتدہ «دین اسلامی بو مذہبلرن صافلارغہ کیرہک» دیمی بلکہ بو مذہبلرنی ایسکی صافلغینہ قایتارغہ تیوش دیہرگہ گنہ کیرہک لہیدی۔ نہ ایسہ بزنگ قارامتمزده سرورالدین حضرت تک بو ایکی سوزی آراسندہ تناقض کورلہ۔ شونک ایچون بو سوزلردن مرادی نیندی نرسہ ایسک۔ نلگینی «شورا» مجلہ معتبرہ سی آرقلی ایضاح ایڈوون سرورالدین حضرتدن اوتہ من۔ بو۔ بر۔ ایکسچی، حنفیلک، شافیلک و فلانلکلرنی بترو برلہ مذہب، اختلافندن قورتلو ممکنہ؟ بزگہ کورہ قورتلو ممکن توگل۔ زیرا بلماگانلر بلگانلرگہ تابع بولوب بلگانلر ایسہ قرآن کریم و حدیث شریفنی فہمدہ خصوصاً اجتہادنی مساعده ایسکان اورنلرنندہ ہمہ سی برابر بولو احتمالی یوق مٹلا: برہولر «مجازدہ عموم بار» دیسہ، دیگرگی «یوق!» دیہ چک۔ برہولر «منافع اتلاف برلن مضمون» دیسہ، دیگرگی «توگل» دیہ چک برہولر «سفر معصیت رخصتکہ سبب» دیسہ، دیگرگی «توگل» دیہ چک۔ برہولر «قیاس دلیل شرعی» دیسہ، دیگرگی «توگل» دیہ چک۔ برہولر «مخطیٰ نی ناسی غہ قیاس درست» دیسہ، دیگرگی «توگل» دیہ چک۔ زیرہ ہر قیوسینک دلیل بار۔ الحاصل مادامکہ باب اجتہاد آجق، البتہ اختلاف مذاہب بولاجق۔ درست حاضرگی زماندہ بعض حکملرنک باشقارووی تیوش۔ احوالنگ باشقارووی برلہ اجتہادی حکملرنک بعضسینک باشقارووی ممکن دیلسہ بوگا دیہ چکمز یوق۔ سرورالدین حضرت! سز نہ دیسز؟ ایضاح و جوابگرغہ منتظر۔

امام نوراحمد اشعیف۔ «اورسکی»۔

شعر:

ماقتانو

سین اگر بولساک چیبہر، مہن گوزلار کوزگوسی
سین تاغی، عقتلی بولساک، میندہ یورطننگ ایڈگوسی
بولسہ سیندہ نرسہ اگر، میندہ دہ شول تابلا
سیندہ قش صالحینی بار بیت، میندہ بولسہ کوزگیسی۔
فواد ایلچورین۔ کرکی شہرندہ - بخارا خالمغندہ۔

فقط ملی مسئلہ کہ ملیت حسی ایلہ قوزغالورغہ، شخصیتی بر طرفتہ طاشلارغہ کیرہک۔ دین معیشتچیلرگہ دہ اصلسز توبسز خبرلر ایلہ آیروملق اوزلغی ساچودن طوقتارغہ و قدر۔ ملت خدمتہ اوزلرن وقف قیلغان افندیلرگہ اللہ غیرت حمیت علاوہ قیلسون!۔۔

استیضاح

۱۳ نجی عدد معتبر «شورا» مجلہ علمیہ سندہ امام سرورالدین حضرت جنابری حقیق اسلامی یا کیدن اظہار قیلحق طریقن سویلہ گاندہ «اوشنداق حنفیلک، مالکیلک، شافیلک، حنبیلک و فلانلقلر کی قیدلردن تلخیص قیلحق قدر» دیدکی حالہ آخردہ راق «حسن بصری و اوزاعیلر، زہری و مالکلر، ابو حنیفہ و شافعیلر، ابن حنبل و وکیعلر، زفر و ابو یوسفلر، محمد و بخاریلر، مسلم و نسائیلر و باشقہ لرنک جمہ سی اسلام دینینک اساسلرنی قرآن و سنت اوزرینہ موافق حالہ وضع ایتمدیلر۔ اوشبو دورلرنک الوغلی طرفندن اسلامنگ عقیدہ و عبادت، اخلاق و فقہ، معاملات و تہذیب نفس ہم حدود بابلرنک اساسلری تیوشنچہ قویلمش و کتابلر تدوین قیلو غایتدہ کیگ حریت فکریہ اوزرینہ نامرلانمش ایدی» دی۔

امام سرورالدین حضرت تک صوگنی سوزلرننگ ظاہرینہ قاراغاندہ درجہ اجتہادگہ ایرشمہ گان آدملر، مشارالہملرگہ اقتدا ایدرگہ تیوش بولادر۔ چونکہ مشار الہملر اسلام دینینک اساسلرنی، عقیدہ و عبادت، اخلاق و معاملات بابلرنی قرآن و سنت اوزرینہ موافق وضع ایتمشلر۔ البتہ اجتہاد قدرتی بولمغان آدملرنک مقلد بولمی چارہلری یوق (فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون)۔ مقلد بولاجق آدملر، شبہہ یوق مشارالہم کبک الوغ ہادیلرغہ تابع بولورغہ کیرہک۔ اما حضرت تک اولگی سوزینک ظاہرینہ قاراغاندہ دیننی حنفیلک و فلانلق کبک لردن صافلارغہ کیرہک۔ یعنی بو مشارالہملرگہ تقلیدنی بتررگہ کیرہکدہ طوغریدن طوغری قرآن و حدیثنگ اوزی برلہ گنہ عمل ایدرگہ کیرہک۔ ایندی بولای بولغاج حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی مذہبلرنک اساسلری، عقیدہ و عبادت، اخلاق و معاملات

بر حالده ايکاني مطبوعات عالمي واسطه سي ايله کوزمزه بايتاق کوريلوب اوتدی .

شولايوق انگليزلرننگ، اوزلرينگ اوندن آرتق مثليريني اسير ايتوب آنلرغه خواجه بولولري «اش» (علم، هنر، سودا) ده تکيلردن اوستونلکلرندن توگمي؟ حالبوکه آنلر آراسنده ده شاقتي غنه ادبياتغه مالک بولغانلري بار.

محمد شا کر فيضي . «الوغ چاقاق» .

دنياده ياشاو ايچون نيندي يول طوتارغه کيرهك؟

بو يلك ۱۲ نجی «شورا» سنده، «آلماتالی» صابر جان افندی القورماشی جنابلری ننگ یوقاری ده غی عبارده لی سؤالی ايله اوزی طرفندن بیرلگان جوابی درج ایتلگان . آنک رأیتجه بر ملت ادبیاتلی بولسه، ادبیاتن ترقی ایتدرسه بو ملت دنیاده یاشاو ایچون تیوشلی بولغان بولده؛ شول ایتده بته . جواپنه مسلم بولوب، تنقیدینه کرشمای گنه ایتهم کیلگان بر سوزم بارکه، اول ده: بر ملتنگ دنیاده یاشی آلووی ایچون ادبیاتینگ کیلگی گنه یتمی بلکه دنیاده یاشاو ایچون بیک طرشلقغه مقارن «اش» کیرهك . اش دیگاج ده کوب کوچلی، آز آچله قارا اش کوکل گه کیلمه . سون، بیک صوگ زمانتک اختراعاتی و شول اختراعاتک ثمره سی مراد . مثلاً: بر ملتک افرادی آراسنده هنر و صنعت ترقی قیلوب ۴ چاقرومغه کوتاریبورلک اوچقچلر یاصارلق کیشلر یشکان ایکن شونلر ايله بر قاطارده یاشامکده بولغان ایکنچی بر ملتنگ ده افرادی آراسنده شول درجه ده یاخود شونندن ده آرتق کوتاریبورلک اوچقچلر یاصاردای کیشلری یشمک مطلق لازم . فرضا ایکنچی ملتنگ اوچقچلری ۳ چاقرم ۴۹۹ سازین دن یوقاری کوتاریبه آلماسه، ایکنچی ملت تیگی برنجیلر ايله بر قاطارده یاشارگه مستحق توگل . چونکه مونلرننگ بزنجیلرگه مغلوب بولاجمی (ایکنچی تعبیر ايله ایتسهك یوتولاجمی) مقرر . باشقه طوغرولرده ده اش شولای .

الحاصل بر ملتنگ ایکنچی بر ملت ايله دنیاده یاشاوی اوچون عمومی بر قاعده کلیه نی یازوب قویمق مطلوب بولسه: «علم و معارفده، هنر و صنایعده، سودا و تجارتده بر ملت باشقه بر ملت گه رقابت قیله آله (یاخود آرتدرا آله)، اول ملت یاشی آلاچق و الا یوق» دیگان عبارده نی یازوب قویماغه مجبورمز . یاشیغنه کیك ادبیاتغه مالک بولغان ایراننگ (شوب شوما) یوتولوب طورینه شاید جواب چقغاندر دیب اولیمن .

غرب کده بر کوز صالحیق: ادبیاتلرننگ اوستون و کیلگی بتون عالم قاشنده تصدیق قیلنغان فرانسزلرننگ کیله چکلری، اشده اوزلرندن اوستون بولغان نيمسلرننگ کیله چگی قارشوسنده فورقچلی

علمادن اوتنج

بزنک اول یرلرنده هر وقت خصوصاً رمضان آینده ایکندی برله اخشام آراسنده خلقغه وعظ سوبله و عادتلی بار . بوکا قدر استعمال قیلنه کیلگان وعظ کتابلرمز حاضرگی طورمشقه یارقسز کورنلر . یگرهكده درة الواعظین و درة الناصحین کبی بیک آز عمل ايله کوب ثوابلر امید ایتدرو و ثلله نیندی خرافاتلر قاتش قصه ل سوبله و گه خلقمزنک بیک ایسی کیتمی هم: «آندی کوز بویولری کیرهكده توگل» دیلر .

مونه شوننگ ایچون حاضرگی طورمشقه دائر و دنیادن کوکل صووندرمازلقراق وعظ کتابلری بیک حاجت بولادر . اساسلیراق روشده یاکا تصنیف قیلنغان بر کتاب بارمی؟ بولوبده بزننگ قولغه توشیمی؟ اگرده بولماسه محترم موسی افندی، ضیاءالدین الکمالی، سرورالدین حضرت، احمد طاهر بایتوگالف، حجت الحکیم محمودفی کبی افندیلرننگ اهمیت بیولرن اوتنه مز . به به ی اوپازی «رپط» اولنده امام نورالعین ایشایف .

تصحیح

۱۴ نجی عددده «ابن خلدون» حقنده «رمضان باشنده هجری یل برله آلتی یوز یل طولدی» دیگان جمله نی «رمضان آخرنده هجری برله آلتی یوز یل طولادر» دیب اوکورده تیوشلی .

۱۲ نجی عدد ۳۶۸ نجی بیت ۲۴ نجی بولده غی «و فواعد اصولرن» دیگان سوزنک درستی «و فواعد اصولدن» همده ۳۶۹ نجی بیت ۸ نجی بولده غی «تمدن باینده علم معارف» دیگان جمله ننگ درستی «تمدن باینده اولان علوم معارفلی» در .

ترقى تابووينه بيوك تاثير بيرمك ييك ممكن بولغان بر نرسه در .
اوشبوگا كوره انسانلرنى كيردك بالا بولسون و كيردك النكان
بولسون ياخشى كشيلىر، گوزل فكريلى ، تازا بدنلى كيمسهر آراسينه
كرتوب ، شوندى محيط ايچنده ياشاتوب تن ، فكر و اخلاق
جهتندن ترقى تابدرو ممكن بولغان بر نرسه در .

بالانك محيطى ، البته اوزينگ اوى اچنده بولغان كيمسهر در .
بولارنگ آتا آنا بولغانلر نندن بو اورنده ايندى بحث ايتيه طورمىمز .
بالانك آبيزلىرى ، طوغانلرى ، آپالرى تازا گودهلى نق ته نلى گوزل
فكريلى ، مستقيم مسلكلى بولسهر ، شوندى عائله ايچنده اوسكان
بالاده آلاردن ئلوش آلب ، شولار توسلى و شولار فكرنده
بولور . بر بالانك آبيزلىرى ، طوتالرى ... نق ته نلى ، سلامتلكلرى
يبرنده بولغان كيمسهر بولسه البته بالاغه بو تاثيرسز قالميدر .
سلامت كشيلىر هر وقت شاد . آچق يوزلى ، طور و حركتده
انتظاملى بولالار . منه بولار بالا ايچون فوق العاده مهم نرسه لر
بولوب ، شوندى عائله ايچنده بالا نشاطلى ، روحلى ، طبيعى
استعداد و قابايتلرن يوغالتمىچه اوسه در . شاد كشيلىر . سلامتلكلرى
يبرنده بولغان كيمسهر يانلر نده بالا توگل الوغ كشيلىر نكده روحلرى
كوتهرله و اوزلر نده بر تورلى ييكللك حس ايتيه باشلىلر . الوغ
كشيلىر شولاي بولغاچ بالارنگ بالطريق الاولى شولاي بولجاقلر نده
شبهه يوقدر . سلامت ، آچق يوزلى ، شاد روحلى كشيلىر ياتنده
طور و اگر امكان تابولا تورغان بولسه النكان كشيلىر ايچونده ييك
فائدهلى بر نرسه در . بختسز و طالعى آچلماغان بالا ، چيرلى ،
آرودن آرومى طورغان عائله ايچنده اوسكان بالادر . موندى
عائله ايچنده بالانى هيچ طوتارغه يارامى . موندى عائله آراسنده
بالانى آصارودن ممكن مرتبه صاقلانورغه كيردك . چونكه عائله
ايچنده (آبيزلىرىنگ ياخود آپالرينگ برسنده) بولغان آورولر اگر
امراض ساريه بولسه ايندى اول وقتده بالانك ايسان - سلامت
قلوون كوتهرگهده يارامى . اگر بوغا طورغان ، سرايت ايتيه طورغان
آروده بولماسه اول وقتدهده بالاغه آنك ضررى بولادر . كوب
آورولر ميقرويسز بولمى بلكه بتونلاي شول مقروب سايه سنده
بولادر . منه شوندى اويگه بالانى كرتدكمى ، بالانك اشى بتدى !
چونكه بالانك هر يرى يومشاق ، چدامسز ، مقاومسز بولغانلقدن
آنك گودهسى اول مقروب لرغه هيچ بر وقتده قارشى كيه المى .
بلكه آنى قبول ايتوبكنه طور . شونك ايچون عائله ايچنده بولغان
هر كشىگه سلامتلكنى صاقلارغه ، حفظ الصحت قاعده لرينه
فوق الحد رعايه ايتهرگه تيوشليدر . چونكه انسان هم اوزى ايچون
هم نوعسى و جنسده شلرى ايچون ياشيدر . شولاي بولغاچ مينم
آرووم اوزمه كنه توگل منه بوتهن كشيلىر ، گناهنسز معصوم بالار

تربيه و تعاليم

بالا تربيه سنده عائله

I

بالا تربيه سنده عائله نك انك توب افرادندن بولغان « آتا ،
آنانك اهميتى » حقنده اوتكان (۱) مقاله مده بر آز بيان ايتمش
ايدم . ايندى بو مقاله مده عائله نك بوتهن افرادى بولغان بالانك
آبيزلىرى ، طوتالرى - آپالرى ، سكللرى ، عموموا ياقن و يراق
قرداشلرى طوغروسنده بر آز سوز يورتمه كچى بولام .
بالا تربيه سنده عائله گه اوشبو ايكي نرسه گه ييك دقت ايتهرگه
تيوش : (۱) بالانك تن ، فكر و اخلاق جهتندن تكامل و ترقى
ايتووينه و شول قوتلرنگ نچارلانوب كيموب قلووينه سبب بولاجق
هر تورلى واسطه دن يراق بولوغه . (۲) ممكن بولغان قدر عائله ،
بالانى اوزينه محبت ايتدررگه طرشو . چونكه عائله بالانى اوزينه
محبت ايتدره آديمى شونك واسطه سى برله كورشيلرينه و ياقنلرينه
عموموا ملت و وطنينه محبت ايتدرو ييك ييكلدر .

II

بالانك تن فكر و اخلاق جهتندن تكامل تابوونده و ترقى
ايتوونده عائله ييك زور رول اوينيدر . بو طوغروده عائله نى مستقل
بر عامل ديلر . بو حقه توركيانك الوغ تربيه عالملر نندن بولغان
ساطع بك حضرتلرى « فن تربيه » نام شايان استفاده اثرنده بوييه
ديه در : « انساننگ (بالا هم شونك ايچنه داخل) قوهى مختلنه سينك
تكاملنده كى اوزگارشلر ، بدنلر نده ، فكرلر نده و اخلاقلر نده واقع
بولغان ترقى و تدنيلر سببسز توكلدر . بولارنگ بتونسى ييك كوب
سبيلرگه تابيدر . مبيشتنك تعقيب ايتديكى طرزلىر ، ايتيه نه ده كى
كشيلىرنگ بلوب ياخود بلمىچوك ، تلهب ياخود تلهمىچوك القا ايتكان
تلقينلرى و تاثيرلرى بو سبيلرنگ اهميتلر ننددر . نينديگنه كشى
بولسه ده بولسون شرائط حيايه و محيطه سيني نظام و ترتيب كه
صالوب . آنى تن فكر و اخلاق جهتندن اخلاينه سبب و باعث
بولاجق محيظردن يراقلاشدروب ، آزيغن ، كيومن ، طور
و حركتن تبديل ، معلوماتن تزويد ايتدرمك هم گوزل و حسن
خطابلرده بولنه رهق آنك تن ، فكر و اخلاق جهتندن نما و تكاملينه
(۱) ۱۲ نچى عدد «شورا» .

انسان سویله شووندن حاصل بولا تورغان طاوشنی (ایشتو سیزوون) اوزینه مخصوص بر صنف صانیلر. انسان سویله وئنده ییک کوب واق جزئر (جزئی طاوشلر) بار، مثلا: ب، ت، ن طاوشلری هم علامتلر بله ن بلدرو ممکن بولمغان جزئی طاوشلرده کوب. بوجزلر سویله وئنگ اساسلری دیرگه ممکن، چونکه شول جزلر سایه سنده گنه انسانلر اوزلرینک فکرلرن، تله ولرن، طویغولرن بر برینه بلدرو آلا. آندی واق جزلر انسان سویله وئنده غایت کوب، هم ییک کوب روشده بر برینه طوتاشا آلا. شونک بله ن ده انسان اوزینک کوکلنده گی توردی - توردی اویلرن باشقه لرغه آکلانا آلا. مونگ اوستینه، اول جزئی طاوشلر بر برینه شول قدر تیز طوتاشالرکه، بر سیکوننده ده انسان نلله نی قدر جزئی طاوشلر چغارا آلا. دیمک، فکر آشولر ایچون جزئی طاوشلرینک کوبلکاری هم تیز فعلیتکه کیولوری انسانغه ییک فائده لی هم اوکغای. اشاره لر بله ن یا که باشقه بر روشده فکر آشوده موندی اوکغایلقار بولو هیچ ممکن توگل.

بالالرده ایشتو سیزوونینگ ترقی ایتوی

طاوش اوللرده بالا قولاغینه هیچ ده تاثیر ایتی. ایشتو سیزووی بالالرده ییک نه کر نلک بله ننگنه ترقی ایته. مثلا: یهش بالاننگ یاتنده ییک ققروپ سویله نسا کده، بالاده هیچ بر ایشتو اثری بلنمی. فقط قاپلتن بولغان قاطی طاوش، کورک کوکر اولرگنه بالاننگ ضعیف نیرولرینه کوچلی روشده تاثیر ایتلرده، آنی درتسنورگه هم ققروپ ییازرگه مجبور ایتلر. بالاننگ ایشته باشلاغانی فقط ایکی - اوج آطنه لق بولغاچقنه بلنه باشلی؛ بو چاقلرده، مثلا: یاش بالا باشقه بالالرننگ ققروولرن ایشتکانده طنچسزلانا باشلی. اگرده یهش بالا دورتچی آطنه لق بولغاچده طاوش ایشتو اثرلرن بلدرماسه، اول بالاننگ بالکل تلسز بولوب قلووندن قورقرغه اورن بار. (طوغاندن اوق صاگنراو بولغان بالا صاقاوت تلسز بولا، چونکه اول سویله وئنگ اساسی بولغان جزئی طاوشلرنی اوزی ده چغارا بلمی، باشقه لردن ده ایشته آلی؛ آنک ایچون دیناده هیچ بر توردی طاوش دیکان نهرسه یوق، چونکه اول اوز طاوشلارنده ایشتمی).

اوج - دورت آیلق بولغان بالاغه یشک یاتنده جیرلاغان جیرلر، اوقولغان شعرلرده تاثیر ایته باشلی. بالا اول جیرلر هم شعرلر تاثیری بله ن طنچلانا، یوقلاب کیته. بو وقتلرده بالا جیر شعرلرنی ایشتوگنه توگل، بلکه قاطی و کوچلی طاوشلرنی ملایم و یومشاق طاوشلردن آیرا باشلی. کوچلی قاطی طاوشقه بالا هیچ چدامی. حاضر کویسزله نورگه، قچقرغالارغه طوتونا. دورت

ایچون حتی که جمعیت و ملتیز ایچون ضرر بولوب توشه دیب کوکلگه نغتوب برکتوب قویارغده، حفظ الصحت قاعده لرینه رعایه ایتهرگه و آنک قاعده لرینه تش طرناق ایله یابشورغه هر کسگه تیوش و لازمدر.

بو سویله دکارمدن شول چغا: طازا گوده لی، نق ته نلی سلامت لکاری یرنده بولغان بالالر اول بالالردن ده ملتیزنگ فردلرن تشکیل ایته چک انسانلر یشدرو ایچون بالانگ اوسه طورغان یری بولغان بتون عائله افرادینک سلامت، هیچ ده آوروسز بولولری لازمدر.

مدرسه حسینیه مأذونلردن: عبد الحمید المسلمی.

روح تربیه سی

ایشتو سیزوی

ایشتو حالی هوا (воздухъ) ننگ دولقلان نووندن حاصل بولا. صو اچنده بر نرسه قوزغالسه، صو دولقلاری حاصل بولغان کبک، هواده بر نهرسه قوزغالانده ده، هوا دولقلاری حاصل بولا. هوا دولقلاری بزنگ قولالرمز اچینه یوب، آنده بولغان ایشتو نیرولرینه تاثیر ایتلر. بو تاثیردن حاصل بولغان اثر ایشتو نیرولری بوینچه باروب میگه تیگاج، بزنگ روحمزده ایشتو سیزووی حاصل بولا.

بر بر حرکته نودن حاصل بولغان هوا دولقلاری، اوزلرینک کوچ و ترتیلرینه قاراب، بزده توردی - توردی ایشتو سیزولری طودرالر. ایشتو سیزولرنده بولا تورغان شاوولالردن شعری کوی (музыкальн. тоны) لرنی آیررغه کیرهک. ترتیسز روشده بر برینه طوتاشقان طاوشلرغه، شاوولاو (шумъ) دیلر. شاوولالردن حاصل بولغان طاوشنک نندی جزلردن مرکب ایکانن قولاق آیرا آلی. شاوولاو طاوشلری ییک کوب توردی جزلردن طوتاشقان بولالر، شونک ایچون ده شاوولاو ییک کوب توردی بولا. (جیلنک گورله ولری هم صزغرولری، صو دولقلرینک شاپلداولری، آغاچ یافر اقلرنک قشرداولری، آربا شالتراولری، کورک کوکره ولر، کوب خلقنک برگه له شوب ققروپ سویله شولری و باشقه لر).

شاوولاونی سیزولر هوانک ترتیسز و قابل یری صوکلندن یری حرکت ایتوچی دولقلارندن حاصل بولالر. اما ترتیبلی و منظم روشده حرکت ایتوچی هوا دولقلاری بزده شعری کوی (музыкальн. тоны) حاصل ایتلر.

اتنگ قایسی حیوانلر صنفندن هم نیندی نوغندن بولغانلغن
تیکشرگاندن صوگ:

سز نیندی تورلی اتلر بله سز؟ اتلرنک کشیگه نیندی فایده لری
بار؟ آلا رایه لرینک یورتده . ایه لرینه نیچک خدمت ایتلر؟
ایه لرینک یورتینه چیت کشی . یاگه اوغری کیسه . نیشلی باشلیلر؟
اول کشیلرنی یورتقه ییره لر می؟ آوغه یوری طورغان اتلرگه
نیچک دیب اسم بیره لر؟

اتلردن باشقه ، تاغی ، کشیلرنک اوایلرن ، یورتارن ، کیتلرن
و کله تلرن (صارایلرن) صاقلی طورغان بره ر نرسه نی بلمیسزمی ؟
مثلا : کشیلر بر یرگه کیتکان چاقده هم تون وقتنده کیتلرن
و کله تلرن قاراونی اتلرگه گنه طابشروب قویالرمی ؟ نلله اتلردن
باشقه ده ایشک یاتندن هیچ بر ایرلوب کیتمی طورغان بره ر
صاقلیلری بولامی ؟ اول صاقلی نرسه ؟ اول صاقلی اوغریلر کیاه
باشلاسه اورده می . نلله برده انده شمیچه گنه ، تیکگنه طوروب
صاقلیحی ؟ ایندی تابشماقنی اویلاب قارا کر ئلی ، نرسه نی نه یته
ایکان ؟

(ب) کیککنه بر آنا بالالره نارانا ، ناراناده کیری

آلا: اوزی شونه برنی مهلانا . (دیگگر ، یلغه و یا گغر) .
« کینگ » دیگان سوزنک کیریسن نه ی توکر! « چلاتا »
دیگان سوزدن نیندی معنا آگلیسز؟ یر یوزن نیندی سولر چلاتا؟
اوله نلر و آشقلر نیندی صو بله ن صوغارلار؟ آلا رنک اوسوی
ایچون ، بیگره ک نیندی صو کیره ک؟ اول یا گغر صوی (بونی
بالار اوزلری آتاب نه یته چکلر) قایدن هم نرسه دن یاوا؟ بولوت
نیدن بولا؟ اول قایدن کونارله؟ پار بولوب کونارلگان دیگگر
یاگه یلغه صولری بولوت حالینه کیلگاندن صوگ . یا گغر بولوب
قایا یوالر؟ (قویالار؟) تاغی کیری قایا طابا قایتلر؟ ایندی قاریق ،
تابشماقندن طابورغه تیوش بولغان نرسه لر ، نی بولور؟

(ج) بر بوکرنه بری تیشک . (باش) .
« بوکن » دیب نرسه گه نه یته ؟ اول نی ره وشلی بولا؟
هم ، آغاچدن بولامی ، تاشدن می؟ بوکنده تیشکلر بولامی ؟ ایندی
سز ، سویه کدن بولوب ده ، بوکنه گه اوخشاغان بره ر نه ییرنی
بلمیسزمی ؟

بولایغنه آکلی آماسه لر ، تاغی اوشبوره وشچه سؤال بیرلور:
هر کشینک گوده سنده بوکنه گه اوخشاغان بره ر نه ییر یوقمی؟
اول بوکنده تیشکلر بارمی؟ صاناب قارا کر ، نیچه و؟ ایندی
تابشماقده نه یتلگان نرسه ، نی بولور؟

(د) جانلیرنه جانسز طورار ، جانسزده جانلی

بیش آیلق بولغان بالا ، طاوشنک قای طرفدن کیلگانده بله باشلی ،
طاوش ایشتولگان هم کشیلر سویله شکان باقغه بولوب قارارغه
کرشه . آلی آیلق صبی طاوشنی باخشیلاب طیکلی هم بر طاوشنی
ایکنچیلرن آیرا باشلی ؛ اول ایندی الکرده گی کبک طاوشقه
مطلقانه اثرله نو بله ن قناعتله نمی ، بلکه اوزنک الک ایشکان
طاوشاردن خاطرنده قالغانلری بله ن حاضر ایشکانلرن چاغشروب
قاری و شولای ایتوب هر بر طاوشنی آیرم - آیرم طانی باشلی .
آندی یارطی باشلک بالا آناسینک ، آتاسینک هم آشاتوچی
خاتونک طاوشارن یراقدانوق طانی باشلی . شعری طاوشارنی
هم نفیس کویلرنی ده یارطی باشلک بالا آقرنلاب آیررغه و آچق
آگلارغه طوتونا . موزیکه هم جر طاوشلری حاضر آگا . بر
آیلق وقتنده غی کبک ، فقط شاولاوغنه بولوب توگل بلکه آچقندن
آچق بولوب سیزیله باشیلر .

بر یاش طولو آلدنده بالانک قولانغی هر سوزنی شول
درجه ده آچق ایشته که . اول سوزلر بالانک روخنده کوب هم
آچق ازلر قالدزلر . بو وقتده بالا هر طاوشنی ، بتون سوزلرنی
حتی سویله شوده بولغان کویلرنی آیرا آلا . بر یاش طولوب
ایکنچی گه کیته باشلاو بله ن ، قای وقت ایرته رکده بالاده قای
بر سوزلرنی نه یته آلورلق استعداد بلنه . شوشی وقتلردن باشلاب
بالاده ایشتو قوراللری بله ن برگه ، ایشتو حسلری ده بیک تیز
ترقی ایته باشلی .

تل و ادبیات اوقتو اصوللری

تابشماقده: - ادبی و اجتماعی مقاله هم فقره لر دن ، قرائت
کتابلرینه کرتله چک سرمایه (ماتریال) لرنک مهم بر قسمن تابشماقده
تشکیل ایته . بالالرنک ذهنلرن آچو ، آلارنی نه ییرلر آراسنده غی
مناسبت و اوخشاشر بله ن طانشدرو ایچون ، تابشماقده لرنک بیک
کوب یارده می تیه . لغتک بایتو ، ملی افاده نی کیگایتو طوغریسندده ،
تابشماقده ، مقاللر شیکلی اوک خدمت ایتلر . حتی بو جهتدن ،
تابشماقده ، مقاللردنه بیراق بولار دیه رگه یاری .

مقاللر شیکلی اوک ، تابشماقده طوغریسندده درس اورنه کلرن
کوبره ک یازامز . تاکه ، تابشماقده نی ، نی طریقه اوقتو هم آنلرنی
بالاردن نیندی یول بله ن حل قیلدررغه و طابدررغه تیوشلک
آچق آگلانلسون .

تابشماقده هم آنلرنی اوقتوده درس اورنه کلری: -
آ . کیککنه کنه ات ، اورمی ده بیرمی ده . (یوزاق) .

الدين شهيد الدين طرفندن نشر ايتوله طورغان اثرنگ دورتچى جزئى اداره گه كىلدى. مندرجهسى سوداگرلرگه كيره كلى نرسه لر و باشقه لردن عبارت.

♦♦

نورقاي پيتر بورغره. عبدالله توقايوف حقهده يازلغان بر رساله در. مرتبى كپير افندى بكر و ناشرى ده اور نپورغده حسين حاجى حسينوف كتبخانه سيدر.

♦♦

هزه الفصيرة الشريفة. مشهور «بانت سعاد» قصدهسى اوزرينه توركيچه يازلغان شرحدر. مرتبى قاضى و آخوند برهان الدين بن نصرالدين و ناشرى ده قازان شهرنده برادران كريموفلردر.

♦♦

صابون باصاوا. صابون ياصارغه اوگره ته طورغان رساله در. مرتبى طرويسكى شهرنده محمد شريف عبدالرحيموف و ناشرى ده نورعلى محمدوف در.

♦♦

سواد. توركستان قطعه سنده گى تورك، اوزباك شيوه سنده ترتيب ايتولگان الفبا كتابى. مرتبى معلم مختار افندى بكرى در. بر قدر يللر تجربه ايتوب كورگاندن صوك ترتيب ايتلوى سببلى اوشبو اثر، توركستان طرفنده غى مکتبلر ايچون فائده لى بولسه كيردك. شول طرفده بولغان معلملر دقت ايتسونلر ايدى.

♦♦

مبت باقى مسئوسى. ميتلرنى ياندرو حقهده غ. دوماغه كرتلگان زاقون لايحهسى مناسبتى ايله مسلمان فراقسيه سينك مراجعت قىلويونه كوره فاضل محترم موسى افندى طرفندن بىرلگان جوابدن عبارت. قسقه بولغان بو رساله نك معناسى زور بولغانلق سببلى عموم طرفندن اوقولورغه و محاكمه ايتلورگه تيوشلى. بىك كچككنه جهلى اوشبو رساله نك ايچنده الوغ جلدلردن عبارت زور اثرلرده تابولمى طورغان اهميتلى و معنالى سوزلر بار.

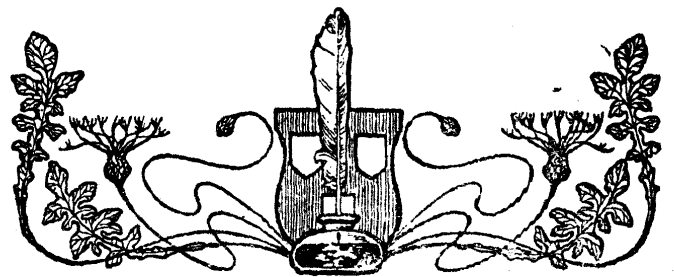
♦♦

اوقاي فكرلر. «بيوك موضوعلرده اوقاي فكرلر» اسملى بو اثرده محترم موسى افندى طرفندن ترتيب ايدلوب مصر پرنسسلردن سیده قدریه خانم حسين حضرتلرى اسمينه تقديم ايدلمشدر. اثرنگ موضوعسى اوقا شهرنده مدرسه عاليه مدرسلى ندى ضياء الدين الكمالى افندى طرفندن ترتيب ايدلگان «دينى تدبيرلر» اسملى اثرنى انتقاد قىلودن عبارتدر. عالملر و عموما الوغ آدملر اوشبو ايكي عالمزنگ اثرلرني محاكمه قىلوب فائده.

طووار. (كوكه ي - يومورقه). «جانلى» ديگان سوزدن، نى آكليسز؟ شوننگ كپيرسن آكلاتا طورغان سوزنى تهيتوب قاراكر؟ «طووار» ديگان سوزنك معناسن باشقه تورلى سوز بلهن آكلاتوب بولورمى؟ يورت قوشلردن، سز، نينديلرن بله سز؟ قرقوشلردن نينديلرنى؟ آلارنك (قوشلرنك) بزگه فايده لرى نرسه؟ يومورقانىك جانى بولامى؟ آلار يومورقانى نيچون صالار؟ قوشلرنك بالالرى نرسه دن ياراتلا؟ ايندى، تابشماقدن نزلهب طابلا طورغان معنائى طابا آلورسزمى؟ يعنى تابشماقدن نرسه اويلانغان بولور؟

ه) كه كرى بوكرى، شونه فرنى بتردى (اوراق). «كه كرى» ديگان سوزننگ كپيرسن تهيتوب قاراكر؟ «قر» ديگان سوزدن نرسه آكليسز؟ انى باشقه چه تهيتوب قاراكر؟ سز نيندى كه كرى نرسه لر بله سز؟ كشىلر قرده نيشلير؟ قايچان؟ قر اشلرن صاناب قاراكر؟ قرده غى اشلرنى يگره ك قايده حورا طورغان كشىلر اشلير؟ اولده غيلرمى، شهرده گيلرمى؟ اوله نارنى نرسه بلهن چابوب پچان ياصيلر؟ آشلقلرنى جمارى طويغاج نيشله تهر؟ نرسه بلهن اورالر؟ تاغى نرسه بلهن؟ ايندى، تلگى تابشماقدن طابلا طورغان تهپير نرسه بولور؟

تابشماقلرنى ده، مقالركبك. اوزلرينه مناسبتلى يعنى بهيله نيشلى بولغان مقاله لردن صوك يازا باررغه كيردك. هم بو حقهده ده، كتابنگ قايسى صنف ايچون يازلاچنن اوبلاب. بالالرنك آكلو قوتلرى كوتاره آلورلق درجه ده گيلرنگنه كرتورگه تيوش. چونكه تابشماقلردن ده شوندى آورلرى بولا، كه آنلرنى الوغ كشىلرده حل ايتيه آلميجه آبدراب تهلر. معلم: عبدالرحمن سعدى.

مطبوع اثرلر

رسملى جغرافيا. مکتبلر ايچون درس كتابيدر. مرتبى معلم ذاكر افندى شاكروف و ناشرى ده قازانده شمس الدين حسينوف ورتهسى.

♦♦

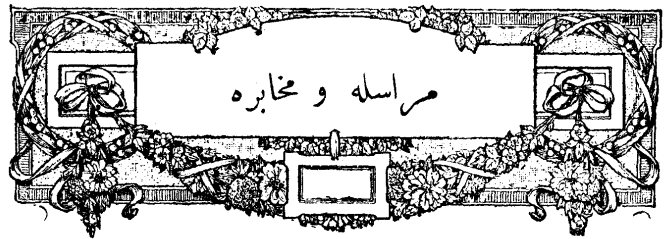
روسه سولاسى. اوشبو اسم برله قازان شهرنده شرف

اوشبو مسئله لر حقنده «شورا» ده آزاراق سوز سويله سه گز ایدی .
سه دروقاص . ج . بايازیدوف .

شورا: «هیچ جانب که طرفدارلق ایتیمیچی سوز سويله - سه گز ایدی» دیماسه لرده ، اوزمه ز حق و درست دیب بلگا نچه یازو و هیچ بر طرفدارلق قیلماو بزنگ مقدس مسلکمزدر . شونگ ایچون موندی تیبهلر که لزوم یوق . لزوم بولمی طوروب تیبه ایتوچیلر که اوپکه مز هم یوق . «وما ابری نفسی ان النفس لا مازة بالسؤ» . علم اهللرینک بیان قیلولرینه کوره شریعت قاشنده «کفر» رسول الله حضرتلرینی تکذیب قیلودن غنه عبارتدر . بو «تکذیب» صریح (آچیق) صورتده بولورغه تیوشلی . شونگ ایچون قرآن آیتلرینی وحیدلرینی قاعده سی برله تاویل ایتوچیلر که رسول الله نی تکذیب قیلر دیر که و شونک سیندن اسلام دیندن چیققان حساب قیلورغه ممکن توگل . امام غزالی : «ای قارنداش! رسول الله نی تکذیب ایتادیکاری مدتده قبه اهللرینی و تللی برله اقرار قیلوچیلر نی اکفار قیلوغه باطرحیق ایتمه ! کشیلر نی کافر ایتمی تیک طوروده بر ضررده یوق اما اکفار قیلوده الوغ خطره بار!» دیب وصیت ایتهدر . هر حالده خلقلرینک نیندی نرسه سبیل مسلمان بولوبده نیندی اشلر سبیل کافر حسابلانولری بیک معلوم مسئله لر . مونگ ایچون «یمن» مملکتینه باررغه یا که قطب شمالی ده یورر که ، کتبخانه لر تیکشرر که ، فتوی و روایتلر ایزلر که لزوم یوق . نمازنگ فرضلری نیچو ک معلوم بولسه ایمان و کفر مسئله سی ده اسلام دیناسنده و اوکلری برله صوللرینی آیرر قدر علملری بولغان آدملر که شول درجه ده ، علومدر . تاریخ ، جغرافیا ، هندسه و کیمیا درسلری اوقو ، اصول جدید برله درس آلو ، چاچ یتکرو و قسقه یا که اوزون کیوملر کیونک ایمان و کفر برله هیچ بر مناسبلری یوق . الله تعالی طرفندن اصافی صوورلماغان و بصیرتی بتونله ی بترلمگان آدملرینک هیچ بری موندی نرسه لرنی سبب ایتوب مسلمانلر نی اکفار قیاماز . کیمیا . یرده بولغان نرسه لرنک خاصیت و طبیعتلرندن ، نیچو ک ایتوب قوشلو و بر برلرندن آیرلورلرندن بحث ایتوله طورغان بر علمدر . طب علمینک روحی منزنده سانالغان بو علم ، بو کونده افراط درجه ده ترقی ایتکان بولسه ده مدنیتی قوملر اوشبو فنده گی استاذلری مسلمانلر بولغانلقتنی و بو فن که آنلرینک بیک فائده لی خدمتلر ایتکانلکلرینی اقرار قیلر . هندسه ، ماده لرنک قاعده لی اولچولرینی بلودن عبارت بولغان بر علمدر . مقدمه گی مسلمانلر قاشنده بو علمده معتبر و مستعمل ایدی . جغرافیا ، یرنک شکل و رسمینی بلدره طورغان علمدر . بو علم ، یونانلرغه معلوم بولسه ده لازم درجه ده تریه

لنسلر عموم خلقلر مز مونلرنگ مناظره قیلشو اصوللرندن عبرت آلوب فائده لنسلر کیره ک . تریه لی و ادبلی عالملرینک مناظره لری ده ادبلی و تریه قاعده لرینه رعایه لی بولاجنی معلوم .

تکلملر فایوسنره نوکولن فایلو باسکرمز . قافقازده بولغان مسلمانلر معیشتدن آتوب یازلغان آلتی پرده لی بر «فاجعه» در . مؤلفی مصطفی بک علی بک اوف (قافقازده سنی اداره روحانیه اعضالرندن علاء الدین افندی سبحانقولوف جنابلرینک کواوی در) . مؤلفنک رسمی ده بار . ٥٠ بیتدن عبارت بو اثرینک حق ٥٠ تین (اوستینه شولای یازلغان) .

انریجامه . «اندیجان» شهرنده آفتابچی مدرسسه سنده بر نیچه سنه لردن یرلی درس ایتوب طوروچی بر مدرس برله کتته جامعده امام بر داملا . بز طوراً طورغان قشلاق غه مهمان بولوب کیدیلر . بزنگ «حسینیه» ده اوقوغانلقمزنی بلگانلکلرندن صو ک : «حسینیه ده تاریخ ، جغرافیا ، هندسه ، کیمیا درسلری اوقولا هم ده اصول جدید برله اوقوتلر ، شاگردلری چاچ اوسدرلر ، شابقه هم قسقه کیوم کیهلر دیب ایشته مز . اول مکتبه اوقوغان شاگردلر ده البته دین دیانت بولماز بلکه حسینیه شاگردلری کافر- لردر» دیدیلر و گویا دلیل ایتوب بر قدر فارسی عبارتلر اوقودیلر . بز : «اوشبو دعوالرکز حقنده آیت حدیثلردن نیندی دلیلرکز بار؟» دیب صوادق . موک قارشو : «بزلر آیت حدیث برله عمل قیلیمز ، بلکه مجتهد و مشایخلر مز سوزلری برله عمل قیله مز ، مشایخلر چاچنی قرق کوندن آرتق آدرمی یورو حرام دیکانلر ، بله طوروب حرام اشله وحی کشی البته کافر بولادر» دیدیلر . تورکستان طرفنده ، باشلرینه یگرمی گز سلله اورابده اوستلرینه چاپان کیوب یوروچی و اسلام دینندن بتونله ی خبرلری بولماغان سارتلر ده بزنت روسیه دن کیلگان باش تاتارلرغه : «سز ساچکرنی یتو یوروته سز ، قسقه کیوم کیه سز ، شونگ ایچون سزلر کافر- لرسز» دیب حقارت قیلر . اوشبو تورکستانی قارنداشلر مز شوشی معامه لرنده حقیقلر می ؟ یوقا یرده ذکر ایتولگان مدرس برله داملانک سوزلری شریعت که موافقمی ؟ هیچ بر جانب که طرفدارلق ایتیمیچی

برله چاقروم مسافه ده گي مدرسه شاگردلرينگ دين و دياتلريني ، ايمان و كفرلريني ، چاچ و ميوقاريني ، شاپقه و چالبارلريني تيكشروون بيگرهك قرآن و حديثلرني آكلار قدر علم تحصيل ايتو اوستنده بولورغه تيوشلي و لازم ايدى . قرق كوندن آرتدرمي چاچ كيتارو فرض بولوروي آچيق بلنمگان حالده فرصتي بار كشيلاز ايچون بو صوگنيسينگ فرضلغى آچيق معلومدر . ۱۱ نچي عدد «شورا» ده «مسلمانلارني كافر ايتو ييكل توگل» اسمي برله يازلغان بر مقاله بار . بزده اكرده ياخشى سوزلرگه قولاق سالو ، اوز نغسمنزني احتساب قيلو قوه سى بولسه ايدى شوندى سوزلردن آرنه عبرت آلور ايدك . باشقه لرني كافر ايتو ، دينسزلك و مارقلقغه نسبت بيو بو كونده بزنگ آرازده ، دواسي بولمغان يوغشلي خسته . لكدر . اكرده بز اوز حالزني تيكشرسهك و اوزمزنك ييك نادان و تريه سز ايكانلكمزني ، حالمزني اصلاح قيلور ايچون ييك الوغ اجتهادلر و كوب خدتلرگه محتاج بولورومزني آكلاسه ق ايدى باشقه لرني كفالريني تيكشردرگه حقمز يوق ايكانلگيني بلور ايدك . لكن موني بزگه ياخشىلاب آكلاتور ايچون يردن مهدي ظاهر قولورغه و كوكدن عيسى پيغمبر توشارگه احتياج بار . اول اشلر بايچان بولور؟ شوگا قدر بزنگ قسمتمز نادانلق صحراالرنده آاشوب يورودن و اوز حالمز همده استقبالمزدن امين بولوب باشقه لرغه افترا و بهتان قيلوب طورودن عبارت بولورغه اوخشيدر . كيوم برله ايمان و كفر مسئله سينگ مناسبتى يوق ايكانلگي مطبوعانده ييك كوب يازلدى و ييك كوب سويله ندى . شونلر برله قناعت ايتوب بو طوغروده يازارغه لزوم كورمادك . اكرده بو مسئله حقنده ده برر نرسه يازلوني كيره كسنوچيلر بولسه خبر قيلورلر . اول وقتده كيله چك عددلرنيگ بررسنده آبروم مقاله يازارم انشاءالله .

تاشكند . بز قول كوچي (آناچ چابو هنري) برله معيشتمزني تأمين ايتوب يورگان مسامانلر ايدك . اولگي يلارده «اورنورغ» ده كسبمز برله برابر صبر و تحملمز سايه سنده اسلامنگ بر فرضي بولغان روزه ني ظمزمزه ايضا ايتكاندى بولوب ايدك . لكن بوسنه «تاشكند» اطرافنده ، كسب ايتمز . بو بيرلرده هوالر ييك ايسى بولا . بز اوستالرغه هر وقتده قوياشده اشله رگه طوغرى كيله در . بز مونده اوستالرغه توگل بلهك بعضيلرمز پچانچي ، اوراچي و بعضمزه بر ، گاها ايكي پود يوك (تاوار) كوتارگان حالده بازاردن بازارغه بوررگه مجبوردر . بازارده دخي قوياشده اوطوررغه طوغرى كياه . شونگ ايچون بو اوزون كونلرده روزه طوتو بزنگ ايچون ممكن توگل درجه ده در . ايندى . بز روزه ني طوتوماساق مسلمانلقغه ضرر كيلماسى ؟ قسقه هم صوق كونلرده قضا قيلسه ق اوستمزدن

ايتوبده فن روشينه كرتوچيلر ابن حوقل ، اصطخرى ، مسعودى كبي اسلام عالملى بولغان ايدى . تاريخ علمى ايسه اونكان امتلر و منقرض بولغان ملتلر ، مشهور آدملرنيگ حاللريني بلودن عبارت . اسلاملرنيگ ييك الوغ ذاتلر اوشبو علم برله شغلنديلر . محمد بن اسحاق ، ابن الكلبى ، واقدى ، ابن جرير الطبرى ، مسعودى ، خطيب بغدادى ، ابو نعيم الاصبهاني ، ابن عساكر ، بخارى ، سمعاني كبي مشهور حافظلر و معروف محدثلرنيگ هر برى مؤرخ ايديلر . ايندى كيميا ، هندسه ، تاريخ و جغرافيا اوقوچيلر كافر بولسلاز بو يرده اسملرني مذكور بولغان عالملمزده (حاشالله) كافرلرمي ؟ مصر و توركيه كبي اسلام مملكتلرني بو يرده اسملرني مذكور بولغان فنلرني اوقوتو بولنده حسابسز بايلقلر صرف ايتلر ، بو زمانده اسلامنگ سلامتلكي شوندى عاملر برله آشنا بولورغه توقالغانلغنى ياخشى توشنوجى عالملر ، بايار عموما اهالى اوشبو طوغروده حكومتلرگه ياردم بروب طورلر . واقعده مذكور علملر كفالرگه توگل بلهك اسلام ديننگ محكمه لگينه و تهر جايونه سبيدر . «چاچني قرق كوندن آرتق قاندرمي يورتو حرام» ديگان سوزنگ اصلى بولماسه كيرهك . سلفلر آراسنده چاچلريني آدروب يوروجيلرده ، بتكروب يوروجيلرده بار ايدى . رسول الله اوزي يالكز «نسك» صوگنده غنه آدرادر و باشقه وقتده بتكروب يوروته در ايدى . رسول الله نك چاچي كوب وقتده قولاق يومشا . قارينه و بعض وقت ييلهك سينه قدر اصلنوب يورگانلگيني ، «شمائل شريفه» سيني يازوجى اسلام حافظلرني روايت ايتلر . سزنيگ مدرسكز و داملا كرنك مشايخلرني «چاچني قرق كوندن آرتق آدرمي يورو حرام» ديگان بولسلاز بو سوز اوزلرينه مردود بولور . رسول الله و سلفلر سوزي و عملى يانده آندى مشايخلر سوزلرينيگ اعميتى يوقدر . «اذا جاء نهر الله بطل نهر معقل» . «بله طوروب حرام اشنى اشله وچي كافر بولادر» ديگان سوز خوارج سوزي بولوب سلف عالملى موگا خلافدر . ابو حنيفه دن : «گناه قيلو سبيل قبله اهلالرني كافر بولميدر» مضموننده بر عقیده روايت ايتلر . مكرده كيرهك اوزلرني ارتكاب ايتسونلر و كيرهك ايتسونلر دليل قطعى برله ثابت بولغان حرامنى حلال ساناوچيلر كافر بولورلر . چونكه بو اش ، رسول الله نى تكذيب بولادر . «بزلر آيت حديث برله عمل قيلمىزم . بلهك مجتهد و مشايخلرمز سوزلرني برله عمل قيله مز» ديگان سوز . قرآن كرئني استخفاف قيلو بولديغندن نهايت درجه ده خطرلى و ادبى بر سوزدر . بو روشده سوزني مسلمان كشي سويله رديب خاطرمنزگه كيلميدر ايدى . اكرده مقصود : «قرآن برله حديثلرني آكلارلق استعدادمز يوق» ديمك بولسه بو وقتده باشقه لرنيگ خصوصا اوزلرندن مكلر

فرض توشارمی؟ یوقسه بو اشمز سبیلی کفارت لازم بولورمی؟ شوشی حقدہ «شورا» ده جواب یازلسه ایدی.

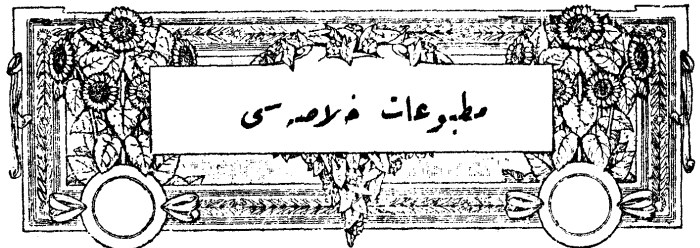
وسیع الله امیرخانوف، لطف الله بن خواجه احمد وغیرلر.

شورا: شهر رمضان روزہ سینی طوتو بنای اسلامدن وقرآن کریم حکمی برله ثابت بولغان فرضلردن ایکانلگی معلوم. لکن ضرورت و عذر بولغان کشیلر حقدہ کون اورنینه کون توله ونی اوستلرینه یوکله و شرطی برله شریعت بعض آدملرگه روزہ طوتمازغہ هم رخصت بیرهدر. اوزنده روزہ طوتارغہ قدرتی بولمازلقتنی یاکه معیشتلرینه سبب بولغان خدمتلری برله روزہ نی برگه جیارغہ کوچلری یتمازلکنی اوز وجدانلری برله بلوچیلر ایچون قضاغہ قالدرو حقدہ رخصت بولسه کیرهک. فابریقه لدرده میچلر یاغوب طوروچیلر ننگ یانلرینه کروب اوج گنه مینوت طوروچی اسلام مفتیلری و عالملرینک: «بو آیده سزنگ ایچون بو خدعتنی قیلو حرام» یاکه «سزگه بو کون روزہ طوتو قطعی صورتده لازم!» دیب شرعی قنوی پیره چکلرینی احتمال یورتوب بولمی. مسافرلر، یوکلی هم ده بالا ایمزوچی خاتونلرغہ رخصت بیرگان شریعت، شونلرنگ حاللردن اون ویوز الوش مشقتلی بولغان میچ یاغوچیلر ویاکه شول قیلدن فزولرده آور خدمتلر قیلوچیلر حقدہ آندی بر تکلیفده بولماسه کیرهک. کوله گه لدرده یاتوچی هم ده افطار وسحرلرده انواع نعمتلر برله سیلانوب اوطوروچی عالمار، اونیش کونده بر ایتلی آش کورمه گان، قارا ایکمک برله قوری تاقتا جای ایچودن باشقه غه کوچلری یتمگان، قاتق سوت و یومرقانی توشلرنده ده آشی آلغان اشچیلر حقدہ افراط کیتماسونلر، شریعت اسمندن غاو قیاماسونلر دیب بولسه کیرهک قرآن کریمده روزہ مسئله سی بیان ایتولگان فرمان آراسنده «یربد الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر» دیب بر جمله ذکر ایتوله در. والله اعلم بالصواب.

اورمان بولوینه قارامیچه دیسه تینه سن اوج ته نکدن صاتوب برگانلر. غوزلرینه اوصادبالری بلن برلکده دوشقه اوج دیسه - تینه دن آرتق یرلری قالمغان. صونگ اوک طرفده آچاچ آرلردن زور اشقوللری، یالزاوقلی چبرکه ولری کورنوب طوراً طورغان روس. کره سن آللرینه قارستی صول طرفده کچکنه، صالام توبه لی ئویلردن مرکب باشقرد، تاتار آللری اوطورغان. موندغی باشقردلر آراسنده فقیرلک، نادانلق حکم سورگان کبک اخلاقسزلق ده چیکسز تارالغان. شول باشقرد آللردن بری «اورصای» آولی بولوب مونگ دورت مسجندنه اونبر ملا بار. مکتب اسمینه مونچا توسلی بر بئان باشقه بر نرسه ده یوق. ملالر، اصول جدیده کرودن قورقوب مکتب قبول ایتمه گانلر. ایکی مسجندنک مناره سی خرابه حالنده طورالر. بو مسجدلرنی توزه تدرو ایچون مدینه خانم طرفندن یرلگان مگ صوم آچقه، قوشطان موژیک و سفیه ملالر طرفندن سؤ استعمال قیلنغان. «اورصای» ده ایک کوب صاتلغان نرسه بورون ته مه کیسی بولوب، باشقرد مالیلری آنی تل و قولطق آستلرینه صالار ایکان. آراقی آچوب ایسر و باشقه فسادلرده یرک تارالغان. باشقرد آغایلر قاشنده هر تورلی فساک درست. تیک شول اوج نرسه درست توگل: خاتونلرنگ فقروبر قرآن اوقولری، اصول جدید، حکومت مکتبلرنده بالا اوقوتو.

ترجمانه. استانبولده هلال احمر جمعیتی، خسته لرنی تربیه قیلو علمی اوگره تور ایچون بر مکتب آچمش ایدی. مکتبنگ درس مدتی تمام بولغاندن صوگ امتحان مجلسی یاصالدی. امتحان مجلسینه سلطاننگ خاتونی و سلطان عائله سینه منسوب باشقه خاتون وقرلر حاضر بولدیلر، شهادت نامه لرنی سلطان خاتونی اوزی اوله شدی. شهادت نامه لر تارالوب تمام بولغاندن صوگ «هلال احمر جمعیتی» ننگ ایکنچی رئیس بولغان دوقتور بیسم عمر پاشا اوشبو مضمونده نطق سوبله دی: خسته لرنی تربیه قیلورغه اوگره نگان خانملرگه شهادت نامه بیرله طورغان مجلس گه دولتو وعصمتلو باش خاتون (سلطان خاتونی)، مصر خدیوسینگ آناسی و باشقه خاتونلرنگ تشریف قیلولری «هلال احمر» تاریخینه غنه توگل بلکه عثمانلی تاریخینه ده یازلاچق اهمیتلی بر واقعه در. خسته لرنی دوا قیلوده غی موفقیت فنی قاعده لرگه رعایت ایتوگه باغلی بولغانی کبی خسته لرنی گوزل تربیه ایته بلوگه ده موقوفدر. خسته لرنی تربیه ایتوچی «شفقتلی قارنداشلر» (قز و خاتونلر) آوروپا هم آمریقاده یرک محترم و معتبر بولغانلری حالده بزدرده بو کون گه قدر «شفقتلی قارنداشلر» یوق ایدی. اگرده بزده آوروپا

ایل. «قاما» ایدیلینه صول یاقدن قوشیلا طورغان «اق» نهری دورت یوز چقرملر جاماسی آغوب اوقا، صامار گویرنا - لرینگ بعض یرلرن صولی، بو نهرنگ اوک طرفی تاولق، اورمانلق، صول طرفی تیگرلک، بولونلقدر. بونهرنگ اطراف اولده «یورمی باشقردلری» ننگ یرلری بولوب باشقردلر بو یرنگ باصو، بولون،

و آمریقادہ غی کبی مکمل صورتده «شفقتلی قارنداشلر» (خسته لرنی تریه ایتوچیلر) بولغان بولسه ایدی سوکغنی صوغشدرده ییک کوب اشلمزنگه یاریه چق ایدی. بو کونگی مدنی قوملرده خسته تریه قیلو، فنی اصولغه قویلمشدر. خسته لرنی تریه قیلو وظیفه سی ییک حرمتلی بر وظیفه ایسکانلگینی خلق غه آکلاتو همده مملکتتمزده آکسزدن ظاهر بولا طورغان قضاار وقتنده خدمتلردن فائده نه آلوامیدی برله «هلال احمر» جمعیتی طرفندن «شفقتلی قارنداشلر» یتشدرو ایچون بر مکتب آچلمش ایدی. اوشبو مکتبده اوقوبده بو کون شهادت نامه آوچی «شفقتلی قارنداشلر» مملکتتمزنگ آکگریده عائله لریته منسوب خانملردر. اوشبو خانملر وطنمزه. عسکرمزگه یاردم قیله چقلردر. خسته لرنی تریه قیلو طوغروسنده بر «شفقتلی قارنداش» (بر خانون) یگرمی ایرگه برابردر. خسته خانه لرده ملاعلق، مرحمت و شفقت یالکیز خاتونلرده غه کورله در. ایرلر، نی قدر شفقتلی و مرحمتلی بولورغه طربشسلرده خسته لرنی تریه قیلو طوغروسنده خاتونلرغه برابر کیله آلیمیلر. خسته لرنی تریه ایتو بالالرنی تریه ایتو برله بر درجه ده در. یالکیز جراحی احتی باغلاو و دوا بیرو برله اش بتمی، بلکه موننگ اوستینه خسته ایچون روحانی دوالر قیلو (امیده ندر و تسلی بیرو) ده لازم. بو وظیفه لرنی لازم درجه ده ادا قیلوچیلر خاتونلرغه بولادر. بو اش ایندی نجر به لر برله اثبات ایتولدی. ایرلردن هر وقت شکایت ایتوب طوروچی خسته لرننگ «شفقتلی قارنداشلر» دن رضا و ممنون بولولرینگ سببی ده اوشبو در. سوکغنی صوغشده روسیه ده بولغان مسامه قارنداشلرمز کیلوب خسته خانه لرمزده مجروحلرمزنی تریه ایتدیلمر. مونلر برله باشقه ممالکتلرننگ «صایب احمر» جمعیتلری طرفندن کیلوچی «شفقتلی قارنداشلر» هم خدمت ایتمشلر ایدی. خسته لرمز بو قزلر و خاتونلردن ممنون بولدیلمر. شول مملکتلرننگ ایلچی خانه لریته اوزلرینگ حسیاتلرنی تشکر مقامنده عرض ایتدیلمر. شفقت و مرحمت نیگریته بنا قیلنغان «هلال احمر» جمعیتینگ آک الوغ خدمتاری خانملردن کوتوله در. توگوله طورغان کوز باشلرنی سورتو. آورتو و سزلاو برله مبتلا بولغان بیچاره لرننگ جانلرنی طنجانلردو خاتونلردن باشقه لرننگ قوللردن کیلماز. خاتونلرغه الله تعالی حضرتدن هبه ایتولگان شفقت و مرحمت، خسته لرنی یوانور ایچون آک فائده لی چاره در. اصل خاقتلرنده «آنا» بولوب یاراتدقلردن ضعیفلرنی حمایت قیلو، عاجزلرگه تسلیه بیرو خاتونلرننگ طبیعی اشاریدر.

تورک سوزی. آق دیگزدن باشلاب چین مملکتینه قدر

جایولگان تورک قوملری بر برسینگ سوزلرنی ترجمانسز آکلا. سله رده هر بر اورنگ اوزینه مخصوص محلی شیوه لری بار. تورکجه سوزلرننگ روشلری بر تورلی بولوب هر بر اورنده اوزینه آیرم تاوش برله استعمال ایتولگانلکدن بر برینه باشقه لق بولادر. اوشبونگ ایچون بو کونگی تورکلر ادبی بولغان عمومی بر تلگه محتاج بولولرینی سیزه باشلا دیلمر. لکن اوشبو عمومی تل قایسی برده بولغان تورکلرننگ محلی شیوه سی بولاچقدر؟ تورک تلی قیلندن قرانسز تلی ده ییک مختلفدر. قرانسزچه بولغان محلی شیوه لرننگ استعمال ایتوله طورغان اورنلری کوبسنجه یوز چاقرم لق دائردن اوتمیلر. لکن قرانسزلر اوزلری ایچون عمومی تل قیلوب «پاریژ» ده بولغان محلی شیوه نی قبول ایتمشلردر. قرانسزلر محلی شیوه لرده غزته و رساله لر نشر ایتوده قرانسز ملتی ایچون ضرر و خطرله کورهلر و شوننگ ایچون مطبوعاتلرنی یالکیز «پاریژ» نگ محلی شیوه سنده گنه نشر قیله لر. تورک تلمده گی محلی شیوه لر آراسنده بولغان آیروملق. قرانسزلرننگ محلی شیوه لرنده بولغان آیروملقرغه قاراغانده ییک آزددر. شولای بولسه ده عموم بر شیوه گه احتیاج بار. بو عمومی بولغان تورک تلی ایچون نیندی اورن یا که نیندی بر صنف نیندی قبول ایتارگه تیوشلی بولور؟

صرای نورکستانه. بو کون دنیا ده ایک قاراقولقده قالغان بر مملکت بولسه اولده بخارا دیسه ک خطا بولماس. بخارا خلقی مدنیت نعمتلردن کلیا محروم. مدنیت گه برنجی آدم بولغان ابتدائی مکتب مسئله سی ییله حل قیلنغانی یوق. بتون اسلام مملکتلرنده قبول ایتولگان اصول جدیده مکتبلری موندن حرام سانالا. فکر تارلق، جهالت، تعصب بخارا خلقینی شول قدر ایزمش و شول قدر ایرکسز ایتمشدرکه علم، معارف، عدل عدالت و اصلاحا قادن سوز قوزغاتورلق یورده ک و اقتدار قالماغان. بر کشی علم، معارف، عدل، عدالتدن سوز آچا ایکان خطرله لی هجوم گه اوچریدر. بر کشی علم و معارف حقنده سوز آچسه کافر، مبتدع بولو برله حکم قیلنه در. موندن ۴-۵ یل الوک بخارا معارف پروردلری داخلی روسیه مسلمانلردن عبرت آلوب ایکی-اوچ دانه ترتیلی مکتب آچقانلر ایدی. تعصب و جهالت ایهلرینگ هجوملری آرفاسنده بو مکتبلر ییک تیز محو و پریشان بولدیلمر. بو هجوملرننگ نتیجه سنده سنی و شعیبک اختلافی قوزغالوب بایناق اوروشلر بولدی. شوندن سوکغ بر- ایکی یل مدت اوقو و مکتب طوغریسنده سوز آچارغه ممکن بولمادی. لکن بو حال دوام ایسکان وقتده ملتنگ تیزدن منقرض بولاچاغن اوبلاغان بخارا ترقی پروردلری توزه دیلمر، اوتسکان یلدن باشلاب آقرن، آقرن

تکرار اش که کرشدیلر، غیر رسمی بولسه ده خصوصی مکتبلر آچوب بالالرینه اوقو، یازو، دین، قرآن تعلیم ایته باشلادیلر. بیک آز وقت اچنده بو مکتبلر آغه کیتوب شاگردلری ده کوندن کون آرتقان کورگاج، برنجی اختلالگه سبب بولغان بیک معلوم ایکی مدرسنک اچلری پوشدی. هاروت و ماروت لقی ایاه مشهور بو ایکی ذات، مذکور مکتبلرگه قارشی توری چاره لرگه کرشدیلر. امیر حضرتلرینه: «طاغن بر نیچه جدیدچیلر پیدا بولوب اوز باشلرینه بالا حیوب اوقوتا باشلادیلر. منع ایتمه سه بونلر یاقنده «حربت خواه» کشیلر یتوشدروب خلقنی اغوا قیلاجقلمر» مضمونده بر عریضه تقدیم ایتردیلر. موندن صوگ قوشیگی مکتب صاحب لرن چاقروب اوقودن منع قیلغان و مکتب آچوب بالا اوقوتماسه امضا آغان. بو مکتبلر یابلو ایله کینه اوقو- یازو و دین درس لری اوگره نه باشلاغان اوج یوز قدر بالا بیک یاخشی اوقوب بارغان یرلرندن طوقتالوب کوز یاشرینی آغزا، آغز اورامغه چقاریلوب طاشلانیدیلر. بو واقعه حاضر بر قسم بخارا خلقینی صوگ درجه ده غلیانغه کیتوردی. اسلام مملکتنده اسلام حروفاتی طایتوب اسلام دینی اوقوغه قارشی ممانعت کورسه تلو نیچک غلیانغه کیتره سون؟. بعضیلر: «بو حقده نیندی بولسه بر آگلاشلماوچیلق بولورغه کیرهک. مسئله آگلاشلو بله ن بو مکتبلر نك آچیلورینه اجازت یرلور، دیب اوپیلر. فقط بو آگلاشلو قایچان بولاجقده مکتبلر قایچان آچیلاجقلمر؟ بزنگ تورکستان خاتونلرینه حاضرگه قدر اساسلی تریه یرلمادی. مونلر جهالت و بدعت همده خرافات زنداندده بوغولوب یاتیدیلر. شونک ایچون مونلر آراسنده بو کونگه قدر، نی بر معلمه و نی بر طیبیه و محرره چیقدی. بو بیچاره لر نك بار بلگانلری سحرچی، عملچی، بی بی سهشبه، طوی و غزالردن عبارت ایدی. آرامز- ده غی اسرافلر و بدعتلر نك کوبسی، بیک کوب بایلرمننگ پانقروت بولولر نك سیبی شول خاتون قزلرمننگ عنادلری، جهالت و تریه سز لکلر بدر. اوز حاللرینی اوزلری بلمی ایرلرینی طوی اسرافلرینه مجبور ایته لر. لکن زمانلر نك اوتووی و معیشتلر- نك اوگرووی بزنگ تورکستان خاتونلرینه ده اثرسز قالمادی. اوزلر نك قزغانچ حاللری حقدده مطبوعات عالمینه چیقوب شکایت قیلوچی، آغا اینلرندن استمداد ایتوچی خاتون قزلرمنز کورله باشلادی. شاید مونلر کوبایورلر.

وقت (احمد منیر رشید افندینک «توکیو» دن «آوللرمزده اقتصادی ترقیات» اسمی برله یازغان مقاله سی). خلقمزنک ایک کوب الوشی اول خاتی بولغانلقدن و شهرلرده طوروچی تاتار

بیک کوب آگسز کیشلر بو جوابقه توشونمه گانلر. بر زمانده ماغول و ناتار عسکری کون چفشدن کون باتشقه قاراب قوزغالدیلر، یولدهغی دشمانلری بلن صوغشا - صوغشا بخارا و خیوه تیره سنده گی قوم دیکزینه کیلوب بتدیلر. مونه مونده «جگسز» بابانک بایاغی جرابینه توشوندیلر. اویولوب یاتقان قوم تاولرینه باروب ینکاج چگسز بابای: «جانلی بولونی ته سه کز بو جانسز قوم دیکزندن تیزره ک کیچوب، جانلی حیرگه یتوگه آشفکر!» دیب بتون عسکرگه «جار» صادردی.

یاغمور

آه... کوزدن طامغان یاش تامچیلری ایله گنه آورو جیر شفالانمی شول. ظالم نسیبک؛ شول تامچیلرنی ده جیردن قزغانوب ئله قایدغی بولوطرغه قوشوغه آوب کیته یت!

حیرنک آورووی بزنگ آوروومز، حیرنک آووی بزنگ آلوومز بولسه، بز حیرنک آلوون تله میمز خدایم! یاغمور بیر خدایم یاغمور!.. ای خدایم رحمتکنی صوراب قولمزی صوزدق، اوله ندر، ایگنلر یافراقلرن - صارغایغان یافراقلرن صوزدیلر، ترکک تلیمز خدایم! ترکک!...

آچلق آردهاسینگ آوزن آچوب یوتارغه طورغانن کورگج «ترکگمزنک آتق ساعتی، آتق مینوتی» دیب امید کیسلوب تورغان چاقده، رحمت طوبی آلوب آردهانی پاره - پاره قیلوب تاشلاسه کم ونی نرسه شادلانماس؟!..

قبله باغندن چقغان هیبتلی و عظمتلی آق بولوط، صوصاغان مخلوقلرنک نوستینه تابا، وقارو الوغلق بلن آفرغنه کیله باشلادی. بو بولوط الهی بر شوکت بلن جیر یوزن سلکتوب، قدرت یارابانن قاغوب، صو تامچیلری اچنده اوتلر چاچوب کیله! رحمت کیله رحمت!.. بیر خدایم ایر! مونه کیلیدی! آچلقنک «ایرله» سن و آنک فیلرن و عسکرلرن بولوطدن بولغان «ابایلر» صو تامچیلری بلن آتا باشلادیلر، قرا باشلادیلر!.. آدملرنک «حیات» اسملی کبهلرن آچلقنک ظالم ایرهه سندن قوتولدررغه قرار بیردیلر. مونه شادلق! اوزلگان امیدلر، بوغالغان خیاللر یاگدن تجسم قیلوب کوز آدینه کیله باشلادیلر!..

پادشاه تاجندهغی ئری بورتکللی قنجی کیک یاغمورلر آشغا آشغا حیرگه نوشلر، اول قدرلی ئنجولرنی صوصاغان توپراق و اوله نلر زور سونچ بلن قارشی آلا، بیک زور اشتها بلن یوتلر. یاغمور بورتکلری توشه باشلاغاج بالار نایه لرن قولرینه طوتوب یالان باش یوگرشهلر، الوغلر تره زه و ایشک لردن باشلرن چفاروب. آچق یوز و شادلق بلن یاغمور تامچیلرنک تیزره ک

صورتده آغاج اوسدرو حقتنده معلومات بیرسهلر شبهه سز باشقرد اورمانلرنک آزنده یوزده یکرمیسنی فائده لی یولغه صرف ایتدرگان بولورلر ایدی. اگرده شولوق دوخا بولرنی تقلید ایتوب یاپونیا هم قطاقه لاکلی و باشقه آرزان هم ماتور آغاج اشلرن اوگره نورگه بر ایکی شاگردده یباره آلسهلر شبهه سز روسیه نک کیک بازارلری یاپون و ققای ماللری اورنینه ناتار ماللرن آلور، باشقه مملکتلرگه کیتکان میلیونلرچه صوم آچقه تاتار کسه سینه کرر ایدی. یاپونیا ده بو کون آغاچدن اشلهغه گان نرسه یوق دبرک. جای استا کانلردن باشلاب زوتیکلرغه چه هر ایبرنی آغاچدن یاصیلر. خصوصاً پادنوسلر، چنایاق تاباقلری، ایکمه ک طباقلری، شیرمالر، نچکه یافراق کیک تلنگان آغاج خط کاغدلری. آتکریتکلر، قلم صاو- تلرینک تورلیسی سیکریتتی شکاتولکلر، آغاج قابغندن یاصلغان کارزینکلر، چامادانلر، قامشدن یاصلغان اوستاللر یاورویاغه یلده ۲۶ میلیون صوملق ساتیلا. شول جمله دن روسیه غنه ساتلغانی ۳ میلیون یارم چاماسنده، دیلر. یاپونیا نک ایگونگه اورنلری آز بولغان اوللری شول هنرلر ایله طاماق طوبیدروب بیک بای طورالر. بولار آغاچنک هیچ بر یرن طاشلامیچه یوموچقاسنده اشکه یاراتالر. یوموچقه نی و اقلا ب تگرمنده طار تدرغاندن صوٹ پرلساوات ایتوب نورلی جیکل و ماطور ایبرلر قویالر. شوشی اصوللر و ماللر بزدهده اشله نه آلالر. چونکه بزده گی آغاچلرده بو اشلرگه چدارلق درجه ده قاتی درلر. خصوصاً ایمه ن اورمانلری بولغان اوللر تیره سنده شوشندی هنرلرنک طاراتلویینه دقت ایتو هنر مکتبلرمنزنگ آغه کیتوینه بیک یاردم ایتار ایدی. بر کره هنر مکتبلرمنز آغه کیته باشلاسه اقتصادی ترقینک باشقه شعبه لرینه ده یوللر آچیلور ایدی؛ بولارنک آرقه سندن معارف (تحصیل عمومی) مسئله سی اوزلگتدن کیلوب چغار ایدی؛ چونکه خاق بر کره دنیا ایله آرا لاشقچ اوزلگتدن اوقوغه اومطولادر.

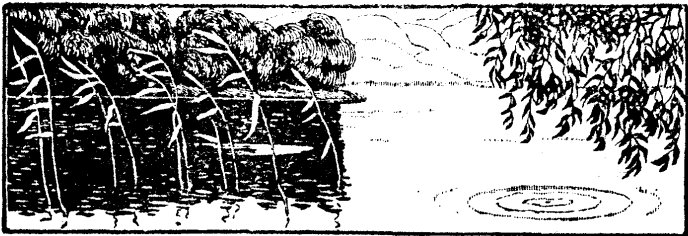
اریات

یاغمور و صو

بزنگ چگسزخان بابیدن: «حیرنک جانلی باری!» دیب صورغانلر ایکان. اول (برده آبدراب تورمیچه) «بار: صو برله یاغمور!» دیگان.

یاغموور توقتادی . بولوطر آراسندن نورلی قویاش یالتراب کورندی . اول نلگی رحیمسز، باشده غی «می» نی قایناتا تورغان ئسیلگن طاشلاب آدملرگه و بارچه مخلوقلرغه یاغملی بولغان جلی نورنغه چاچوب طوراً، جیر یوزنده گی مخلوقلرنک سونچلرینه اورتاقلاشقان شیکلملی بولوب آجق یوز بلن کولوبکنه قاری . کون چغشی یاغنده «صلوات کوپری» ماتور توسلری بلن جیر و کوکنی زینتلهب کورله . یاغمووردن صوکنغی جلی ویوش هوا بارچه مخلوقلرنی، بیگره کده چه چک و اوله نلرنی جانلاندرغان، و جیر یوزینی الهی بر ماتورلقغه باطورغان ایدی . سونچ! هر کده وهر نرسه ده سونچ! . اونوتولغان و اولگان امیدلر و تاتلی خیاللر یا گدن جانلانوب کوز آلدینه کیله باشلادیلر . آچلق یوق! آچلق بتدی! .. تلهکلر قبول .. بر آته نلک جماعت بلن باصوده کیملرینک تیسکاری یاغن کیوب تلهک تلهگان حضرتلر، ایسروب اولگان کشینک قبرینه قرق قومغان صو توکگان نه ییلر، ته ریلر آلوب چغوب نزان بوینده انجیل او قوغان پوپلر بیگره کده شاد ایدیلر . آلارنک تلهکلری ودعاری قبول ایکانن بو یاغموور بیک آجق کورسه تدی . آلا ایندی مقدس، آلا خداغه یاقن! .

«تله ککر قبول بولدی بیت حضرت!» دیب نه یوتوچیلر کوبه یگان صاین ملا باباینک کوکلی شادلانه، چنلا بوق، اوز تلهگی بله ننگنه یاغموور بولغاندی کوروب اوزنده بر مقدسلک سیزه باشلی . اوزینه قارشی کیلگان بنده لرنی زور گناهللی ایوب تانی باشلی . آگ ایندی خیر دعا، بددعاغه کیگ یول آچلدی . هر کده وهر نرسه ده سونچ و بهیره م! امید ایشکری آچلدی! قارت حضرت کورشینک ماتور قزینه یاوچی ده یبهردی . . . صابر عبد المنف . «طوقماق» .

طاو کول

(تاریخی حکایت)

تیره یاقدغی یهشل چیره ملک، اوستنده گی قاره صو بولوب کورنه طورغان اوله نلر ا کرنگنه ایسکن صبا جیلی بله جیلریدیلر

و کوبره ک توشوون تلهب . رحمت باراباینک طاوشی چقغان صاین «لا حول الا بالله» نی اوقوب طورالر .

بیک عجب بولغان شیکلملی بیک قزقده بیت؛ صو تامچیلری، تامچیلر دریاسی اورتاسنده اوت یالتری؟! .

عوام اعتقادی

صو تامچیلری اورتاسنده اوت کورنوگه انوغلر وقارتلر بیک ایسلری کیتمی، آلا آنی بیک کوب کورگانلر . اول اوتسک سرن اوزلرنجه آگیلرده، مگر یاش بالالر بولوط ایچنده کورنگان اوتسک سرن آگلامیلر، عجبله نلر . اول اوتسک سر و حکمتن قارت بابالری بلوونده هیچ شک یوق، مگر آندن صوری آلمیلر . چونکه اول بالالر بلن سوزله شوونی برده یاراتتی، اول سوزله شودن بیگره کده خیالغه چوموب اوطورونی یاراتا . آلا ی بولسه نه بی دن صوریق، نه بی دن :

– نه بی! اول بولوطر آراسنده کورنگان نیندی نرسه ایکان؟ .
– (کولومسره بکنه) ای بالاقایلم! اول اوتتی «یاشن» دیلر .
– یاشن، نیندی نرسه اول نه بی؟ .
– بالاقایلم مونه اول شولای بولا : آنه شول کوکده گی بولوطلرنی بر فرشته یاغموور یوق جیرلرگه قووب آلوب باروب یاغموور یاورده؛ کشیلرنی آچلقدن قوتقاروغه طریشه . نه شیطان لعنت، کشیلرنک آج بولون تلهب فرشته گه قارشی طوراً، یاغموور یاوردماسقه تلی، یاغموور بولماسه کشیلر آج بولور، آج بولغاچ نماز اوقوماسلر، اوغریلق قیلورلر، اورص اوللرینه باروب تله نورلر، دی . فرشته بولوطلرنی آله قوالی، شیطان آرتقه قوا . مونه شوندن شیطان بلن فرشته صوغشه باشیلر . بولوط کورنگاچ ده کشیلر فرشته ننگ جیگون خدادن تلهب طورسه لر، فرشته شیطاننی جیگوب یاغموور کیله، تله ماسه لر یاغموور کیلمی .
– نه بی! اول اوتسک نی ایکانن نه بیتا ک بیت نه لی .
– بالاقایلم اول کاکری بوکری کورنگان اوت شول فرشته ننگ اوتدن ایشکان چبرقیسی . اول چبرقی بلن بولوطلرنی قوالی، هم شیطانغه صوغا . شیطان جیگکگج فرشته دن قاجا وکم «لا حول الا بالله...» نی اوقومیچه طورسه شول کشیگه کیلوب صیونه ده، شیطانغه صوغام دیگانده فرشته ننگ اوت چبرقیسی شول کشیگه تیوب یانوب اوله . (بالالر جن-چندان قورقشوب) لا حول الا بالله نه بی، لا حول ولا قوه الا بالله نه بی! . . .

– نه بی! اول کوکده دوبرده گان طاوش نی؟ .

– اول فرشته ننگ چبرقی شارتلانوی .

– لا حول نه بی ولا قوه الا بالله نه بی! .

حسی قوزغالوب الله تعالى ننگ شوندى ماتورقلرنى ياراتورغه قادر ايكانچلكلرن اويلاپ اخلاص بله نماز اوقورغه طوتوندى واوزنغه ايتوب نماز اوقوغاننگ صوگنده ياقنده غى قويونى زور ايتوب آنك صوون دخى ده كوياتوب خلقغه آز بولسه ده فائده ايتو نيتى بله قويى يائنه باردى و آنك بعض بر طاشلرن قوبتارغلاب چيشمه سن كوياتورگه ماناشا، شولاي ايتوب كوب طاشلرنى قوبتاردى. توبدهردك بولغان زورراق بر قزل طاشنى ده قوبتاردى. شول قزل طاشنى آلوب ارغفور ايچون چيتكه كيتدى و طاشنى ارغتوب، طاغى بر آز طاشلرنى قوبتارو قصدى بله قويو يائنه كيلسه قويونگ صوى فاتان شيكلي بهروب اوستگه چغوب كيلگانتى كوردى. صوهان آرتقاندن آرتا، قويونگ اطرافينه جهيله ده باشلادى. قارت شادلق قاطش عجيلك بله قويوغه قاراب طوردى. لکن صو قارتنگ ده آياق آستينه يتوب موندن كوچهرگه مجبور ايتدى، قارت اكرنگنه چيتكه بارساده صو غايت شهب جهيلگانلكدن آطن منوب چغارغه مجبور بولدى. آطن منوب بولونصماق يرنگ اوستينه چقدى ده صونگ جهيلگانن قاراب طوردى. صوهان جهيله، كوز آچوب يومغانچي بولونصماق ير طولدى. بر ساعت ايچنده بو قويونگ صوى بر زور كول بولدى. بو چاقلى تيز آراده بو چاقلى زور كولنگ بولووينه قارت عجيله ندى و ايسى كيتدى. بو كولنگ بولووينه سبيجى اوزى بولغانلقدن شادلانوب بوكونگى طاكنگ ده عجيلگى، ماتورلنى شوندى يات اشنى قارشو آو ايچون ايكانن بلدى.

ياگا كولنى تبريك ايتوب، صبا جيبلى ده يكلچه گنه دولقلاتوب صونك كيسه كلرنى ياگا يار بله طانشدردى. قوياشده اوزينك شلهسن كول اوستينه توشروب، اوزينك جايسى بله آنى قاقدى. قارشيدغى زور طاوده ياگا ايدهشى زور كولنى كوروب شادلاندى. الحاصل هر نرسه ده بو ياگا كولنى كوروب عجيله نلر و شولايوق شاولير ايدى. لکن اول خلقينه بو عجب، ياگا شادلقى اشنگ بولووندى بى خبر بولوب يوقلامقده لر ايدى. شونده بولغان «قاره» كوله گى طورنا و كييك قازلرده، بو ياگا زور كولنى كوروب، اوزلرينه ينه بر ايركن مسكن بولا ايكانچلكن بلوب قوانمقده، اوچونمقده لر ايدى.

بو كولنگ لك وقتده بر قيو بولغانلغى اونوتولدى. حاضر آنك لك قيو بولغانلغن بلوچى يوق. بلكه اولده غى يونس قارتغنه اوزينك قارت آتسندن ايشتوب بله. حاضر ايندى بو كول ايسكى كول، بو كولنگ تيره باغى قامشاق، طاللق، هر جاي بو كوله طورنالر، كيوك قازلر جلى ياق قوشلرى بارده مونده كيلر. بو كولنى اوزلرينه مخصوص مسكن ايتكانلر... بو كولدن اطرافنده بولغان

ايدى. مونه شول تيره لوب تورغان اوله نلردن آزغنه آيراق «قاره كول» ده يكل گنه روشده دولقلانوب تيره ياقغه بالتراب كورنه ايدى. قاره كولنگ اطرافنده بولغان صارى «طوميوويوق»، چه چكلىرى ده طنچقنه طورغان طبيعت دنياسن بيزه كلير ايدى. شول طبيعتنگ اجماخينه حيرت كوزى بله يراقدنراق وقار بلن «طاوكول» طاوى. آنك اوستنده گى قابقاره كورنگان «طاق» اورماتى ده قاريلر، عجيله نلر ايدى.

«طاوكول» طاوينگ توبان طرفنده غى بولونصماق اوبصو يرنگ اولهن وچه چكلىرى ده، آنك اطرافنده غى طال قواقلرنده غى قواقتى شگفردايتوب صايرى طورغان صاندوغاچلرى ده، مخلوقاتى حيران قالدردلق روشده صايريلر ايدى. «طاق» اورماتينگ آرتدن قزاروبقنه كورنگال قوياشده بو ماطورلقنى، بو رقتده غى طبيعتنگ لطافتن تيزرله كورو ايچون، دخى بر عجيله بله چغوب كيله ايدى.

بو كونگى طبيعتنگ عجيلگى - هر كونده بولا طورغان طاكغه باشقه ايدى. بو اورنده غى هر نرسه ده بر ياكي اشنگ بولون كوتكان توسلى طويولا ايدى. بو طاكده هر نرسه اوزنجه شاولى، گورلى، اوزينه تيوشلى اشنى اشلى ايدى. لکن شوندى نادر بولغان طاكدن، هر جانلر و مخلوقلرغه استفاده سى واجب بولغان بر زمانده «طاوكول» طاوى بوينده غى اول و آنك خلقتى يوقلى و غافلار ايدى. بولارنى اوياتو ايچون آنچارده اوچنچي طاوشلرن يوروب ياگفراسته لرده بو اولده غى بر قارتدن باشقه كشى سيزمير، يوقيلر ايدى.

مونه شول وقتده آتچارنگ اويغاتو طاوشلرينه بر قارتغنه اويغانوب، نماز اوقوب بتدى ده، عائله سندن بر كشينى ده اويغانچيچه بولونده غى آطن قارو ايچون چغوب كيتدى. بو قارت اكرنگنه، موندى طاكغه عجيله نوب، بولونغه طابا آطلى، اوزينك ايللى باشلك عمرنده ده موندى طاكگنى كورماگانلگينى اويلى ايدى. واقعا ده اول يارتي عصر اچنده موندى طاكگنى كورمادى. «بو طاكگنگ بو چاقلى بولووى تيكته سكه بولماز، البته بو اش نادر بولا تورغان برر واقعه گه علامه تدر» ديب بو تجربله قارت اويلى. بوتگ طوغروسنده، بو خارق العاده و قورقنچلى قانتازيه لرگه ده، عكستجه بولوب خياللرغه ده چوما، ئله نيندى فرضلر يوزوته و اوزى هان آله طابا آطلى ايدى. شول كوينچه عجيله نوب، اوبلانوب آطنك يائنه باروب يتكانن سيزمى ده قالدى. آطن طوتوب بر آز قاراب طوردى ده يتكه لوب اوبصو صماق يرده گى قويوغه اچررگه كيتدى. آطن اچروب طويدرغاننگ صوكده آطن بولوونغه ياروب اوزى شول قويونگ صوى بله طهارت آلدى ده، دىنى

آرتدرا طورغان چيره ملكلر، آنده غي چه چكك لر... قابقاره بولوب ياتا. آستي - اوستكه كيلگان آقارلغان...
 «طاو كول» نك صووي ده، طبيعي حالتدن اوزگارگان قاراغان، آنده جوجقه لر كره، خاخوللر نك نجاستلري شونده...
 ديمك: «طاو كول» قايعوره... عارلانه... مينم بتوويمه سبيجي سز بولدكز، - سزده شولاي مينم كبك بتكز!..
 هم بتارسز ديب باشقردلرغه لعنت ايتكاتك صوكنده: «طاو كول» اول باشلاب بولغان وقتنده بر قويودن كوز آچوب يومغانچي زور كول بولغان كبك... زور كولده كوز آچوب يومغانچي بر قيو حالتينه كردي... «دنياده بولغان هر نرسه اوز اصلينه بر ايله نه» ايكان ديب موگايوب اوطورام.
 عبدالحى ازدائف، «جونچي».

حوادث

هر توري حادثه لرنی اونوتدرلق و كوزدن توشرراك بولغان الوغ بر حادثه چيقدی. بو ايسه «آروپا صوغشي» در. دنيا نك الك باي و الك هنرلي، مدنيلى و علملى، صوغش اسبابلري و باشقه نرسه لري مكمل بولغان خلقلري آروپا خلقلريدر. شونك ايچون بو صوغش آفريقا و آزيا صوغش لرينه اوخشاماز، اوزينه مخصوص بر اصولده بولور.

اوشبو كون آروپا صوغشي باشلاندى. بر طرفده انگلتره، فرانسيسه، روسيه، بلجيقا، صربيا بولوب ايكنچي طرفده آفستريا، گيرمانيادر. باشقه لرنك قاتشوب قاتشماولري حاضر كه معلوم توگل. صوغش اعلان قیلنو اوشبو ترتيب برله بولدى: آفستريا دولتي صربيا كه ١٥ نچي ايولده، گيرمانيا حكومتى روسيه برله فرانسيسه غه ايول ١٩ ده، انگلتره گيرمانيا غه ٢٢ ايولده، آفستريا روسيه كه ايول ٢٥ ده.

محررى: رضاء الدين بن فخرالدين.

ناشرى: «محمد شاکر و محمد ذاکر راميفلر».

هر بر مخلوقات استفاده ايتنه. باشقردلر موندن بالق قابتره لر. قازلر اورده كلر... شادلق راحت بله ن ياشيلر...
 اول بالالري اويناب، اويناب ايركنه ب صو كره لر...
 مونده بولغان جايجي كيچه و طاك هيچ اونوتلماسلق حس بيره لر... هيچ كشي مونده بولغان ماتورلقنى اونوتمى... بو كولنك اطرافى چيره ملك، ياشل ختفه كبك جه يلوب ماتورلانوب ياتا...
 الحاصل بو تيره، دنيا نك اجماخي، طبيعتنك الك ماتور يري، جاي كونلري يتدى ايسه باشقردلر جه يله و ياصاب، تيرمه لر قوروب ييله به يله ب، قوراييلر صزدرتوب، راحتده، كيف صفاده هيچ محتسز، ماضى و استقبالرين ايسكده كيتريميچه طنچلق بله ياشيلر. اطرافنى حيران قالدردلق روشده بولوب جه يلوب كمشله نوب ياتقان «طاو كول» اوزى ده اوتكان يارم عصرلق دورده طنچلق، شادلق بله اوتكارسه ده. استقبالده گي طورمشن اويلا ب قايعوغه باطقان توسلى اوطورا... باشقردلر نك استقبالننى اويلا ميچه همان كيف صفاده يورولرينه اچي پوشا و راحتسزله نه...
 اوزينك بولووينه باشقرد سبب بولغان كبك، بتووينه ده باشقرد سبب بولماغاي ايدى ديب قورقا... و شونك ايچون جاني طنچسزلانه، عذابه نه... باشقه لرنك بتووينه سبب بولغانلري كبك، اوزلرينك بتولرينه ده اوزلري سبب بولاچق لر ديب ده اويلى... «باشقردلر نك يرلري صاتلو ممكن» ديگان خبر كيلگان دن صوك ير آلوجي بولغانده باشقردلر شادلانوب شادلانوب يرلرينى صاتارغه طورغانلقدن بو «طاو كول» ده اوزينك تيره ياقده غي ايبده شلري بله باشقه لر قولينه كرووندن خبردار بولوب قايعورا...
 موندن دورت يل نك، تيرمه بله چيله ك چيله ك قزلرني آلفه قويوب قوراي اويناب اوطورغان اورنده بو يل ايسه خاخوللر كيشر، چوگندر ساچوب شولارنى اوطاب ماتاشه لر... بو نيندى عجب اش!.. زور «طاو كول» نك تيره ياغنده بولغان طاللر بارده كيسلگان، قواقدن ايشته طورغان حسلى صاندوغاج طاو- شلري برسى ده يوق. «طاو كول» كه كوب زمان ايبده ش بولوب آنك قايعو - شادلقنى اورتا قلاشقان جلي ياق قوشلري ايندى كورلى... اطرافنى يزه كه ب ماتورلاب طاو كولنك زيتن

«شورا» اورنبورغده اونه بشمه كونده بر ميفقاه ادبى، فنى و سياسى جمهوره در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-Й СТРАНИЦЕ ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلى: سنه لك ٥، آلتى آيلق ٢ روبله ٦٠ تين.
 «وقت» برلن برگه آلوجيلرغه:
 سنه لك ٩، آلتى آيلق ٤ روبله ٦٠ تين در.

□ عبدالحی البصیری افندی گہ: اول شعرارنگ ہر بری ابوالعلاء المعری نگدر. آخر لرنده بولغان حرفلر برله «اللزومیات» دن قاراسہ کر ہر برینی تابارسز.

□ معلم عید افندی گہ: بتون شبہہ کر «نظام الملک» نی برگنہ دیب حساب ایتووگردن بولمشدر. «نظام الملک» ایکی آدمنگ لقبی بولوب ہر ایکسی دە مشہور آدملردندر. فقط بریسی مشہورگنہ بولغان حالده ایکنجیسی اشہردر. طبقات و تراجم کتابلرینگ کوبسنده ہر ایکسی دە بار.

□ امینہ سلیمانوا خانم گہ: آنی یازارغہ بزنگ اختیارمزده بولماغان بر مانع بار. کتابنگ مندرجہ سی معلوم. یک یاخشی تحقیقردہ بار، نیک یاخشی توگل سوزلردہ بار. غالباً مؤلفی طوغریدن طوغری قرآن و حدیثلر ایله آشنا توگل بلکہ علوم اسلامیہ گہ فرانسزچہ یا کہ غسہ چہ یازلغان اثرلر واسطہ سی برلہ گنہ واقف بولسہ کیرہک.

اسعد نور علی (پیتراول). کشف المعان مجیدوف (مدرسہ عالیہ شاگردی). شیریزدان الباکری (تومسکی). معلمہ خدیجہ سلیمانہ (اوسکی).

عادتہ بر کشینگ ۱۶ دورتچی باباسی بولا. درست جواب: ادم المطیعی تحفت اللین (اورالسکی).

تاسمافلر:

روسیہ مسلمانلری آراسندہ چغا طورغان بر ژورنالنگ صوگنی ایکی حرفن و بر غزتہنگ اولگی اوچ حرفن آلوب ایکنچی بر ژورنال اسمن یاسا کر. ع. عثمانف.

اوچ کشی یاشلرینگ مجموعی ۱۱۲. ایگ کچکنہ سینگ یاشی اورتانجینگ یاشینہ قاراغانده ۸ یاش کیم، زورسینگ یاشی ایکی کچکنہنگ یاشینہ مساوی.

بو کشیلردن ہر برسی نیچہ یاشدہ بولور.

احمد فیض ایتیکین (پاولودار).

ادارہ دن ہوابلر:

□ احمدلطیف افندی بیکفولف گہ: اناملر و شاگردلر ایچون موافق عربچہ ژورناللر جملہ سندن «المنار» برلہ «الہدایہ» نی کورساتورگہ ممکن. لکن کوبدن بیرلی مونلر ادارہ گہ کیلمیلر. احتمال روسیہ گہ کرتلمی طورعانلردر. مسلمانلر طرفدن چیقارلا طورغان باشقہ عربچہ ژورناللر بارلنی حاضرندہ بزگہ معلوم توگل. شامدہ «المقتبس» ژورنالی بار ایدی، اولدہ بوآرالردہ کیلمی.

□ محمد صلاح افندی گہ: «آثار صاحبینہ ہدیہ» دیب یازغان شجرہ لر کر تابشرلدی و «آثار» صاحبینہ تابشرلدی. مونگ ایچون سزگہ رحمت آیتہ و «اولگی فرصت کیلو برلہ موننی قارارمن، استفادہ قیلورمن» دیب امیدلہ نہ.

□ محمدشا کر فیضی جنابلرینہ: مقامات حریریہ شرحلرینگ بو کوندہ مطبوع بولغانلری آراسندہ فرانسز عالمرندن دی ساسی باصدرغان شرحلر یاخشی، دیلر.

ابن کیم

اثر: **رضاء الدین بن فخر الدین**

گوزل روشدہ باصلوب چقدی. مشہور ایرلرنگ بشنی جرئی اولوب ۱۲۸ صیفندر. بورسالدہ، حاضرگہ قدر بیک کوب کشیلرگہ مجہول طوزغان بو بوزک مالمنگ ترجمہ عالی و وفاتی حقدہ. خیلی معلومات بیرلشدر. حتی ۵۰۰ بوچتہ ایله ۵۸۸ ہر بر معتبر کتابچلردہ ساتلقدہ و باش امقلادی «وفت» دارسید.

اسلام علماسینگ ایک مشہور۔ لرندن بولغان اوشبو ذاتنگ مسلکی، افکاری و برنیچہ مہم مسئلہ لر حقدہ غی نظری طوب۔ فروسندہ مکمل معلومات بیزو طوزغان اوشبورسالہ آچق نرکی نلندہ روسیہ دە برنیچہ مرید اولدرف «وفت» مطبعہ سندن.

Ш У Р О

№ 15.

АВГУСТЪ 1 = 1914 ГОДА.

„تورک یوردی“

بو ژورنال استانبولده ۱۵ کونده بر چغا. آچق تورک تئلنده یازیلا. ادبیاتدن، اقتصاد، اجتماعیات، سیاحت، علم و فنلردن بحث ایته. تل بحثلرینه اهمیت بیره. تورکلک ترقیسینه عائد نرسه لرنی کوب یازا. بو ژورنالغه تورکلرنگ معتبر یاش ادیب لری مهم مقاله لر یازالر. مدیری مشهور ادیب اردن احمد بک آغایوف.

Константинополь, въ ред. журнала „Тюрюкь-Юрды“ ул. Нуръ-Османіе. № 40.

اسلام مجموعه سی

استانبولده اونیش کونده بر چغا طورغان دینی و ادبی ژورنالدر. آبونہ حتی روسیه ایچون ییلنی ۳ سوم ۵۰ تین، یاروم ییلنی ۲ سوم. آقچه نی عادتی پیراؤادنی بلانقه ایله یباررگه، آدریسنی ده روسچہ غنه یازارغه ممکن. آندن ژورنال کیله چک آدریسنی آچیق و اوقورلق ایتوب یازارغه تیوشلی. آدریس:

Константинополь (Турція)

Чагаль-оглы „Джаміат-Хайрія-и-Исламия,
редакция „Исламъ Маджмугаси“

قامپانییه زینگر ننگ

تگو ماشینالری صاتولادر یالغز اوز مغازینلرنده غنه

قول و آیاق

ماشینالری ننگ هر

تورلیسی

توله نه

آطنه غنه / سومدن

باشلاب

مغازینلری روسیه ننگ
همه شهرلرنده بار.

مغازینلرننگ وئؤسقه سی

ساخته دن □ □
ماتلاننگرا □ □